

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра зарубіжної літератури

**Жанрова специфіка та поетика манги Нацу Хюуга, Nekokurage, Іцукі
Нанао, Тоуко Шіно «Монолог травниці»**

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «магістр»
студентки II курсу
освітньої програми
**«Зарубіжна література та англійська
мова: теорія та методика навчання»**
Тетяни Олександрівни ПОМІГУЄВОЇ
спеціальність – 014.021 Середня освіта
Науковий керівник:
д. пед. н., професор Жанна КЛИМЕНКО
Рецензент:
д. філол. н., доц. Ольга БОЙНИЦЬКА

«Допущено до захисту»
Протокол засідання
кафедри зарубіжної літератури
протокол № ___ від «___» _____ 2025 року
завідувач кафедри _____
д. філол. н., проф. Лілія МІРОШНИЧЕНКО

Київ
2025

Анотація

Кваліфікаційна робота досліджує жанрову специфіку та художню поетику манги як літературно-візуального феномену на прикладі твору Нацу Хюуга, Neokurage, Іцукі Нанао, Тоуко Шіно «*Монологу травниці*». Аналізу підлягають дискурс манги, структурні, наративні й культурні механізми синтезу тексту та зображення.

Актуальність обумовлена популяризацією графічних наративів у глобальній культурі й потребою їх академічного осмислення як повноцінного мистецького явища.

Метою роботи є виявлення жанрових та поетикальних особливостей манги через культурну адаптацію, візуальну семіотику й соціокультурний аналіз.

Задля досягнення цієї мети реалізовано такі дослідницькі завдання: систематизувати теорії манги як гібридного медіуму; дослідити семантику внутрішніх монологів, рослинну символіку, кольорову палітру й емоційні прийоми; проаналізувати панелі, ракурси та світлотінь; оцінити методичний потенціал у навчанні.

Методологічну основу дослідження становлять жанрознавчі, наративні, візуальні й культурологічні підходи для цілісного аналізу вербально-візуального тексту.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше здійснено аналіз українського перекладу «*Монологу травниці*» крізь призму жанрової гібридизації (у творі поєднано психологічну драму, соціальну сатиру, елементи детективу і фентезі) та вербально-візуальної поетики, а також запропоновано методичну модель інтеграції манги в курси літератури, медіаосвіти та культурної антропології.

Практичне значення роботи полягає у розробці рекомендацій для застосування манги в академічному й шкільному процесі задля розвитку медіаграмотності, аналітичного мислення та міжкультурної компетентності.

Ключові слова: манга, культурна адаптація, візуальна поетика, жанрова гібридизація, інтермедіальність, наратив, переклад, освітній потенціал.

Abstract

The qualification thesis investigates the genre specificity and artistic poetics of manga as a literary-visual phenomenon, taking as its example the work «*The Apothecary Dialogue*» by Natsu Hyuuga, Nekokurage, Itsuki Nanao and Touko Shino. It analyses the discourse of manga and the structural, narrative, and cultural mechanisms by which text and image are synthesized.

Its relevance stems from the growing popularity of graphic narratives in global culture and the need for their academic understanding as a fully-fledged art form.

The aim of the study is to identify the genre and poetic features of manga through cultural adaptation, visual semiotics, and sociocultural analysis.

To achieve this aim, the following research tasks were carried out: systematise theories of manga as a hybrid medium; examine the semantics of internal monologue, plant symbolism, colour palette, and emotional value; analyse panels, camera angles, and chiaroscuro; to evaluate the methodological potential of manga in the educational process.

The methodological foundation of the research comprises genre studies, narrative, visual, and cultural approaches for an integrated analysis of the verbal-visual text.

The scientific novelty lies in the fact that, for the first time, an analysis of the Ukrainian translation of «*The Apothecary Dialogue*» has been carried out through the prism of genre hybridization – where psychological drama, social satire, elements of detective fiction, and fantasy are seamlessly combined and verbal visual poetics. Moreover, a methodological model for integrating manga into courses on literature, media education, and cultural anthropology has been offered.

The practical significance of the work consists in developing recommendations for using manga in academic and school settings to foster media literacy, analytical thinking and intercultural competence.

Keywords: manga, cultural adaptation, visual poetics, genre hybridization, intermediality, narrative, translation, educational potential.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЖАНРУ МАНҒИ ...	11
1.1. Манґа як літературно-візуальний феномен	11
1.2. Жанрова класифікація манґи.....	18
1.3. Особливості поєднання тексту і візуального у манзі	23
1.3.1. Графічні образи манґи	24
1.3.2. Наратологічні аспекти взаємодії тексту та образу.....	26
Висновки до Розділу 1	29
РОЗДІЛ 2. ЖАНРОВА СПЕЦИФІКА ТА ПОЕТИКА МАНҒИ НАЦУ ХЮУҒИ, НЕКОКУРАҒЕ, ЦУКІ НАҒАО, ТОУКО ШІНО «МОНОЛОГ ТРАВНИЦІ»	31
2.1. Особливості родової та жанрової форми твору	31
2.2. Креолізовані компоненти манґи	36
2.2.1. Багатолінійність сюжету, система образів та стилістика оповіді.....	36
2.2.2. Типологія персонажів та їх ролі у творі	39
2.3. Візуальна стилістика та її роль у розкритті змісту твору	44
2.3.1. Особливості графічного стилю манґи.....	44
2.3.2. Символіка та її функції у створенні атмосфери.....	48
2.4. Багатошаровість сприйняття в графічному наративі манґи	54
2.4.1. Ефект художніх образів у графічних зображеннях	54
2.4.2. Апперцепція дійсності у манзі	58
Висновки до Розділу 2	62
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ ВИКОРИСТАННЯ МАНҒИ «МОНОЛОГ ТРАВНИЦІ» В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	65
3.1. Манґа як засіб розвитку когнітивної і літературної компетентностей школярів	65
3.2. Впровадження графічних наративів та інтерактивних прийомів у ході позакласного заходу за «Монологом травниці».....	74
Висновки до Розділу 3	82

ВИСНОВКИ	84
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	88
ДОДАТКИ	101
Додаток 1	101
Додаток 2	103
Додаток 3	104
Додаток 4.....	106
Додаток 5	126

ВСТУП

Активний попит на органічну інтеграцію візуального у всі сфери життя зумовлює інтенсифікацію процесу жанрової трансформації у сучасній літературі початку XXI століття. Підтвердженням цьому слугує оновлення ідей і тематик творів, прагнення письменників знайти нові форми для глибшого і повнішого розкриття художнього задуму, зображення реального життя в усій його багатогранності. Зростання «влади» автора над жанром, зміщення домінанти від жанру до авторської волі породжує різноманітні зрушення та зміни усталених моделей, що призводить до виникнення нових внутрішньогрупових утворень.

Сучасна література переживає драматичну трансформацію жанрового мислення, сформованого багатовіковою традицією. Спостерігається широка диференціація і водночас контамінація жанру як у межах системи, так і всередині окремого твору. Експерименти зі змістом і формою роману характерні для письменників кінця XX – початку XXI століття, що пояснює інтерес дослідників до цієї проблеми. Проблемі еволюції та трансформації літературного жанру присвячені праці, Марка Штайна (Mark Stein), Робіна ван ден Аккера (Robin van den Akker), Елісон Гіббонс (Alison Gibbons), Тімотеуса Вермюлена (Timotheus Vermeulen) та ін.

Враховуючи чинники, що впливають на розвиток літератури, приділяючи значну увагу проблемі взаємодії літератури та культури, виникає необхідність у дослідженні тенденцій розвитку сучасної культури, яка відіграє важливу роль у зміні формальної структури творів, оновленні стилю та смислу. Її багатовимірний, суперечливий, багатомовний вплив спричинив появу нових жанрових форм і варіацій. Для сучасної літератури характерний відхід від класичних традицій. Значного поширення набувають твори, що поєднують елементи різних жанрових форм.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню жанрової специфіки та поетики манги Нацу Хюуга, Nekokurage, Іцукі Нанао, Тоуко Шіно «Монолог

травниці», що виступає прикладом жанрового гібриду, де елементи психологічної драми, фентезі та соціальної сатири переплітаються, формуючи унікальну художню мову. Творчий доробок авторів поєднує глибину психологічного аналізу з новаторськими прийомами візуальної оповіді, сюжет якої розгортається навколо внутрішніх та зовнішніх конфліктів персонажів, які, через метафоричні образи та символіку, висвітлюють екзистенційну напругу та актуальні суспільні проблеми.

Актуальність дослідження зумовлена зростанням наукового інтересу до манги як складника глобального медіапростору, де поєднання вербального тексту та візуалу створює нові можливості для аналізу культурних ідентичностей, соціальних норм та художніх інновацій. Сучасне літературознавство приділяє особливу увагу жанровим трансформаціям і поетиці графічних наративів, що активізує необхідність глибшого вивчення творів, які виходять за межі традиційних канонів. Окрему роль відіграє зростання популярності манги в Україні, зокрема серед підлітків та молоді, для яких вона стала важливим інструментом соціалізації та рефлексії. «Монолог травниці», який набув широкого резонансу завдяки поєднанню психологічної глибини з актуальними соціальними темами, залишається маловивченим в академічному дискурсі. Таким чином твір зумовлює потребу у комплексному дослідженні його жанрової специфіки, що матиме як теоретичне значення (розширення методології аналізу графічної літератури), так і практичне (інтеграція манги в освітні програми).

Міжнародні дослідники С'юзан Джолліфф Нейпір (Susan Jolliffe Napier), Жаклін Берндт (Jaqueline Berndt) та Тьєррі Грунстін (Thierry Groensteen) зробили значний крок у дослідженні манги як феномену на стику мистецтва, літератури та масової культури, акцентуючи на її наративній універсальності. Теорія «візуальної мови» коміксів **Ніла Кона** (Neil Cohn), вивчення контексту японських графічних наративів **Фредеріка Л. Шодта** (Frederik L. Schodt), праці про еволюцію манги як мистецтва **Пола Граветта** (Paul Gravett) зробили

важливий внесок у теоретичну базу дослідження нового виду літературного мистецтва.

Традиційний погляд на масову культуру змінюється на принципово нову, необхідну стадію розвитку, обумовлену демократичними перетвореннями в суспільному та культурному житті людства ХХ століття. У вітчизняній науці багато статей, монографій і збірників присвячено цій темі. Вагомий науковий внесок у вивчення масової культури зробили **Маршалл Бертрам Розенберг (Marshall Bertram Rosenberg, 1934-2015)**, **Деніел Белл (Daniel Bell, 1919-2011)**, **Пол Фелікс Лазарсфельд (Paul Felix Lazarsfeld, 1901-1976)**, **Лео Ловенталь (Leo Löwenthal, 1900-1993)**, **Дуайт Макдональд (Dwight Macdonald, 1906-1982)**, **Альберто Моравія (Alberto Moravia, 1907-1990)**, **Ернест ван ден Хааг (Ernest van den Haag, 1914-2002)**, **Едвард Шилз (Edward Shils, 1911-1995)**, **Герберт Маркузе (Herbert Marcuse, 1898-1979)**, **Едгар Морен (Edgar Morin)**, **Елвін Тоффлер (Alvin Toffler, 1928-2016)**, **Жорж Філіп Фрідман (Georges Philippe Friedmann, 1902-1977)**, **Герберт Річард Гоггарт (Herbert Richard Hoggart, 1918-2014)**, **Томас Стерн Еліот (Thomas Stearns Eliot, 1888-1965)**, **Умберто Еко (Umberto Eco, 1932-2016)**, **Герберт Маршалл Маклуен (Herbert Marshall McLuhan, 1911-1980)**.

В українському академічному дискурсі манга залишається маргіналізованим об'єктом досліджень, а роботи, присвячені саме жанровим та наративним особливостям японських графічних творів, є рідкістю. Робота заповнює цю прогалину, інтегруючи методології візуальних студій, культурології, літературної критики, доповнюючи доробки старших наукових співробітників відділу моніторингу засобів масової інформації Книжкової палати України **Л. Татарінової** та **Л. Мильченко**, кандидата філологічних наук, доцента, докторанта кафедри мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка **Т. Комарницької** яка досліджує манги, аналізуючи теорії української дослідниці **Л. Олійник**, статті Шііни Юкарі (椎名

ゆかり), праці Катагірі Шінджі (片桐新自), Ічіномія Масако (一宮真佐子), А. Фудзітаке, Танімото Нахо (谷本奈穂), Табашіма Тадао (樺島 忠夫).

Мета дослідження – визначити жанрові та поетикальні особливості манги «Монолог травниці», а також розкрити методичний потенціал її використання в ході вивчення десятикласниками курсу зарубіжної літератури.

Для її досягнення визначено такі **завдання**:

- проаналізувати жанрову своєрідність манги (елементи психологічної драми, соціальної сатири, детективу, фентезі та їх взаємодію);
- дослідити візуальну поетику: композицію кадрів, символіку кольорів, міміку персонажів;
- окреслити зв'язок між наративними структурами та соціокультурним контекстом сучасної Японії;
- з'ясувати роль метафори та алегорії в передачі екзистенційних тем;
- обґрунтувати доцільність використання манг у шкільній практиці;
- розробити методичні рекомендації до вивчення манги «Монолог травниці» в 10 класі;
- узагальнити результати дослідження.

Об'єкт дослідження – перші сім томів багатотомної японської манги «Монолог травниці» письменниці Нацу Хюуга, художниці Nekokurage, манги-адаптора Іцукі Нанао та Тоуко Шіно, яка відповідає за дизайн персонажів.

Предмет дослідження – жанрова специфіка та художня поетика манги «Монолог травниці».

Методологія ґрунтується на поєднанні літературного аналізу (жанрознавство, наратологія) з методами візуальних студій (семіотика образу, іконографія). Використано інтертекстуальний підхід для виявлення зв'язків з японською літературною традицією, а також елементи культурологічного аналізу для інтерпретації соціальних аспектів твору.

Наукова новизна полягає в комплексному аналізі «Монологу травниці» крізь призму жанрової гібридизації та вербально-візуальної поетики, що

дозволяє розкрити унікальність творчого методу авторів досліджуваної манги, а також у розробці методичних рекомендацій щодо роботи з твором у ході засідання факультативу в 10 класі профільного рівня.

Практичне значення дослідження полягає в можливості використання його результатів у навчальних вишівських курсах із зарубіжної літератури, сучасної медіакультури, візуальних мистецтв, а також у ході викладання зарубіжної літератури в школі. Пропонується ввести аналіз уривків або будь-якого наявного перекладеного українською мовою тому(-ів) манги до програм факультативних курсів, позакласного читання для учнів старших класів або студентів, що сприятиме розвитку медіаграмотності, критичного мислення та розуміння міжкультурного діалогу.

Апробація результатів дослідження. Положення дослідження пройшли апробацію на науково-практичній конференції «ІХ Всеукраїнські наукові читання за участю молодих учених «Філологія ХХІ століття: нові дослідження і перспективи». Тези подано до друку.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел, що налічує 127 позицій, з них 87 англомовних та 4 джерела японською мовою.

Робота сприятиме глибшому розумінню манги не лише як розважального медіа, але й як складної художньої системи, здатної висловлювати універсальні істини через унікальну мову образу й тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЖАНРУ МАНГИ

1.1. Манга як літературно-візуальний феномен

Манга як культурний феномен, який розквітнув у період метамодернізму, унікально поєднує літературний текст і візуальне мистецтво, формуючи самостійний медіум, який викликає інтерес як у масової аудиторії, так і в академічних колах [37; 56]. Як зазначає Роман Розенбаум (Roman Rosenbaum) та Пол Граветт, її виникнення пов'язане з глибокими історичними коренями японської культури, але сучасний формат сформувався під впливом глобалізації, технологічного прогресу та соціальних трансформацій ХХ століття [57; 99, с. 1-18]. На відміну від західних коміксів, які довгий час розглядалися як «меншшвартісний» жанр, манга в Японії набула статусу повноцінного мистецтва, здатного висловлювати складні ідеї – від філософських досліджень до соціальної критики [3, с. 25; 94, с. 162].

Історичні передумови манги сягають періоду Едо (1603–1868), коли японські майстри створювали гравюри укійо-е, де образ супроводжувався короткими текстами або поезією. Термін «манга» (буквально – «випадкові малюнки») вперше вжив художник Кацусіка Хokusай (葛飾 北斎, 1760-1849) у ХІХ столітті, але сучасне розуміння цього явища сформувалося лише в післявоєнний період [44, с. 24-31; 94, с. 40-41]. Як зазначає Фредерік Шодт у своїй піонерській праці «Manga! Manga! The World of Japanese Comics» (1983), саме після Другої світової війни манга перетворилася на масовий медіум, відображаючи соціальні травми та надії японського суспільства. Ключову роль у цьому процесі відіграв Осаму Тедзука (手塚 治虫, 1928-1989) [99, с. 18-40]. Як пише у своїй роботі Кетрін Хемман (Kathryn Hemmann), він відомий не лише як зачинатель шьодзьо манги, а й як «бог аніме та манги», який запровадив кінематографічні техніки (динамічні ракурси, монтаж кадрів) у своїх творах,

таких як «Astro Boy» або «Tetsuwan Atom» (1952) [61, с 8; 109]. Тедзука не лише популяризував мангу, а й підняв її до рівня серйозного мистецтва, що вплинуло на подальшу еволюцію жанру [61].

Сучасні дослідження манги ґрунтуються на міждисциплінарних підходах, що поєднують літературознавство, мистецтвознавство та культурологію. С'юзан Нейпір у книзі «Anime from Akira to princess Mononoke: experiencing contemporary japanese animation» (2005) аналізує мангу як форму культурної експресії, яка дозволяє досліджувати ідентичність, технології та соціальні конфлікти [89, с. 53]. Вона наголошує, що манга є «діалогом між традицією та модерністськими викликами», де автори переосмислюють класичні сюжети через призму сучасності [89, с. 221]. Жаклін Берндт, професорка японських досліджень, у праці «Manga: Medium, Art and Material» (2015) пропонує розглядати мангу як «графічний наратив», де текст і образ взаємодоповнюються, формуючи унікальну семіотичну систему. На її думку, саме ця взаємодія робить мангу близькою до кіно, але зберігає літературну глибину завдяки розгорнутим діалогам та внутрішнім монологам [43, с. 12-28].

Важливий внесок у дослідження візуальної мови манги зробив Ніл Кон, автор теорії «візуальної граматики» коміксів. У своїй праці «The Visual Language of Comics» (2013) він доводить, що манга має власні структурно-композиційні правила, які регулюють розміщення панелей, вираз облич та рухи персонажів [118, с. 96-106]. Наприклад, використання таких елементів, як ономапоєї та візуальні емоції, створює універсальну мову, зрозумілу навіть без знання японської [75]. Граматика, на думку Коена, дозволяє авторам керувати емоціями читача та будувати складні наративи без надмірного текстового навантаження [118, с. 20].

Український академічний дискурс щодо манги перебуває на етапі становлення, що пов'язано з відносно нещодавнім інтересом до японської поп-культури в країні. Проте окремі дослідження вже висвітлюють мангу в контексті глобальних медіатрендів. Автори наголошують, що манга, як і аніме, стала

частиною «м'якого культурного впливу» Японії, який сприяє популяризації її традицій та сучасних цінностей [13; 14; 17; 77]. Окрему увагу приділено аналізу жанрового розмаїття манги, зокрема впливу жанру «фентезі» на глобальну літературу.

Міжнародна наукова спільнота активно досліджує мангу як інструмент соціальної рефлексії. Пол Граветт, автор книги «Manga: Sixty Years of Japanese Comics» (2004) та Годатт аналізує, як манга відображає зміни в японському суспільстві – від економічного дива 1960-х років до сучасних проблем старіння населення та ізоляції молоді [57; 63, 38-60]. Він наводить приклади багатьох манг і зазначає, що Пол Теру висловлює своє невдоволення у багатьох тематиках, особливо метафорі канібалізму, яка стає алегорією соціального відчуження та гаро зображена у творі «Токуо Ghoul» [67]. Тьєррі Грунстін, французький теоретик коміксів, у праці «The System of Comics» (2009) розглядає мангу як частину глобальної традиції графічних наративів, порівнюючи її з європейськими та американськими коміксами. Він доводить, що манга унікальна тим, що інтегрує національні естетичні коди (мінімалізм, асиметрію та інші) у всесвітній контекст [59, с. 89-114].

Манга сьогодні переживає постійний процес трансформації, органічно впроваджуючись у цифрове середовище та пристосовуючись до сучасних форм медіаспоживання. Спеціалізовані платформи («Webtoon») популяризують вертикальний формат для мобільних екранів, зберігаючи рівноправність тексту та візуалу в манзі. Г.О. Курбанов демонструє, як графічні прийоми манги у Хаяо Міядзакі трансформуються в кінематографічні рішення аніме, посилюючи їхню художню поетику [15]. Мангова естетика унікальна в різних культурах.

Манга як літературно-візуальний медіум унікальна не лише історією, а й жанровим розмаїттям: від філософських роздумів і соціальних драм до епічного фентезі й інтимних психологічних етюдів. На відміну від західних коміксів із чіткими віковими ярликами (наприклад, «супергерої» для підлітків), манга виступає універсальним інструментом для будь-яких тем. Як зазначає Жаклін

Берндт, жанр у манзі не слугує шаблоном, а «мовою» автора з його культурними кодами [43, с. 181]. Тим самим, сейнен (для дорослої чоловічої аудиторії) порушує питання самотності, ідентичності та етики, яскравим прикладом чого є приклад «Берсерк» (Berserk, 1989) Кентаро Міури (三浦 建太郎, 1966-2021), тоді як джьосей, орієнтована на жінок, досліджує самореалізацію й особистісне зростання, що можна простежити в «Princess Jellyfish» (2008) Акіко Хігасімури (東村 アキコ) [62; 73].

Жанрова гнучкість манги тісно пов'язана з її поетикою – системою художніх засобів, які поєднують літературні техніки з візуальною семіотикою. Тьєррі Грунстін у праці доводить, що наратив у манзі будується через «співвідношення панелей», де кожен кадр є одночасно статичним зображенням і частиною динамічної послідовності [59, с. 69-70]. Ця техніка дозволяє автору грати з часом: наприклад, розтягнути мить на кількох сторінках або стиснути роки в одній панелі. У роботах Нацу Хюуга, таких як «Монолог травниці», цей прийом використовується для передачі внутрішніх монологів персонажів, де мовчання та паузи стають наративними інструментами, що нагадують техніки модерністської прози.

Однією з ключових особливостей поетики манги є її здатність інтегрувати культурні коди, які часто залишаються непомітними для іноземного читача. Наприклад, використання символіки природи – таких як сакура (миттєвість життя) або бамбук (стійкість) – відсилає до японської літературної традиції, зокрема поезії хайку. С'юзан Нейпір зазначає, що навіть у футуристичних творах, як-от «Akira» Кацухіро Отомо (大友 克洋), присутні елементи традиційної естетики вабі-сабі (філософія прийняття недосконалості), що надає історіям глибину та універсальність [7; 92]. Як пише Олівер Люк Делорі (Oliver Luke Delorie) у дослідженні, саме ця естетика робить життя цінним саме через свою фрагментарність [7].

В основі поетики манги лежить тісний синтез слова й образу. Як зауважує Ніл Кон, у манзі текст не виконує роль простої підписи до малюнка, а складає

автономний елемент семіотичної конструкції [47, с. 116, 48, с. 18-20]. У психологічних драмах діалог зазвичай передається лаконічними фразами, а внутрішній монолог — через фонові підписи, які розтягуються на кілька кадрів. У «Монолозі травниці» різні типи бульбашок і розміри шрифту розділяють зовнішню мову (круглі бульбашки), думки героїв (хмаринки з кількома кружечками) та авторські рефлексії або описи (квадратні/прямокутні). Це візуальне протиставлення «публічного» й «приватного» «я» підсилює емоційну щільність наративу й загострює внутрішню напругу персонажа.

Соціокультурний контекст відіграє вирішальну роль у інтерпретації манги. Фредерік Шодт наголошує, що манга є «дзеркалом суспільства», яке відображає як індивідуальні, так і колективні травми [103, с.2-9]. Наприклад, після землетрусу 2011 року в Японії з'явилася хвиля манги, присвяченої темі виживання та солідарності, як-от «Ichi-F: A Worker's Graphic Memoir of the Fukushima Nuclear Power Plant» Кадзуо Тацута (Kazuto Tatsuta, 1965), яка документує роботу ліквідаторів на Фукусімі [108]. У випадку «Монологу травниці» соціальний контекст може бути пов'язаний із сучасними проблемами ізоляції та втрати ідентичності в урбанізованому суспільстві, що робить твір актуальним не лише для Японії, а й для глобальної аудиторії.

Українські дослідження манги, попри їх обмеженість, починають інтегруватися в міжнародний науковий дискурс. У статті О. В. Колісник «Специфіка сучасних коміксів: традиції та інновації» (2022) аналізується роль японських графічних наративів у формуванні транскультурних зв'язків, зокрема серед української молоді [13]. Авторка доводить, що манга, через свою доступність та емоційну щирість, стає «мовою покоління», яка пододала культурні бар'єри [13, с. 10]. Проте специфіка окремих творів, зокрема «Монологу травниці», залишається поза увагою українських науковців, що зумовлює необхідність глибшого аналізу в рамках даного дослідження.

Методологічно аналіз манги вимагає поєднання літературних і мистецтвознавчих підходів. Пропонуємо використовувати «інтегративну модель», де:

1. Текст аналізується через призму літературної наратології (структура, діалоги, внутрішні монологи).
2. Образ досліджується методами візуальної семіотики (композиція, символіка, кольори та відтінки).
3. Контекст враховує соціокультурні, історичні та авторські фактори.

Запропонована модель демонструє високу ефективність під час аналізу творчості Нацу Хюуга, адже в ній кожен візуальний елемент – від розташування панелей до вибору кольорових палітр – виконує семантичну функцію. У «Монолозі травниці» холодні сіруваті тони посилюють відчуття самотності героїні, тоді як раптове зосередження на насиченому чорному кольорі в епізодах її дитячих спогадів створює цікавий контраст між минулим і сьогоденням, одночасно акцентуючи увагу на ключових об'єктах оповіді.

Творчість Нацу Хюуга займає особливе місце в сучасній манзі завдяки поєднанню емоційної глибини, візуальної витонченості та філософської наповненості. Її робота «Монолог травниці» є яскравим прикладом жанрової гібридизації, де елементи психологічної драми та соціальної сатири переплітаються, формуючи багатогранний наратив. За словами С'юзан Нейпір, сучасні японські автори переосмислюють традиційні мотиви своєї культури через призму особистісних переживань та глобальних викликів [89, с. 22-26]. У «Монолозі травниці» це втілюється в дбайливому деталізуванні внутрішнього світу героїні: її боротьба із самотністю та пошук власної ідентичності постають на фоні стрімкого ритму міського життя, що підсилює відчуття дисонансу між її внутрішніми переживаннями та навколишнім середовищем.

Жанрова своєрідність цього твору базується на поєднанні літературних і візуальних засобів, що дає змогу авторці порушувати складні теми опосередковано. Так, образ залежності героїні від нових експериментів і

лікарських трав виступає не стільки елементом фантастичного сюжету, скільки символом її емоційного збагачення.

Літературно-візуальна поетика твору формується через тісну взаємодію тексту й образу, де кожний елемент набуває вагомий смислової ролі. Ніл Кон відзначає, що «візуальна граматики» манґи дозволяє автору варіювати час і простір, і автори вправно користуються цим ресурсом [48, с. 65-67]. У сценах спогадів панелі розташовано асиметрично, зі зміненою перспективою й розмитими контурами, що відтворює фрагментарність пам'яті. Хоча текст у таких епізодах лаконічний, візуальні деталі стають неначе тихими провідниками емоційної атмосфери. Даний прийом споріднений літературним технікам імпресіонізму, де почуття передаються не буквальними описами, а низкою яскравих фрагментів.

Соціокультурний контекст твору не менш вагомий. Ф. Шодт зазначає, що сучасна манґа часто стає реакцією на проблеми індустріалізації, і «Монолог травниці» не є винятком [103, с. 2-9]. Героїня, яка куштує на отруту страви, збирає та готує ліки, також знає особливості життя як серед знаті, так і серед бідних, що втілює конфлікт між науково-технологічним прогресом і потребою в духовному зв'язку з природою. Дана тематика перегукується з японським феноменом «шінрін-йоку» (мистецтво лісотерапії), розкрито у працях О.

Л. Делорі, де контакт з природою розглядається як засіб від стресу [6, с. 42-93]. Хюуга трансформує цю ідею в художню метафору, де рослини стають «мовчазними терапевтами» для героїні.

До того ж, згідно з дослідженнями Дж. Барнса (Justyn Barnes), концепція ікіґай полягає у виявленні головної цілі свого існування та отриманні справжнього задоволення від кожного буденного кроку



Рис. 1.1. Діаграма Венна «Ікіґай»
Автор – Марк Венн.

[2, с. 11-155]. Поєднання пристрасті, професійних зусиль, місії та особистої ідентичності формує її ікігай, роблячи її шлях не просто ремеслом, а істинною дорогою до самореалізації та гармонійного існування (див. Рис.1.1) [2, с. 24-25].

Український контекст сприйняття манги, зважаючи на обмеженість досліджень, потребує окремої уваги. О. Колісник зазначає, що японські графічні наративи в Україні часто сприймаються як «вікно в альтернативну реальність», що дозволяє молоді уникати стереотипів західної масової культури [12; 13, с. 6]. Проте специфіка окремих творів, таких як «Монолог травниці», залишається поза увагою, що зумовлює необхідність глибшого аналізу їхнього культурного потенціалу.

Критичний погляд на твір також вимагає врахування інтермедіальності. Тоні Джонсон-Вудз (Toni Johnson-Woods), Жаклін Берндт та Беттіна Кюммерлінг-Майбауер (Bettina Kümmerling-Meibauer) доводять, що манга є «прототипом цифрових наративів», і ця ідея знаходить підтвердження в «Монолозі травниці» [44, с. 21-24; 71, с. 99]. Лінійна структура твору (спогади, сні, внутрішні монологи) нагадує гіпертекстові романи, де читач може «навігувати» між різними пластами сюжету

«Монолог травниці» Нацу Хюуга є яскравим прикладом того, як манга поєднує художню інноваційність з глибиною літературного дискурсу. Її жанрова гнучкість, поетична багатогранність та культурна релевантність роблять твір важливим об'єктом для міждисциплінарних досліджень. Аналіз творчості Хюуга не лише розширює розуміння манги як мистецтва, а й відкриває нові перспективи для дослідження сучасних соціальних та екзистенційних викликів у глобальному контексті.

1.2. Жанрова класифікація манги

Жанрова система манги є однією з найскладніших і найдинамічніших у світовій медіакulturі, що обумовлено як історичними, так і соціокультурними

чинниками. На відміну від західних коміксів, де жанри часто обмежуються віковими категоріями (наприклад, «дитячі», «підліткові», «дорослі»), японська манга формує власну класифікацію, що ґрунтується на демографії, тематиці, стилістиці та культурних кодах [11, с. 28]. Кейсі Бріенза (Casey Brienza) у своїй праці «Manga in America: Transnational Book Publishing and the Domestication of Japanese Comics» (2016) доходить висновку, що жанри у манзі – це не ярлики, а мови спілкування з аудиторією, яка розуміє його правила та очікування, оскільки має велику різноманітність різновидів [45, с. 91].

Основу жанрової класифікації манги складають чотири ключові категорії, орієнтовані на цільову аудиторію [45, с. 195-196; 49, с. 12-17]:

1. Кодомо (кодомомуке) (діти допідліткового віку): жанр, який легкий для сприйняття, відрізняється простою розповіддю, яскравими деталями, зрозумілим моральним змістом.

2. Шьонен (для хлопців-підлітків): жанр, що акцентує на екшні, пригодах, спортивних досягненнях або бойових мистецтвах.

3. Шьоджьо (для дівчат-підлітків): зосереджений на романтиці, дружбі, емоційному розвитку персонажів.

4. Сейнен (для молодих чоловіків): порушує складні теми – психологічні конфлікти, соціальна сатира, філософські дилеми.

5. Джьосей (для молодих жінок): також порушує складні теми, досліджує професійне та особисте життя жінок, часто з елементами драми чи реалізму [45, с. 195-196; 49, с. 12-17].

Ця класифікація є лише відправною точкою, оскільки існує набагато більше різновидів: текіга, шьонен-аі, яой, юрі, додзінші, ісекай та інші [40; 45, с. 195-196; 100]. Сучасна манга все частіше змішує жанри, створюючи гібридні форми. Наприклад, «Death Note» (2003) Цугумі Оба (大場 つぐみ) та Такеші Обата (小畑 健) поєднує шьонен-екшен з детективним трилером і філософською притчею, а «Tokyo Ghoul» (2011) Суї Ішіда (石田 スイ) інтегрує елементи жахів у сейнен-драму [67; 91]. За Жаклін Берндт, така гнучкість відображає глобальний

тренд до «жанрової демократії», де креативний автор має свободу експериментувати, а читач – вибирати між традицією та інновацією [45, с. 153-156].

Жанрова динаміка манги тісно пов'язана з історичним контекстом. У 1950-х роках, коли Японія відновлювалася після війни, шьонен-манга (наприклад, «Astro Boy» Осаму Тедзуки) популяризувала ідею технологічного прогресу та надії на майбутнє [109]. У 1970-х, на хвилі феміністичного руху, шьодзьо-манга почала досліджувати теми емансипації, як у «Роза Версалью» (ベルサイユのばら, 1972) Рійоко Ікеда (池田 理代子), де жінки боролися за владу в історичному контексті. 1990-і роки, позначені економічною кризою, принесли популярність сейнен-жанру з його критикою суспільства («Привид у латах» (攻殻機動隊, 1991) Масамуне Сіро (士郎 正宗) [65; 85].

Важливу роль у жанровій класифікації відіграє взаємодія тексту та образу. Наприклад, у шьодзьо-манзі часто використовуються декоративні елементи (квіти, блискітки) і м'які лінії, що підкреслює емоційність сюжету. У сейнен-манзі переважають різкі контрасти, мінімалістичні фони та деталізовані портрети персонажів, що наголошує на психологічній складності. Ніл Кон доводить, що «візуальна граматики» манги безпосередньо впливає на жанрову ідентифікацію: наприклад, швидкі зміни кадрів характерні для шьонен, тоді як довгі статичні панелі частіше зустрічаються в дзьосей [47, с. 40; 48, с. 156].

Велику роль відіграє соціокультурний вплив на жанри. Шьодзьо-манга 1990-х років, як-от «Revolutionary Girl Utena» (1996-1997) Сайто Тіхо (さいとう ちほ), стала реакцією на зростання фемінізму в Японії, де героїні кидали виклик патріархальним нормам [102]. Сьогодні жанр «ісекай» (перенесення в альтернативний світ) відображає соціальну апатію молоді, яка шукає втечі від реальності через фентезійні всесвіти. Жанри манги стають «дзеркалом колективної свідомості», адаптуючи глобальні тренди до національного контексту.

Окрему категорію становлять тематичні жанри, які можуть перетинатися з демографічними: фентезі/ісекай; наукова фантастика; романтика; психологічна драма [40].

«Монолог травниці» Нацу Хюуга формально можна віднести до дзьосей-манги, у якій жанрова структура виходить за традиційні рамки, де дорослі проблеми стають зрозумілими навіть дітям середньої ланки, тому її відносять і до шьодзьо манги. Поєднання психологічної драми з елементами магічного реалізму, де рослини стають метафорою емоційного стану героїні, створює унікальний синтез. За С'юзан Нейпір, такі експерименти відображають загальний тренд сучасної манги до «наративної інтровертності», де зовнішній сюжет відходить на другий план, поступаючись місцем внутрішнім монологам і символічним образам [89, с. 101]. За Тьєррі Грунстіна, такі гібриди свідчать про «жанрову емансипацію», коли авторки-жінки переосмислюють класичні схеми, додаючи до них фемінну перспективу [59, с. 126].

Жанрова класифікація манги, таким чином, є не статичною схемою, а живим процесом, який відображає динаміку взаємодії мистецтва і суспільства. Вона дозволяє аналізувати твори як у локальному, так і в глобальному контексті, розкриваючи їхній культурний і художній потенціал.

Сучасна жанрова динаміка манги все частіше виходить за межі традиційних демографічних категорій, формуючи гібридні форми, які поєднують елементи різних стилів і культурних кодів. Тенденція, як зазначає Жаклін Берндт, є наслідком глобалізації медіаринку, де автори прагнуть створити універсальні історії, зрозумілі міжнародній аудиторії [43, с. 193]. Манга «Атака Титанів» («Attack on Titan», 2009) Хадзіме Ісаями (諫山 創) інтегрує елементи шьонен-екшену з антиутопічною фантастикою та філософськими роздумами про свободу і тиранію, що дозволило їй стати хітом не лише в Японії, а й у Європі та Північній Америці [47, с. 120-127; 66; 76]. гібриди свідчать про те, що жанрові межі стають все більш проникливими, а класифікація стає інструментом творчої свободи.

Важливу роль у цій трансформації відіграють авторки-жінки, які переосмислюють класичні жанри через фемінну перспективу, як-от Наоко Такеуті (武内 直子), творчиня «Sailor Moon» (1992), революціонізувала шьодзьо-жанр, додавши до романтики елементи фемінізму та бойових сцен, що раніше вважалися прерогативою шьонен [107]. У дзьосей-манзі «Princess Jellyfish» Акіко Хігасімури соціальна сатира про життя жінок-отаку поєднується з естетикою трансвеститів, кидаючи виклик традиційним уявленням про гендерні ролі [62]. Такі твори відображають зростання «жіночого голосу» в манзі, який раніше маргіналізувався на користь чоловічої перспективи.

Жанрова класифікація манги також тісно пов'язана з еволюцією читацької аудиторії. Зростання цифрових платформ, таких як «Webtoon» або «Comic Walker», дозволило авторам експериментувати з форматами, уникаючи обмежень традиційних журналів. Наприклад, вертикальний скролінг у вебтунах сприяє створенню більш кінематографічних послідовностей, що впливає на жанрові особливості.

Український контекст сприйняття манги, хоча й обмежений дослідженнями, відображає ці глобальні тенденції. Згідно з аналізом О. Колісник, українські читачі часто сприймають мангу як альтернативу західним коміксам, де акцент зміщений на емоційну глибину, а не на супергеройські кліше, хоча останнім часом ситуація почала змінюватись [13, с. 11]. Наприклад, популярність «Монологу травниці» серед української аудиторії може бути пов'язана з універсальністю її тем – самотність, класова нерівність, пошук ідентичності, краса та потворність, зв'язок з природою та інші – які резонують у контексті сучасних соціальних змін. Проте відсутність академічних досліджень обмежує розуміння специфіки таких творів, що підкреслює необхідність їхнього включення в науковий дискурс.

Методологічно аналіз жанрової класифікації вимагає інтеграції декількох підходів:

1. Культурологічний – вивчення взаємодії жанрів з соціальними трендами (фемінізм у шьоджьо).

2. Наратологічний – аналіз структури та стилістики, як у роботах Тьєррі Грунстіна, який досліджує зв'язок між панелями та емоційним впливом [59, с. 132].

3. Візуально-семіотичний – розбір символіки кольорів, композиції, як у Ніла Кона, який описує «візуальну граматику» манги [48].

Жанрова класифікація – не жорстка схема, а гнучкий інструмент, що відображає змінність мистецтва й суспільства та виявляє багатогранність манги, де традиція й інновація, локальне й глобальне, індивідуальне й колективне знаходять баланс.

Майбутнє жанрової класифікації манги пов'язане з декількома ключовими тенденціями:

1. Глобалізація та локалізація: японські автори все частіше враховують інтереси міжнародної аудиторії, де традиційний фольклор поєднується з глобальною естетикою.

2. Інтерактивність: Цифрові платформи дають читачам право голосу у розвитку сюжету, стираючи межу між автором і аудиторією.

3. Експерименти з формою: VR і AI відкривають нові простори для синтезу тексту й образу в тривимірному середовищі.

Жанрова класифікація манги – це не система ярликів, а живий процес, який відображає взаємодію мистецтва, культури і технологій. Від традиційних демографічних категорій до гібридних форм, манга продовжує еволюціонувати, запрошуючи читача в світ, де жанр є не обмеженням, а мовою творчого діалогу.

1.3. Особливості поєднання тексту і візуального у манзі

Графічні образи манги, як підкреслює О. Колесник, є самостійним семіотичним кодом, що передає зміст через форму, лінію та композицію:

живописні, графічні й літературні засоби тут синтезуються в єдине ціле [12, с. 3]. Як зазначають Жаклін Берндт і Джеймс Годарп (James Hodapp), візуальні й вербальні елементи манги утворюють нарративний симбіоз, посилюючи один одного й створюючи глибший рівень комунікації [43, с. 19; 63]. Корені цієї традиції походять від гравюр укійо-е доби Едо (1603–1868), зокрема в серії Хокусая «Тридцять шість видів гори Фуджі» (лінія й композиція, що передають рух і настрій) [44, с. 24–31]. У ХХ ст. Осаму Тедзука переніс кінематографічні прийоми (крупні плани, динамічні ракурси, монтажні переходи) у «Astro Boy», довівши, що манга може конкурувати з прозою за емоційною глибиною й виразністю [61, с. 8; 109].

1.3.1. Графічні образи манги

Стилістика графічних образів охоплює лінії, рух і колірну символіку. У манзі лінії слугують не лише контуром, а й емоційним акцентом: ламані – для напруги й швидкості, а плавні – для спокою. За Нілом Коном, «візуальна граматики» манги керує ритмом оповіді за густиною та напрямом штрихів; вертикальні панелі в сьодзьо дарують плавність, асиметричні в сейнен – хаосу [118, с. 96–106]. Wei-Ta Chu та Wei-Chung Cheng зазначають, що комп'ютерні методи виокремлюють «манга-специфічні» фічі – від скрінтонів до щільності ліній і макетів панелей – і пропонують латентну стилістичну модель для їх кількісного аналізу [46, с. 1-4].

Символіка кольору, хоч і обмежена в класичній чорно-білій манзі, несе глибоке семантичне навантаження. Тьєррі Грунстін описує це як «емоційну палітру», де колір стає невізуальним акцентом [59, с. 32-34]. Штрихування й градації чорного створюють об'ємність і атмосферу: густі тіні підкреслюють внутрішні конфлікти, а світлі області у жанрі фентезі символізують надію.

Графічні образи манги часто ґрунтуються на японській культурній символіці. Сакура, символ миттєвості життя, використовується в сьодзьо-манзі

для передачі емоційних переломів. Вода, як у «Форма голосу» (2013) Йошітокі Ойма (大今 良時) [27], уособлює чистоту або нестабільність, а тваринні мотиви (лисиці, вовки) відображають хитрість або свободу («Wolf Children: Ame and Yuki» (2012) Мамору Хосода (細田 守) [64]. У «Монологі травниці» автори використовують рослини як метафору емоційного стану героїв. Даний підхід перегукується з японською філософією «моно но аваре» (співчуття до ефемерності), де природа стає дзеркалом людських емоцій [79].

Чорно-біла гама в манзі виникла насамперед через економію на друці та швидкі терміни виходу (низька вартість чорного чорнила й відмова від кольору скорочують витрати й прискорюють виробничий процес) й водночас перетворилася на художній прийом: гострий контраст фокусує увагу на деталях і змушує читача «додати» кольорів уявою, роблячи сприйняття більш інтерактивним. Фредерік Шодт зазначає, що «відсутність кольору змушує читача уявляти його, що робить мангу більш інтерактивною» [103, с. 12-13].

У композиції манги ключову роль відіграє концепт «ма» – пустоти чи проміжку, що формує ритм і надає простору для внутрішніх монологів героїв, ніби «мовчазний текст» між кадрам [29, с. 150]. Контрасти й пусті зони, натхненні традиціями театру Но (Ногаку), підсилюють емоційний заряд сцени, дозволяючи тиші говорити голосніше за слова.

Манга часто стає платформою для висловлення соціальних проблем, і графічні образи тут відіграють роль не менш важливу, ніж текст. У «Death Note» Цугумі Оби та Такеші Обати використання різких контрастів і спотворених перспектив підкреслює моральну двозначність сюжету [91]. Чорні тіні, що обволікають персонажів, символізують їхній внутрішній розклад, тоді як білі простори сторінок нагадують про ілюзорність «абсолютної справедливості».

Сучасні автори все частіше виходять за межі традиційного формату, переосмислюючи графічні образи через інтерактивність або мультимедійність. Наприклад, манга «Homunculus» (2003) Хідео Ямамото (山本 英夫) використовує спотворені пропорції тіл та абстрактні фони, щоб візуалізувати божевілля

головного героя [124]. Тут графіка стає не просто ілюстрацією, а інструментом для симуляції психічного стану: панелі накладаються одна на одну, лінії «розпливаються», а персонажі втрачають чіткі обриси.

Цифрові технології відкривають нові можливості для експериментів. Твір «Берсерк Ненажерливості» (2017) Ішікі Ічіка (一色 一凛,) використовує анімаційні ефекти (мерехтливі вогні, магичні елементи), щоб створити кінематографічний досвід [10]. Проте навіть у таких творах помітний вплив японської естетики: мінімалізм, асиметрія, акцент на символізм. Графічні образи в манзі тісно пов'язані з гендерними стереотипами, але сучасні авторки активно руйнують ці рамки. У класичній шьодзьо-манзі Ікеди Рійоко «The Rose of Versailles» жіночі персонажі зображуються з великими очима, тонкими фігурами та декоративними фонами, що підкреслює їхню «крихкість» [65]. Однак у «Princess Jellyfish» Акіко Хігасімури ці кліше переосмислюються: головна героїня, соціально невдала отаку, малюється з навмисно непропорційними рисами, а її трансгендерний друг Кураносуке Койбуті виглядає елегантно і стильно, що кидає виклик бінарним уявленням про красу [62].

Сучасні автори стоять на роздоріжжі між традицією та інноваціями. З одного боку, цифрові інструменти дозволяють експериментувати з кольором, анімацією та 3D-моделями. З іншого – аналогові техніки (олівець, туш), яким досі надають перевагу, залишаються символом автентичності.

Графічні образи манги – це мова, яка постійно еволюціонує, але зберігає зв'язок із культурними коренями. Від штриховки Хокусая до цифрових експериментів сучасності, вони залишаються інструментом для дослідження людської природи, соціальних конфліктів та філософських ідей.

1.3.2. Наратологічні аспекти взаємодії тексту та образу

Взаємодія тексту та образу в манзі формує унікальну наративну систему, де обидва елементи не просто доповнюють один одного, а створюють

синергетичний ефект, неможливий у рамках окремо взятої літератури чи візуального мистецтва. Як зазначає Тьеррі Грунстін, манга є «поліфонічним текстом», де кожен компонент – текстова репліка, фоновий елемент, навіть порожній простір між панелями – несе наративне навантаження [59, с. 99]. Ця взаємодія ґрунтується на специфічних прийомах, які відрізняють мангу від західних коміксів, починаючи від мовчазних панелей, що передають емоції через міміку, до символічних повторень візуальних мотивів, які стають лейтмотивами сюжету.

У манзі текст рідко виконує роль простого пояснення до ілюстрації. Натомість він стає активним учасником наративу, який може суперечити образу, підсилювати його або навіть іронізувати над ним [43, с. 12-28]. Наприклад, у творі «Death Note» Цугумі Оби та Такеші Обати внутрішні монологи головного героя Лайта часто суперечать його спокійній міміці, створюючи ефект драматичної іронії: читач бачить розрив між публічною маскою та приватним безумством [91]. Цей прийом, відомий як «контрапункт тексту та образу», підкреслює двозначність персонажів і додає сюжету психологічної глибини [80, с. 71-72].

Розкладка панелей у манзі регулює не лише простір, а й час. Наприклад, довгі вертикальні панелі, сповільнюють ритм, змушуючи читача «зануритися» в емоційний стан персонажа. У сейнен-манзі, як-от «Токуо Ghoul», швидка зміна дрібних панелей імітує кінематографічний монтаж, створюючи ефект хаосу під час бойових сцен [67]. Однією з найпотужніших особливостей манги є використання мовчазних панелей, де текст відсутній повністю. Це не прогалина, а інструмент для передачі емоцій, які неможливо висловити словами [63; 86, с. 162].

Манга часто цитує або переосмислює літературні твори, створюючи багаторівневий наратив. Наприклад, «Берсерк» Кентаро Міури інтегрує мотиви з європейської міфології (наприклад, образ Гріффіта як «Фауста»), але адаптує їх через візуальну естетику манги [73].

Маніпуляція часом у манга відбувається через розкладку панелей, яка стискає, розтягує або переплітає хронологію оповіді, перетворюючи лінійний сюжет на багатовимірний досвід. Візуальні метафори (темні силуети страху, промені світла надії) виконують роль мови, що виражає приховані смисли без слів, перегукуючись із «візуальним несвідомим» Тьєррі Грунстіна та техніками панелей Скотта МакКлауда [59, с. 60; 86, с. 65-76].

Жанрові особливості наративу демонструють, як різні типи манги експлуатують взаємодію тексту та образу. У шьонен-манзі, як-от «Dragon Ball» (1984) Акіри Торіяма (鳥山 明, 1955-2024), акцент робиться на динаміці: текст зосереджений на техніках («Kamehamehas!»), а образи – на екшн-сценах з екстремальними ракурсами [116; 121]. Панелі часто «ламають» стіни, наближаючись до облич персонажів, що підсилює ефект удару. На противагу цьому, шьодзьо-манга, наприклад «Fruits Basket» (1998) Нацукі Такая (高屋 奈), використовує декоративні елементи (квіти, блискітки) для передачі емоцій. Текст тут емоційно насичений, але часто фрагментарний, на зразок щоденникових записів [106].

Культурний контекст і наративні коди глибоко впливають на структуру манги. Японські концепти, такі як «хонне та татемае» (справжні почуття vs публічна маска), часто реалізуються через розрив між діалогами та мімікою персонажів [35]. У «Токуо Ghouл» Суї Ішіді головний герой сміється у соціальних ситуаціях, але його внутрішні монологи наповнені болем [67]. Це відображає японську соціальну норму приховувати емоції.

Нелінійний наратив і роль читача перетворюють мангу на інтерактивний досвід. У «Спіраль» («Uzumaki», 1998-1999) Іто Джюнджі (伊藤 潤二) сюжет розгалужується через візуальні лейтмотиви (спіралі), а читач мусить сам зв'язувати фрагменти, перетворюючись на «детектива» [72]. Паратекстуальні елементи – титри глав, авторські подяки та примітки, кольорові обкладинки – також є частиною наративу.

Наратологічна взаємодія тексту та образу в манзі є складним механізмом, де кожен елемент виконує роль шестерні в наративній машині. Від мовчазних панелей, що передають невимовлене, до інтертекстуальних відсилань, які зв'язують сучасність з традицією, манга доводить, що візуальне і вербальне – це не окремі мови, а два боки однієї медалі.

Висновки до Розділу 1

У результаті першого розділу було встановлено мету та завдання дослідження, обґрунтовано вибір методології й окреслено ключові напрямки аналізу жанрової специфіки манги, що відповідає рекомендаціям щодо чіткої постановки дослідницької проблеми та синтезу результатів у заключній частині наукової роботи. Проведений аналіз дозволив узагальнити емпіричні факти та теоретичні положення, підкресливши, що манга виступає як автономна семіотична система, в якій текст і зображення функціонують у взаємозв'язку й утворюють єдину «візуальну граматику», що регулює сприйняття та емоційний ритм читача.

Дослідження жанрової гібридизації підтвердило, що манга здатна адаптувати традиційні сюжети та стилістичні прийоми до різних демографічних груп (школярів, підлітків, дорослих), створюючи унікальні варіації від екшн-орієнтованих шьоненів до психологічно насичених дзьосей-драм. Виявлено, що наративна структура маніпулює простором і часом через зміну масштабу та розташування панелей, використання пауз («ма») і мовчазних кадрів, що активізує процес декодування змісту з боку читача.

Культурно-семантичний аналіз засвідчив інтеграцію візуальних символів (сакура, ономапоєї, каліграфічні лінії) та японських концептів («хонне-татемае», «ма») у наративну тканину творів, що забезпечує як локальну автентичність, так і глобальну зрозумілість жанру манги для міжнародної аудиторії. Відзначено, що поєднання графічних образів із літературною

глибиною створює основу для подальшого дослідження освітнього потенціалу манги як інструменту міждисциплінарного навчання.

Таким чином, перший розділ сформував методологічний і теоретичний фундамент для аналізу конкретного твору «Монолог травниці», заклавши основи для подальших розділів, у яких будуть застосовані виявлені підходи до дослідження жанрових та наратологічних аспектів манги, а також її культурно-освітнього значення

Культурний контекст відіграє вирішальну роль: японські концепти («ма», «хонне та татемае» та інші) інтегровані в структуру творів, що робить мангу дзеркалом суспільних норм та філософських ідей. Водночас її глобальна популярність доводить універсальність мови візуальних символів, здатних подолати культурні бар'єри.

Таким чином, манга – це не просто «комікси», а автономна мистецька система, де синтез тексту, образу та культурного коду народжує унікальний наративний простір; мистецтво, яке одночасно консервує традицію та інновацію, пропонуючи нові шляхи для художньої експресії. Дослідження цього феномену відкриває нові горизонти для розуміння сучасних медіа, де кордон між літературою та візуалом стає все більш умовним.

РОЗДІЛ 2. ЖАНРОВА СПЕЦИФІКА ТА ПОЕТИКА МАНҒИ НАЦУ ХІОУҒІ, НЕКОКУРАҒЕ, ШІУКІ НАНАО, ТОУКО ШІНО «МОНОЛОГ ТРАВНИЦІ»

2.1. Особливості родової та жанрової форми твору

МанҒа «Монолог травниці» слугує показовим прикладом жанрового синтезу, де поєднуються риси психологічної драми та мотиви соціальної сатири. Твір ілюструє сучасну тенденцію до взаємодії літературного тексту з візуальним мистецтвом, що дозволяє створювати нові оповідні виміри та водночас трансформувати усталені жанрові кордони. Формально «Монолог травниці» можна віднести до жанру *джьосей*, орієнтованого на дорослих жінок, що підкреслює його здатність відображати як внутрішні, так і зовнішні протиріччя, однак сама манҒа містить позначку про рекомендований вік читача – від 12 років, що більше відповідає категорії *шьоджьо*. Така невідповідність свідчить про гібридну природу твору, який поєднує фентезійні елементи з критичним осмисленням соціальних явищ.

Не менш значущим аспектом у розгляді «Монологу травниці» є аналіз дедуктивних механізмів, закладених у детективну лінію сюжету. Розслідування, яке веде Маомао в імператорському палаці (як у розділах 30-33) змушує читача не просто слідкувати за подіями, а активно вибудовувати причинно-наслідкові зв'язки між окремими сюжетними елементами. Такий процес передбачає використання базових дедуктивних стратегій: виокремлення фактів, формулювання гіпотез та їх перевірку через умовно-експериментальний аналіз. Ці механізми мають теоретичне підґрунтя в концепції розвитку критичного мислення, зокрема в працях Метью Ліпмана (Matthew Lipman, 1923-2010) [83; 84]. Наочний приклад особливо помітно у 26 розділі, де героїня допомагає розгадати загадку залишену в заповіті майстра з обробки металу [23, с. 131-166]. Завдяки такому наративному підходу читач має змогу на практиці відтворити хід

мислення персонажа, що, у свою чергу, сприяє формуванню аналітичних навичок.

Головна героїня, Маомао, яка виконує функцію служниці-дегустаторки в закритому світі імператорського палацу, має багаторівневу символічну роль. Її професійна діяльність не лише відображає ієрархічну структуру цього закритого середовища, але й стає точкою відліку для розкриття таких важливих тем, як влада, ізолюваність, кохання та гендерні ролі. Завдяки поєднанню текстового й візуального пластів, авторці вдається з допомогою образотворчих засобів передати як емоційні відтінки, так і глибокі символічні сенси.

Необхідно додати, що розповідь ведеться не зовсім від імені Маомао, оскільки читач відчуває, що він є частиною цієї історії та проходить всі випробування разом з персонажами. Загалом у творі представлені соціальні, морально-етичні, філософські, загальнолюдські проблеми. Найбільш вираженими є такі: класова нерівність (бідні та багаті верстви населення); дискримінація жінок; зловживання владою; вірність та зрада; проблема вибору; добро і зло; життя та смерть; доцільність самопожертви; краса та потворність; пошук себе та свого місця в житті; переборювання труднощів та викликів; проблема свободи людини; дружба та кохання.

Жанрова форма «Монологу травниці» базується на тісному переплетенні словесного наративу й візуального мистецтва, що дозволяє говорити про творення особливого типу художньої мови. У цьому контексті доцільно згадати концепцію «візуальної мови», згідно з якою текст і зображення не просто співіснують, а формують новий рівень змістової насиченості. Протиставлення словесного й невербального не лише розкриває внутрішній психологічний конфлікт персонажки, але й ілюструє типову для психологічної драми колізію – розрив між зовнішнім образом і глибинними переживаннями [48, с. 46; 59, с. 147].

Візуальна граматику твору робить акцент на специфічному розміщенні панелей, яке регулює емоційний ритм оповіді. Вони можуть бути чіткої геометричної форми (квадрат або прямокутник) та логічно розподілені на

сторінці, а можуть мати форму неправильних чотирикутників, паралелограмів, трапецій. Панелі можуть накладатися одна на одну, що створює специфічний кінематографічний ефект.

Мотив магічного реалізму в манзі розкривається передусім через символіку рослин та квітів. Їхнє зображення має не лише декоративну, а й глибоко метафоричну функцію. Вони в цьому творі – не просто об'єкти вивчення для головної героїні, а дзеркала її внутрішнього стану й засоби рефлексії над реальністю, що її оточує. Її міркування про подібність отруйних рослин до людей, які приховують свою справжню сутність, надають розповіді алегоричної глибини. Через аналогію авторка тонко проводить ідею соціальної критики: у палацовому середовищі кожен може мати «отруйні» риси, приховані за маскою доброзичливості чи покірності.

Жанрова гнучкість «Монологу травниці» виявляється не лише у формальному змішанні жанрів, а й у здатності поєднувати історичний антураж із сучасними підходами до психологічної інтерпретації. Події манги відбуваються у вигаданому середньовічному Китаї, який за багатьма рисами нагадує епоху династії Тан, служить не лише експозицією, але й створює критичний простір для аналізу сучасних соціальних процесів [127]. Теми, які порушуються в сюжеті, мають виразно універсальний характер: це й питання гендерної нерівності, і критика корумпованих владних структур, і дослідження внутрішньої самотності та соціальної ізоляції [78; 95]. Особливо показовим є образ імператора, який, залишаючись на вершині владної піраміди, водночас виявляється відстороненим від реального життя палацу. Такий образ можна інтерпретувати як сучасний соціокультурний коментар щодо відчуження влади від потреб простих людей – мотив, що трактується у дусі критичних підходів до аналізу влади та її репрезентації в художньому тексті [95]. Інститут наложниць тут подається не як романтизована традиція, а як механізм дегуманізації, де конкуренція за увагу імператора обертається жорстким виміром, що позбавляє персонажів індивідуальності і призводить до кризових ситуацій ідентичності. Подібна

метафора знаходить відгук у сучасних дослідженнях соціальної адаптації, де індивідуальні риси поступаються місцем інтеграції у більші соціальні структури, а інтертекстуальні зв'язки з класичною японською літературою, зокрема з *«Повість про Гендзі»* (X-XI ст.) Мурасакі Сікібу (紫式部, 973-1014(1025)), підсилюються через образ імператора, присутність якого відчувається не безпосередньо, а через реакції та враження інших персонажів [30]. Такий підхід, що віддзеркалює поняття «ма» – проміжку, в якому навіть порожнеча насичується змістом, дозволяє актуалізувати тему відчуженості влади від реальності та підкреслює колізію між офіційною презентацією та внутрішнім значенням інституцій влади [29, с. 150].

Важливу роль у досягненні жанрової та емоційної цілісності відіграє візуальна стилістика твору. Автори свідомо використовують мінімалістичні фони, контрастуючи їх із деталізованими зображеннями персонажів або окремих символічних елементів. Такий прийом дозволяє зосередити увагу читача на психологічному стані героїв, посилюючи драматизм окремих сцен. Подібний візуальний хід характерний для дзьосей-жанру, де значна увага приділяється внутрішньому світу персонажів, а емоційний стан часто передається не через динамічний сюжет, а через атмосферу, погляди, дрібні жести й деталі [40; 45, с. 44, с. 201-228].

Соціальна сатира в *«Монолозі травниці»* спирається на іронічні діалоги, гротескні ситуації й гострі спостереження за людською поведінкою в жорсткій ієрархії. Авторка, застосовуючи майже фарсові епізоди, висвітлює абсурд внутрішньої боротьби за владу й увагу й критикує патріархальні структури, що позбавляють жінок суб'єктності. Візуальний компонент – виразна міміка та продумана композиція кадрів – посилює відчуття соціального тиску й відчуження. Гумор у поєднанні з гострою соціальною критикою створює багатосаровий образ героїні, яка, попри зовнішні обмеження, зберігає внутрішню автономію [96].

Психологічна глибина твору розкривається насамперед через внутрішні монологи головної героїні, що виступають візуальним і нарративним інструментом для показу її складного емоційного світу. Монологи, які подані у вигляді квадратних текстових блоків, часто містять іронічні або цинічні коментарі, що суперечать її зовнішнім, на перший погляд, доброзичливим діям. Такий прийом створює ефект драматичної іронії. Таким чином, у тексті візуальне й вербальне працюють разом, формуючи образ жінки, що змушена приховувати емоції й будувати власний захисний бар'єр у ворожому соціальному просторі.

Деконструкція жіночих архетипів у творі проявляється через поступові зміни другорядних героїнь, які спочатку відповідають стереотипним очікуванням, а потім виявляють власні прагнення та амбітність. Цей сюжетний прийом висвітлює внутрішній конфлікт між соціальними ролями та особистою ідентичністю, водночас критикуючи тиск патріархальних норм, що примушують жінок жертвувати своєю автентичністю заради зовнішніх вимог [95].

У процесі еволюції внутрішнього світу героїні Маомао спостерігається зміна ролі від пасивного спостерігача до активного учасника палацових інтриг. Образ підкреслює внутрішній баланс між раціональністю та емоційністю, демонструючи, як аналітичний, науковий підхід може стати ефективним засобом для налагодження соціальних зв'язків та взаємодій у складному палацовому середовищі.

Манга «Монолог травниці» поєднує епічний масштаб роману (численні сюжетні лінії, велика кількість персонажів, флешбеки, внутрішні монологи) із властивою манга «візуальною мовою» (панелями, мінімалістичними фонами й метафоричними рослинними образами). Вона охоплює соціальні, філософські й психологічні теми й робить це через тісний синтез тексту й графіки, де форма кадру регулює емоційний ритм. Хоч формально це дзьосей, жанрова гібридність твору виявляє риси шьодзьо, психологічної драми, а також соціальної сатири, у творі наявні детективна лінія та елементи фентезі. Історичний антураж

середньовічного Китаю набуває сучасного звучання критики влади та гендерних стереотипів.

2.2. Креолізовані компоненти манги

2.2.1. Багатолінійність сюжету, система образів та стилістика оповіді

«Монолог травниці» вирізняється своєю складною багатолінійністю, у якій наративні потоки взаємопроникають через взаємодію персонажів, соціальні конфлікти та багатозначні символічні мотиви. Така структурна організація дозволяє авторам досліджувати як індивідуальні долі героїв, так і системні проблеми палацового суспільства, створюючи комплексний художній світ, де окремі події переплітаються з колективними процесами та політичними інтригами.

Інтегровано розглядаючи багатолінійність як інструмент соціальної критики, можна відзначити, що сюжетні лінії твору виступають своєрідним метафоричним простором для аналізу соціальних явищ. Саме цей взаємозв'язок дозволяє авторці показати, що індивідуальний досвід і загальнокультурні процеси невід'ємно пов'язані, що додає твору глибини та багатовимірності. Багатолінійність не лише збагачує художній образ, а й функціонує як засіб критики соціальних структур, висвітлюючи напруженість між особистими трагічними подіями та масштабними політичними процесами.

У художньому творі образи персонажів виступають важливою складовою семіотичної системи, де кожен герой може як відображати інший, так і виступати його символічною антитезою. Зокрема, персонаж Маомао, що вирізняється виразною раціональністю та емоційною стриманістю, створює гострий контраст із іншими. Місто за межами палацу теж має символізм, особливо район розваг, що не надто відрізняється від внутрішнього палацу, оскільки він теж нагадує клітку та *«отруєний атмосферою замкнутого простору»*, де не лише лише

звичайні відвідувачі, а й куртизантки можуть «перетворитися на отруту» [21, с. 142].

Контраст підсилюється через використання різних кольорових палітр: холодні тони, що символізують холоднокривну логіку Маомао, протиставляються теплим відтінкам, які відображають маніпулятивну природу Джінші. Таким чином, система образів виконує функцію не лише засобу передачі індивідуальних характеристик, а й символічного аналізу соціально-політичних процесів, де дзеркальні відображення і антитези стають ключем до розуміння глибших конфліктів твору.

Стилістика оповіді поєднує документальну ретельність і лірико-поетичну символіку. Фактичні деталі органічно переплітаються з ліричними відступами, що натякають на гіркий присмак правди. Синтез точності й поетичної алюзії створює особливу естетичну дуальність, яка одночасно інформує читача й викликає глибокий емоційний резонанс.

Мова персонажів слугує важливим соціальним маркером, що визначає їхнє становище в палацовій ієрархії, а діалоги – інструментом виявлення цього статусу. Лаконічне, технічно точне мовлення Маомао, насичене термінами на кшталт «отрута», «нудотне», «проносне», «непереносимість продуктів», підкреслює її роль аптекарки-аналітика, створює атмосферу автентичності та посилює соціальну критику [20, с. 130-164]. Такий мовний контраст ефективно відображає протистояння раціонального аналізу й політичних інтриг. У свою чергу, інші представники палацової системи, зокрема служниці та наложниці, вживають більш емоційно забарвлену й формально витончену мову, що дозволяє відобразити їхню підлеглість в ієрархічних структурах.

Внутрішні монологи як засіб розкриття прихованих конфліктів знаходять своє відображення в способі подання внутрішнього голосу Маомао у вигляді текстових хмаринок із характерними графічними елементами (наприклад, кружельцями). У розділі 12, коли героїня вкотре рятує життя, її внутрішній голос, що виражає цинізм і водночас сум («Якщо я буду хвилюватися за кожного ... я

не зможу жити в цьому місті.»), створює ефект драматичної іронії, який автор перетворює у своєрідну іронію та глузування (*«Краще піду ... прийму ванну в Малахітовому навільйоні»*) [21, с. 143-144]. Такий дисонанс між альтруїстичними вчинками та внутрішнім скепсисом розкриває складний моральний кодекс героїні, де раціональність стає засобом емоційного захисту.

Оповідні вставки, що містять детальні описи рослин, історичні алюзії та інші інформаційно-сміслові елементи, виконують як інформативну, так і символічну функції. Авторка відходить від традиційної хронологічності, використовуючи флешбеки та внутрішні монологи для розкриття минулого персонажів, що нагадує доволі складну систему «плетіння» сюжету. Ретроспективні вставки, виконані у формі розмитих панелей із сіруватими відтінками створюють ефект діалогу між минулим та сучасністю, підкреслюючи циклічність нарративних процесів. Лише негативні події минулого автори зображують чітко, особливо епізод з пальцем. Даний прийом не лише поглиблює характеристику героїні, але й демонструє, як минуле постійно впливає на нинішню ідентичність.

Символічні мотиви поєднують різні сюжетні лінії в єдиний художній простір. Лейтмотиви, як-от сакура, підкреслюють циклічність життя та ілюзорність зовнішньої краси, що приховує небезпеку [110]. Через ці образи показано, як краса стає знаряддям руйнування й соціального тиску. Поєднання візуальних алюзій і глибоких метафор надає наративу багатошаровості, поєднуючи естетику з критикою суспільства.

Паралельно система образів у творі демонструє перехід від контрасту до синтезу, де персонажі постають як діалектичні пари, що репрезентують різні стратегії виживання в умовах палацової ієрархії. Один підхід базується на активній маніпуляції, інший – на пасивній адаптації, що підкреслює напруження між ініціативністю та конформізмом. Цей контраст підсилюється через символіку колірної палітри та композиції візуальних елементів, водночас подальше злиття

сюжетних ліній і образів вказує на спільні обмеження системи й пошук колективного сенсу.

Поєднання реалістичних деталей та абстрактних символів відіграє ключову роль у формуванні сприйняття основних тематичних ліній твору. Конкретні образи слугують метафорами соціальних структур, підкреслюючи одночасно обов'язковість виконання індивідом своєї ролі та обмеженість особистого вибору в межах широких владних і культурних механізмів.

2.2.2. Типологія персонажів та їх ролі у творі

«Монолог травниці» характеризується складною системою персонажів, кожен з яких виконує специфічну функцію у розкритті соціальних, психологічних та філософських тем твору. Типологія персонажів ґрунтується на їхніх ролях у палацовій ієрархії, моральних мотиваціях та взаємодії з головною героїнею, що дозволяє авторці дослідити широкий спектр проблем – від індивідуальної ідентичності до системної корупції.

Центральним елементом оповіді є головна героїня Маомао – 17-річна аптекарка внутрішнього палацу [81]. Її зовнішність, що характеризується гарними рисами обличчя і великими очима, контрастує з навмисно нанесеним малюнком ластовиння, який вона використовує, щоб виглядати менш привабливо, оскільки у давні часи людей викрадали та продавали у найм. Її поведінка та хитрощі символічно підкреслюють її внутрішню складність: поєднання впевненості, ексцентричності та елементів асоціальної поведінки створюють образ, сповнений суперечностей. Маомао сумнівається у своїх рішеннях через вплив старого євнуха, який з дитинства опікується нею і наголошував на важливості обережності. Завдяки внутрішнім монологам вона не лише розкриває суб'єктивне сприйняття подій, а й критично оцінює систему, що змушує жінок шкодити одна одній. Головна героїня унікальна, має дидактичний розум, розважлива і справедлива. Її більше цікавить саморозвиток, ніж пошук

кохання [81]. Вона виступає всезнаючим оповідачем, бо: знає кожну деталь, або доходить дедуктивними рішеннями до кожної деталі;

- пояснює відразу, якщо її про щось питають, а не пропонує;
- доволі надійна, оскільки логічно структурує всі знання, що має та не завадить ніколи іншим, навпаки вона намагається знайти істину в кожній справі, яку на неї покладають;
- представляє голос автора, оскільки розповідає історію ззовні, тому, інколи, можна її ототожнювати з автором, особливо коли дає оціночні судження чи суб'єктивні зауваження;
- стрибає в часі та просторі, переходячи від сцени до сцени та від одних обставин до інших, інколи взаємопов'язує їх.

Маомао слугує центральним динамічним персонажем, чия еволюція від ізольованого спостерігача до активного учасника подій формує наративний стрижень твору. Її роль виходить за межі медичної експертизи: вона стає символом раціональності в світі, де панують інтриги та ірраціональність. Її наукова об'єктивність контрастує з емоційною відчуженістю, що підкреслює тему конфлікту між розумом і почуттями. Можна сказати, що вона змогла знайти свій ікігай. Її захоплення таємницями палацу, травами, отрутами, виготовленням ліків, рідкісними рослинами та мінералами, здаються дивними з точки зору оточення, але це стає для неї комбінацією пристрасті, покликання, місії та професії.

Головний герой Джінші, 24-річний євнух (насправді 19-річний син діючого імператора), з великими таємницями, є важливим доповненням до образу Маомао. Його зовнішність, що має жіночні риси, підкреслює неоднозначність його постаті у палацових інтригах. Спочатку Джінші бентежить зовнішня байдужість Маомао, але згодом він знаходить у ній освіжаючу іронію, що переростає у романтичну прихильність. Як представник інституційної влади, він функціонує через маніпуляції та приховані загрози, використовуючи знання Маомао для просування своїх інтересів; займає гарну позицію, оскільки

перевіряє вірність принцес-наложниць імператора; розглядає та приймає закони; інколи приймає шанованих гостей та виконує всі забаганки імператора. Йому не можна прикріпити клеймо класичного «лиходія», швидше він є продуктом системи, де інформація становить зброю. Роль Джінші також полягає у підтримці статусу-кво, що робить його напівантагоністом не лише для людей нижче за посадою, але й для будь-яких змін у системі [81]. У 35 розділі він пропонує свою допомогу Лі Хаку у викупі куртизантки, натякаючи на *«добрі відносини з таким перспективним урядовцем»* [25, с. 112].

До другорядних персонажів, але не менш важливих можна віднести таких:

1. Принцеси-наложниці.

Витончена принцеса Адуо, принцеса-консорт Гьокуйю, мудра принцеса Ліхуа, добродісна принцеса Лі Сю, витончена принцеса Лоулань та принцеса Фуйю [81]. Вони представляють різні стратегії виживання в умовах патріархального тиску.

2. Імператор та імператриця-вдова.

Імператор, чия присутність у творі велика рідкість, що символізує відчуженість і непідконтрольність влади. Імператриця-вдова, хоча згадується коротко, також виконує роль символу збереження певного історичного спадку влади та традицій палацового устрою [81].

3. Слуги та служниці.

Група включає численні персонажі, які деталізують багатоступовість палацового середовища. Серед них: Хоннян, Інхуа, Айлань, Гуйян (служниці Нефритового палацу принцеси Гьокуйю), Сяолань (служниця зовнішнього двору та подруга Маомао), Фонмін (головна служниця Гранатового палацу), Суйрей, Суйрен (покоївка Джінші), Гао Шунь (права рука Джінші), Басен (син Гао Шуня), служниці шангфу, а також євнух Лі Хаку, що надає канзаші та допомагає головній героїні, пан Коуен, котрий піклувався про Джінші в дитинстві, разом із іншими придворними представниками. Образи підкреслюють соціальну ієрархію палацу,

де навіть другорядні персонажі відіграють свою невід'ємну роль у підтримці статус-кво та інституційних механізмів влади [81].

4. Вітчим «батько» Лумен та біологічний батько Лакан.

Колишній придворний лікар, якому замінили суглобну чашечку та виконує роль вітчима, навчив Маомао письму, читанню та говорінню, а також фармації, оскільки навчався на заході та певним часом був мандрівним лікарем. Він символізує минулі традиції та зв'язок із спадковими знаннями, що впливають на сучасний стан палацового суспільства [81]. Натомість біологічний батько імперський тактик, бачить обличчя більшості людей у вигляді камінців Го (камінці у грі шахового типу), що схоже на захворювання прозопагнозія, але лише двох людей він бачить такими як вони є: рідної доньки та коханої куртизантки [126]. Лакан слугує елементом хитрості та випробуванням для головної героїні, оскільки він дає їй на перший погляд нереальні завдання, як-от виростити синього кольору троянди, таємним минулим, більш трагічним ніж може здатися прочитавши 7 том, оскільки 8 том розкриває всю його трагедію, справжню сутність даного персонажа і його коханої людини, яка і є тією захворівшою на сифіліс куртизантки, яка не виконує своїх обов'язків, але проживає в Малахітовому павільйоні та під наглядом «скаженої від грошей» бабусі разом з вітчимом [125; 126].

5. Члени Малахітового павільйону.

До цієї категорії належать Джока, Пайлінь, Меймей – куртизантки (а також і «сестри» Маомао) та «скажена від грошей» бабуся [81]. Їхня присутність не лише допомагає краще дізнатися минуле головної героїні й висвітлює становлення в суспільстві до жінок благородної професії, а й підкреслює, що куртизантки не були лише для похоті та всіх охочих: багато з них здобували визнання завдяки своєму розуму, вмінню вести бесіду, грати на музичних інструментах чи створювати мистецтво. Саме тому вони вважалися благородними й бажаними гостями у вищому товаристві. Якщо ж хтось хотів «викупити» таку жінку, це було справжньою подією, яка вимагала неабияких

витрат: окрім подвійної суми за викуп, потрібно було ще сплатити суму, яку куртизанка могла б заробити за декілька років своєї діяльності [25, с. 87].

Деякі другорядні персонажі, хоч і не зазнають глибокого розвитку, виконують важливу символічну роль. Кухарі, лікарі, військові, продавці уособлюють стабільність і традиційні цінності. Постійна присутність кухарів на кухні, де готують «безпечні» страви, контрастує з отруєними делікатесами наложниць, підкреслюючи мінливість і напруження в палаці. Імператор, що з'являється переважно на офіційних подіях, уособлює відчуження влади, а його наказ Маомао оглянути принцесу Ліхуа символізує відданість родині.

У творі жертви палацових інтриг, зокрема у розділі 15, молода наложниця, яка втопилася у холодній воді та ноги якої були за стандартами взуті та перев'язані у спеціальне взуття меншого розміру, оскільки маленькі ноги вважалися еталоном краси, та чие життя опиняється в павутинні жорстокості, демонструють беззахисність окремої особистості перед потужною системою [22, с. 12]. Її трагічна смерть не лише запускає сюжетне розслідування, а й відкриває етичний простір для аналізу рішень Маомао.

Серед другорядних персонажів важливу роль відіграють фігури-спостерігачі, що допомагають сформувати внутрішній світ героїні. Вітчим, який виростив Маомао, періодично з'являється у спогадах як носій мудрості та філософських роздумів. Його вислів *«Не можна стверджувати, маючи лише припущення»* перетворюється на лейтмотив, який супроводжує Маомао протягом усієї історії [21, с. 128].

У творі деякі персонажі виконують суто функціональну роль, що підкреслює їх «механічність» в рамках палацової системи. Наприклад, служниці палаців принцес-наложниць позбавлені глибини характеру, проте їх образ свідомо створений як символ того, що більшість осіб у палаці є лише «шестернями». Візуально цей образ підкріплюється порожнім виразом обличчя, носінням маски та мінімалістичним фоном панелі, що додає відчуття

безособовості та системності. Маомао це зрозуміла ще краще, коли стала дегустаторкою на отруту у принцеси Гьокуйо.

Навіть персонажі, що з'являються лише коротко та в більшості випадків навіть не мають облич, як-от: селяни, продавці, купці, танцюристи та інші, – відіграють важливу роль у підкресленні контрасту між зовнішнім світом і закритим середовищем палацу. Візуально образи відзначаються жвавим колоритом, не такою стриманою поведінкою, певною легковажністю, простотою розмови, що різко контрастують із монохромністю палацу.

Таким чином, багаторівнева типологія персонажів «Монологу травниці»: від унікальної, аналітичної Маомао й неоднозначного Джінші до різнопланових придворних і функціональних «шестерень» – дозволяє авторці водночас дослідити індивідуальні психологічні конфлікти й показати механізми системної влади. Кожна фігура виконує свою роль у побудові соціального й ієрархічного простору, створюючи динамічний контраст між особистими прагненнями та жорстокою логікою палацу.

2.3. Візуальна стилістика та її роль у розкритті змісту твору

2.3.1. Особливості графічного стилю манги

Графічний стиль манги «Монолог травниці» виконує роль ключового засобу для створення атмосферного оточення, розкриття персонажів і підкреслення соціальних тем. Поєднання мінімалістичної естетики з детально проробленими символічними елементами формує візуальну мову, що гармонійно доповнює глибину наративу твору. Однією з найпомітніших рис є контраст між простотою фонів і емоційного вираження персонажів. За допомогою даного методу можна краще «прочитати» ситуацію, яку автори зображують у сценах, через фізіологію персонажів та діалоги. Також у даному випадку творці передають японську філософію вабі-сабі. У манзі є купа кривих ліній у

малюнках, навмисна асиметрія панелей, що підкреслюють красу миттєвості та недовговічності. Якщо говорити про персонажів, то Джінші прекрасно розуміє своє становище в палаці. З одного боку, він – улюбленець публіки, його всі слухають та поважають. З іншого боку, він розуміє, що не ідеальний, скільки б зусиль він не докладав до досягнення тієї чи іншої мети. Він – пішак імператора, але *«не може програти своє парі з імператором»* [23, с. 61]. Він не бачить іншого майбутнього, але приймає його. Маомао хоч і виглядає ідеальною, але у фрагменті справа гарно відобразили автори, що *«почуття кохання»* вона *«залишила десь позаду»* [24, с. 80]. Ефект того, що вона перебуває ніби у воді, що є її внутрішнім станом, підсилює цей ефект. Вона за це себе не картає, а працює над цим і сприймає себе такою, яка вона є.

Використання чорно-білої палітри не лише відповідає традиціям жанру манга, а й набуває символічного значення. Сторінки, де переважає глибокий чорний колір, увиразнюють небезпеку, невідворотність загрози, минуле героїв, а білі простори символізують позитивні риси, стани й почуття: радість, раціональність, добробут, які ніби *«освітлюють»* хаос.

Техніка роботи з панелями демонструє вплив кінематографічних прийомів, створюючи відчуття динаміки та емоційної насиченості. Експерименти з перспективами допомагають відобразити внутрішній стан персонажів. У розділі 29 панелі зображені з косими перспективами: стеля здається асиметричною, а підлога – похилою, що створює ефект дезорієнтації і відображає внутрішній стан героїв [24, с. 70-73]. На противагу цьому там також зображено перспективи, які зберігають стабільність із чіткими лініями та симетричними кутами. Крупні плани, з гарною деталізацією облич та тіней підсилюють бажання розгледіти кожную деталь персонажів. Ефект від середнього кадру до крупного у 18 розділі підсилює кінемаграфічні можливості твору [22, с. 108].

Емоційна виразність твору посилюється завдяки уважному використанню дрібних мімічних деталей, що передають тонкі відтінки внутрішнього стану персонажів. Автори майстерно передають зміни настрою через непомітні рухи

обличчя, які контрастують із більш виразними та перебільшеними емоційними реакціями другорядних героїв. Такий прийом акцентує увагу на глибині й багатшаровості характеру центрального персонажа.

Особливість візуального коду твору полягає у тому, що текст стає невід'ємною його частиною. Форми текстових хмаринок грають важливу роль у передачі інформації: внутрішні монологи оформлені за допомогою хмаринок з м'якими заокругленими краями або у квадратно-прямокутних; діалоги зображені в круглих еліпсоїдних формах; додаткова інформація подається у квадратно-прямокутних; роздратування або крик подається у шипастих хмаринках.

Звукові ефекти інтегровані в образ твору через використання ономапопеї, що стають частиною візуальної композиції, що допомагають глибше передати атмосферу та підсилити емоційність оповіді. У більшості випадків їх лаконічно зображують разом з діалогами, але для підсилення емоційності їх можуть зображувати на всю сторінку, як-от: наприкінці 32 розділу немає діалогів, а звуки займають майже всю панель. За допомогою не лише ономапопеї, а емоційного акценту, ми можемо відобразити у себе в голові та «відчути» біль, коли Маомао б'ють по обличчю та з яким гуркотом падає балка [24, с. 153-168].

У манзі «Монолог травниці» графічні елементи відіграють ключову роль у формуванні візуального стилю, поєднуючи традиційні техніки з сучасними тенденціями цифрового мистецтва. Зокрема, ефект «розмиття» руху, реалізований за допомогою паралельних ліній, імітує швидкість та динаміку спогадів, що є сучасною адаптацією традиційного штрихування. Цей прийом, у поєднанні з використанням вільного простору та мінімалізму, створює гібридний стиль, який відображає актуальні тенденції в графічному дизайні, зокрема ультра-мінімалізм та неоморфізм.

Традиційна китайська каліграфія в манзі «Монолог травниці» втілюється через стилізовані панелі, де абстрактні мазки та орнаментальні елементи нагадують ієрогліфи й філософські мотиви. Таке графічне рішення підсилює зв'язок між науковим знанням і художньою виразністю, а мінімалістична

композиція з акцентом на вільному просторі надає кожному символу особливої значущості й глибини.

Порожній простір виступає вагомим засобом візуальної мови для поглиблення емоційного сприйняття та підсилення драматизму. Свідоме залишення частини кадру вільною допомагає: наголосити на внутрішньому стані персонажа, відобразити відчуття порожнечі, самотності або безпорадності; створити паузу в оповідному темпі, дати читачеві час на емоційну рефлексію й акцентувати увагу на ключовому моменті; підкреслити символічність образу; зробити плавну зміну локацій.

Стиль оповіді еволюціонує паралельно зі зміною сюжетних акцентів. На початкових етапах композиція залишається стабільною та впорядкованою, із детально пропрацьованими фонами, які підкреслюють організованість оповідного простору. Зі зростанням напруженості художня манера змінюється: авторка звертається до спотворених перспектив, абстрактних тіней і фрагментарного розташування панелей, що додає динаміки й емоційної глибини. У підсумку використані прийоми відображають внутрішню трансформацію героїні – її шлях від пасивного спостереження до активної участі в подіях.

Варто додати, що автори час від часу зображують сцени, де персонажі зображені у стилі чібі або тібі (яп. *ちび*, англ. *chibi*), маленьких пухленьких миленьких героїв, що підсилюють метамілість, яка причетна манзі та привертає увагу не лише людей, які переглядають аніме, а й читачів мангі [48, с.156; 50].

На твердих палітурках українського видання розміщено додаткові історії та фрагменти, як додаткові елементи, що поглиблюють основний сюжет і спонукають читача звернути увагу на маловідомі деталі. Простір книги використано максимально: на обкладинках, які знімаються, автори Nekokurage та Іцукі Нанао залишають особисті записи – факти, переживання й щирі коментарі. У кінці кожного тому вони дякують читачам, додають узагальнювальну ілюстрацію та кілька спойлерів до наступного випуску.

2.3.2. Символіка та її функції у створенні атмосфери

Символіка в манзі «Монолог травниці» виступає наріжним каменем художньої виразності, перетворюючи візуальні елементи у засіб передачі глибоких тем та емоцій. Через систему повторюваних образів, кольорових рішень та композиційних прийомів авторці вдається створити атмосферу, яка не лише супроводжує сюжет, але й стає його невід'ємною частиною.

Палац у творі стає багатогранною метафорою, що відображає як соціальну ієрархію, так і внутрішню обмеженість персонажів. Його архітектурні рішення відзначені стриманою естетикою азійського стилю: прямі лінії, гострі кути, повторювані візерунки, азійські ширми. Елементи створюють відчуття закритості й безвиході, ніби простір перетворюється на клітку, в якій кожна деталь невідворотно тисне на читача та відображає стан героїні, котра відчуває себе в пастці соціальних умов.

Змістовну напруженість підсилюють просторові контрасти. Архітектурні особливості – високі стелі, вузькі коридори – створюють образ закритого простору, що нагадує «клітку для душі». Різкий контраст з пишними залами для прийомів із розкішними орнаментами і тісними кімнатами служниць підкреслює глибокий просторовий та соціальний розрив, символізуючи відчуженість і нерівність у суспільстві.

У манзі «Монолог травниці» символіка природи набуває ще більш особистісного виміру. Цей зв'язок з природою перегукується з концепцією шінрін-йоку – мистецтва лісотерапії [6]. Героїня, яка невтомно шукає цілющі трави, сама вирощує їх у внутрішніх і зовнішніх дворах імператорського палацу, часто відвідуючи аптеки та лікарні для допомоги у виготовленні ліків, відкриває завдяки природним образам глибину свого внутрішнього світу. Кожна наложниця носить прикраси з квітками у волоссі, які гарно пояснюють характер героїнь. Традиційно в азійській культурі кожна квітка асоціюється з певним значенням (див. Додаток 1).

Об'єднаний символічний світ рослинних образів у творі розкриває циклічність життя та моральні дилеми, переплітаючи ніжність і руйнівність природи через численні метафори. У манзі «моно но аваре» переосмислюється: квіти з'являються і зникають, відображаючи цикли життя – від радості через біль до прийняття [79]. Це нагадує класичні твори, як-от «Повість про Гендзі» Мурасакі Сікібу, де природа стає дзеркалом людських емоцій. Проте автори «Монологу травниці» додають ще один контекст даної філософії: речі – не лише предмети цього світу, а й почуття людей і самі люди. Це добре прослідковується наприкінці першого тому, коли принцеса Фуїо виходить заміж за коханого чоловіка, Маомао каже: *«Можливо, її танець біля східних воріт був молитвою про безпеку коханого, який повертався з експедиції на схід. В ту ніч вона була особливо прекрасною. Тепер зрозуміло, чому справжньою природою краси є кохання. І якщо кохання робить жінку красивою, якими ж потужними ліками воно може стати»* [19, с. 166-168].

У китайській культурі кожний колір пов'язаний із філософією «П'яти Елементів» (五行) і має власну символіку [38; 105]:

♦ **Червоний** – відповідає багряному кольору принцеси Гьокуйю, відповідає вогню, уособлює радість, багатство й довголіття. Він невід'ємний на святах, весіллях і в традиції червоних конвертів із грошима.

♦ **Жовтий** – імператорський відтінок, відтінок землі, асоціюється з владою, процвітанням і центральною точкою Всесвіту. Саме він прикрашає дахи Забороненого міста й інші палацові споруди.

♦ **Цінг** – відповідає ультрамариновому кольору принцесі Ліхуа, глибоко китайське поняття «синьо-зеленого», що символізує дерево та весняне відродження.

♦ **Чорний** – відповідає принцесі Адуо та Лоулань, у давнину вважався «королем» кольорів, нині пов'язується з владою й мудрістю, але через асоціації з руйнуванням та злом його уникають на урочистостях.

◆ **Білий** – має відповідати принцесі Лі Сю, символізує метал і чистоту, але також смерть і жалобу; тому його обирають для похоронних обрядів, а не для фетишів невинності [38; 105].

Щодо кольорових додаткових ілюстрацій, то вони увиразнюють та допомагають дешифрувати завчасно персонажів, оскільки кожен відтінок набуває окремого значення в азійській культурі (див. Додаток 2).

Контрастне зображення світла та тіні, що пронизує твір, не тільки окреслює емоційний стан героїв, але й віддзеркалює їхню боротьбу між внутрішніми суперечностями і зовнішнім тиском, створює ефект напруги, запалює та підтримує інтерес. Таким чином, авторка перетворює колірну палітру на невід’ємний художній символ, який збагачує наратив глибиною, створюючи багатомірне враження від внутрішньої боротьби та пошуків істини у суворому світі влади та зради.

Мотиви дзеркал та віддзеркалень у творі слугують для підкреслення роздвоєння ідентичності. У розділі 34, де Джінші дивиться у дзеркало після роздумів про імператорський престол, відображення роздвоюється: одне – освітлене, інше – у тіні. Читач уже знає, що він – син діючого імператора, нащадок престолу, але його слова резонують з правдою, що вводить в оману читача: *«Якби її син тоді вижив ... Та ні ... Годі думати про дурниці»* [25, с. 57]. Воно сприймається як метафора її подвійного життя – між скромністю служниці та геніальністю лікарки. Для читача, який мав за необхідність носити «маски» у різних соціальних ролях, цей образ стане відлунням власних суперечностей.

Зміни сезонів у творі не тісно синхронізовані з емоційним станом персонажів. Пори року представлені у перших 7 томах однаково, вагомої різниці немає у природі, оскільки більшість рослин – вічнозелені, чи у одязі. Зима не представлена сніговими покривалами. Вона згадується через розповіді персонажів у 15 розділі, оскільки рів, який навколо стін імператорського палацу, був з холодною водою, через що утоплениця і не змогла врятуватись [22, с. 9]. Тим самим можна стверджувати, що вода постає як багатогранний символ, що

виражає як життєву енергію, так і приховані загрози. Про весну ми дізнаємося з розділу 6, коли головний жіночий персонаж, готує грілки та цукерки, що будуть зігрівати в холодну пору року та у 36 розділі, коли головній героїні наказали виростити блакитні троянди, але вона наголошує, що *«троянди розквітнуть не раніше, ніж за два місяці»* [20, с. 57-60; 25, с. 126].

Символіка їжі та посуд в палаці розкриває протиріччя між життям і смертю. У розділі 16 та 17 мед, що вважається делікатесом, спеціально зібраний на перевірених пасіках, представлений в гарних глиняних горщиках, де градації сірого імітують яскравість, проте поруч із ним розташована квітка азалії, яка отруйна [22, с. 83-84]. Візуальний парадокс підкреслює, що навіть красива їжа може бути смертельною, оскільки новонародженим заборонено давати мед, особливо з даного виду, бо він стає отрутою. Варто додати, що посуд та страви, що подають імператору та принцесам, виглядають вишукано, ніби в кращих ресторанах світу. Посуд зроблений з найкращих матеріалів (золото, срібло, порцеляна), з їжі присутні страви не лише китайської кухні, а й європейської, а також фрукти.

Одяг у манзі «Монолог травниці» виконує не просто декоративну роль. Він несе глибоку символіку й відображає історико-культурний контекст часів династії Тан (618–907 рр.) [120; 127]. Саме в цей період традиційний китайський одяг «ханьфу» набув справжньої досконалості. Стиль розвивався століттями, утверджуючись у високому мистецтві шиття й оздоблення саме за Танської імперії. Для вбрання характерні сукні з високою талією, вузькими рукавами та складним орнаментом на яскравих тканинах – елементи, що символізують елегантність, жіночність і соціальний статус [32; 120].

У манзі художники ретельно відтворюють крої й фактури, притаманні аристократії того часу. Імператорські наложниці постають у розкішних шатах із вишуканою вишивкою: кожний стібок підкреслює їхнє високе становище в палацовій ієрархії та водночас розкриває індивідуальні риси характеру [120; 122]. Така відданість історичній автентичності служить не лише як данина минулому,

а й як художній засіб, що поглиблює сприйняття читачем внутрішнього світу героїнь.

Прикраси та коштовне каміння мають своє особливе значення у філософії Далекого Сходу. У принцеси Гьокуйо, яка проживає у Нефритовому палаці, це нефрит, у принцеси Ліхуа, яка проживає у Кришталевому палаці, камінь кришталь, у принцеси Адуо та Лоулань, які проживають в Гранатовому палаці, камінь гранат, принцеса Лі Сю теж проживає у Кришталевому палаці. Нефрит одягали в Давньому Китаї на поховання та на свята, бо він символізує безсмертя душі та розкладання тіла, що ми можемо [26]. Кришталь, до якого ми звикли ще з казок, символізує щирість намірів, благородність та благодійність [41]. Гранат символізує не лише чесність, а й наголошує на сповнену життєву силу, безмежний запас енергії, кохання, відвагу, велич [5].

Варто наголосити на тому, що роль жінок у Танську добу була однією з визначних [122]. Попри традиційні обмеження, жінки мали порівняно вищий рівень громадянських свобод: могли займатися торгівлею, мистецтвом, іноді навіть впливати на політичні процеси (яскравим прикладом історії є імператриця У Цзетянь) [122]. У «Монолозі травниці» наложниця Гьокую активно долучається до палацових інтриг, демонструючи інтелект, рішучість і здатність захищати інших, але не забуває своїх помічниць, яким вона дарує золоті прикраси на бенке [20, с. 63-64].

Водночас автори манги не оминають суперечностей епохи: якщо жінки знатного походження могли здобувати освіту й мати певну автономію, то представниці нижчих верств залишалися в тіні традиційних уявлень про роль жінки. Маомао, колись мешканка кварталу червоних ліхтарів, стає втіленням цього непорозуміння світу [122].

Зрештою, крій танських суконь із відкритою грудною частиною, як-от руцінь, у манзі набуває значення символу жіночої емансипації. Відсутність корсетів і жорстких елементів дозволяє героїням вільно рухатися, демонструючи незалежність, гідність та внутрішню силу [32; 120]. Саме так одяг стає потужним

нарративним засобом. Він не лише відтворює культуру давньокитайського суспільства, а й передає глибинні філософські й соціальні ідеї, що лежать в основі «Монологу травниці».

Зачіски у ту добу були головним елементом для жінок, які підкреслювали красу та показували соціальний статус, оскільки прикрашалися коштовностями та прикрасами зі срібла та золота. Чоловічі зачіски були простішими – гарно доглянуте довге волосся [120].

Образи тварин також виконують символічну функцію, збагачуючи оповідь культурними алюзіями. Хоча у перших семи томах тварини, як такі, відсутні, але саме ім'я Маомао перекладається з китайської мови як «кіт кіт», інколи головну героїню ласкаво називають Сяомао що означає «кошеня» та малюють з кошачими вушками та хвостиком [23, с.92].

Попри німоту самої манги, авторка майстерно створює звукову символіку через візуальні ритми. Час від часу, у розділах з'являються танці та музикальні інструменти, що передають настрій подій та створюються за допомогою плавних, хвилястих ліній, що нагадують рухи традиційного танцю, створюючи ефект музичності, при цьому обличчя людей відсутні, що наголошує на другорядності даних персонажів. У противагу цьому, сцени змов характеризуються рваним «ритмом» композиції, що ніби свідчить про розрив мелодії, підсилюючи відчуття небезпеки. Тиша в творі знаходить своє візуальне відображення через використання порожніх панелей або статичних образів.

Отже, багатшарова художня символіка «Монологу травниці» (від кольорових кодів і рослинних метафор до просторових контрастів і костюмних деталей) виконує три ключові функції: вона структурно кодує соціальну й ієрархічну інформацію, поглиблює емоційно-філософський зміст через алегорії життя й влади, а також керує темпоритмом оповіді, підсилюючи драматичні й ліричні моменти. Завдяки цьому символіка стає невід'ємним нарративним інструментом, який перетворює візуальні образи на носії внутрішніх конфліктів і світоглядних меседжів.

2.4. Багат шаровість сприйняття в графічному наративі манги

2.4.1. Ефект художніх образів у графічних зображеннях

Як вже стало зрозуміло, у манзі «Монолог травниці» художня мова твору формується через тісну інтеграцію візуальних та текстових елементів, що дозволяють не лише ілюструвати, але й поглиблено осмислювати сюжет. Синтез проявляється як у художньому оформленні, так і в символічних образах, що використовуються для передачі внутрішніх конфліктів, емоційних станів і філософських ідей.

Авторка надає ключову роль символіці рослин, перетворюючи їх на метафори життєвих циклів та моральних дилем, а візуальна складова манги розкривається через продумані графічні елементи – своєрідний семіотичний код. Кожна ілюстрація формує окремий пласт розповіді, де форма, колір та композиція взаємодіють із текстом. Діалоги про отрути, дидактичні рішення, емоційні стани й філософію життя органічно вплітаються в зображення рослин, створюючи ефект щоденника. Такий підхід дозволяє словам і зображенням доповнювати одне одного, забезпечуючи глибше інтелектуальне й естетичне переживання.

У «Монолозі травниці» графічний стиль витриманий у лаконічному мінімалізмі з виразною емоційністю, що підкреслює внутрішній світ героїні й соціальні протиріччя твору. Чіткі, прості лінії окреслюють ключові деталі (руки, обличчя, контури предметів), а контраст між деталізованими образами й стриманим фоном фокусується на емоціях персонажів. Відсутність зайвих елементів загострює психологічну напругу, підсилює драматизм й дидактично занурює читача в інтимний простір думок героїні.

Гарним прикладом слугують розділи 16-17, де чітко окреслена та змальована квітка азалії, або наприкінці 11-го розділу, де разом з наростанням

графічного зображення обличчя головної героїні також змінюється фон та деталізація з наростанням напруги [21, с. 94-100; 22, с. 108].

Ключову роль у створенні психологічного портрету відіграють дрібні зміни миміки та жестів. Обличчя Маомао зазвичай стримане. Вона виражає щастя разом з іскрами в очах та усмішкою на вустах, а натомість напружені руки та зміна положення брів виявляють внутрішній розпач, який особливо помітний, наприклад, коли вона усвідомлює свою участь у політичних інтригах – її проникливі очі приплющуються, а губи стискаються у тонку лінію. Такі нюанси стають потужним засобом передачі емоцій, що залишаються невисловленими словесно через суворі соціальні обмеження.

Символіка кольорів у манзі, незважаючи на переважно монохромну палітру, відіграє ключову роль у відтворенні емоційних відтінків і загального настрою твору. М'які градації сірого та білого передають теплоту, ностальгійні почуття чи ніжні моменти, створюючи візуальну лагідність і відчуття внутрішнього спокою героїні. Натомість насичені чорні тіні та різкі білі контрасти наростають у сценах психологічної напруги, ізоляції чи внутрішніх потрясінь, привносячи драматичність у зображення. Додатково тонкі штрихові текстури й ефекти, що повторюють мерехтіння світла або рух повітря, підкреслюють глибинні емоційні сплески персонажів, водночас віддзеркалюючи розрив між їхнім зовнішнім спокоєм і внутрішніми занепокоєннями.

Особливе значення в манзі має саме концепція пустоти, яка реалізується через свідоме використання простору. Незаповнені ділянки панелей, як у 29 розділі, слугують не просто фоном, а активним візуальним елементом, що підсилює відчуття від самотності та відірваності персонажа від оточення до розуміння радості життя та вільної інтерпретації подій [24, с. 75-76]. Така стратегія композиції створює враження розрідженості світу твору, неначе за зовнішньою просторовою відстанню криється невідоме, певний психолого-емоційний бар'єр. Порожні зони формують естетику як мінімалізму так і

максималізму, у який акцент зміщується з предметного наповнення на внутрішній емоційний стан.

Композиція панелей виступає важливим засобом багат шарового сприйняття наративу. Асиметричний розподіл кадрів, перехресне накладання панелей і порушення традиційного читацького ритму створюють ефект кіномонтажу, у якому складні почуття й думки персонажа відчуються максимально інтенсивно. Різноманітні розміри кадрів регулюють темп оповіді: великі поля з панелями без деталей уривчасто перериваються вузькими вертикалями, що нагнітають напруження, а концентровані вставки з елементами створюють атмосферу внутрішнього хаосу та невизначеності.

Крім того, прийоми варіювання композиційної густини та пустотності прямо взаємодіють із ритмом сприйняття читачем. Плавні, розлогі кадри із мінімумом графічних деталей створюють ефект уповільнення часу й дають відпочинок погляду, тоді як різко ущільнені ділянки зі скупченням ліній і форм працюють як візуальні «спалахи», що миттєво акцентують увагу. Завдяки такій динаміці темп історії постійно змінюється, а читач відчуває ледь помітний дискомфорт – подібно до того, як зміни ритму музики можуть викликати хвилю емоцій.

Лінійна структура кожного кадру також підкреслює зміну настроїв: під час аналітичних моментів лінії чіткі та рівні, тоді як у ліричних чи конфліктних сценах контури згладжуються й іноді деформуються, створюючи ефект емоційної текучості. Переходи між «раціональними» й «почуттєвими» лініями відбуваються всередині однієї композиції – м'які вигини на тлі строгих кутів посилюють контраст розуму та емоцій. Гарним прикладом може слугувати розділ 18, коли принцеса Адуо покидає внутрішній палац, Маомао думає про походження Джінші, яке змінюється яскравими кадрами прощання принцеси-наложниці Лі Сю та Адуо, а спавнена гідності та витончена фаворитка імператора *«нагадувала люблячу матір»* [22, с. 140].

Ботанічні мотиви виступають додатковим шаром символіки й узгоджуються із загальною композиційною логікою твору. Рослини проглядаються як метафори внутрішнього стану: у статичних, «спокійних» кадрах вони постають у чітких, деталізованих обрисах, підкреслюючи контроль і професіоналізм персонажа, а в епізодах емоційного нападу або сум'яття їхні форми або розмиваються й переплітаються з нерівними лініями, ніби виявляючи моральну розгубленість. Таким чином, кожна зміна рослинного фону чи малюнка лінії несе емоційний заряд і стає важливим засобом наративного «звучання» манги.

Символіка предметів у манзі виступає важливим інструментом наративного «звучання», коли навіть буденні речі набувають опосередкованої функції психологічного маркера. Певні об'єкти, відтворені в ідеалізованому або навпаки – розмитому вигляді, постають як візуальні «якірці» самоідентифікації та внутрішніх сумнівів персонажа. Чітко промальовані форми символізують впевненість і професіоналізм, тоді як розмита, фрагментована деталізація або чорна фігура, яку можна лише пізнати за контуром, відображають загадковість, певну розгубленість, втрату опори й психологічну нестабільність.

Окрім того, інтеграція естетичних принципів вабі-сабі дозволяє додати до візуального ряду манги філософський вимір краси недосконалості [7]. Неправильні пропорції, асиметрія та порожні простори перетворюються на засіб передачі внутрішньої гармонії через автентичність, а не через ідеалізовану форму. Людські недоліки та шрами впливають на передній план як знакові елементи, що протиставляють бездоганному й урівноваженому образу, і тим же самим підкреслюється, що справжня цілісність персонажа формується саме всупереч зовнішнім стандартам краси.

У творі листи та записи у щоденниках персонажів й архівах виконують важливу функцію розкриття прихованих мотивів і внутрішніх конфліктів. У 16 розділі через архівні записи Маомао дізнається, що під час пологів імператриці-вдови її «батько» був змушений залишатися в палаці до народження

дитини, хоча водночас принцеса Адуо народжувала самотійно й втратила матку. Лумена вигнали не лише через те, що він не зміг врятувати здоров'я наложниці, а й тому, що пізніше одне з немовлят загинуло [22, с. 66-70].

У манзі повторні візуальні мотиви об'єднують образний ряд і загострюють сприйняття внутрішнього світу героїні: орнаменти й візерунки, свідомо вбудовані в простори влади та обмежень, стають графічними «антимаркерами», що ніби протистоять її індивідуальності. Зміна щільності та конфігурації цих мотивів корелює зі ступенем зовнішнього тиску, відображаючи поступову втрату або повернення внутрішньої свободи. Вони задають ритм композиції, підкреслюють напруження в ключових сценах і створюють тонкі контрасти між зовнішнім оформленням світу та багатством емоцій героїні. Завдяки таким повторенням читацька увага фокусується не лише на діях, а й на підсвідомих зсувах у сприйнятті простору й себе.

Загалом візуальна еволюція твору будується на контрасті між «спокійними» зонами простору й ділянками візуального нагромадження, де текстури й лінії стискаються в щільні скупчення. Пластична динаміка породжує відчуття ритмічного пульсування оповіді: від паузи й роздумів до миттєвих спалахів напруги. Завдяки поєднанню графічних повторів і їх деформації манга набуває багатошарової структури: читач водночас спостерігає зовнішню детальність світу та відчуває приховані психологічні процеси, що формують загальний емоційний ландшафт твору.

2.4.2. Аперцепція дійсності у манзі

Суттєвий доробок у розкритті когнітивних механізмів, що задіюються під час сприйняття манги, належить концепції аперцепції Вільгельма Максиміліана Вундта (Wilhelm Maximilian Wundt, 1832-1920) [28]. На відміну від пасивної перцепції, яка покладається переважно на автоматичні асоціативні зв'язки за межами фокусу свідомості, аперцепція передбачає цілеспрямовану вольову

активність. Саме за її допомогою певні елементи стимулів виводяться на передній план уваги, набуваючи чіткості й органічної цілісності. Вундт виокремлював три ключові компоненти цього процесу – пізнавальний (опрацювання інформації), афективний (емоційне забарвлення сприйняття) та моторний (координація з активними діями) – які в сукупності лежать в основі творчого синтезу, що перетворює розрізнені частини досвіду в узгоджену систему знань [28].

За Вундтом, аперцепція не лише впорядковує вже існуючі асоціативні зв'язки, але й наповнює їх новими смислами, акумулюючи й виокремлюючи інтелектуальні структури вищого рівня [28]. Такий механізм особливо доречний при роботі з поліжанровими творами. Експериментально встановлені Вундтом обмеження об'єму свідомості (близько 16 – 40 одиниць) і сфери уваги (приблизно 4 – 6 одиниць) підкреслюють, що в манзі візуальні образи, символи та текстові анотації виконують роль «когнітивних опор» – вони структурують матеріал і сприяють ефективнішому протіканню аперцептивних процесів [28].

Вундт також підкреслював волюнтаристський характер психічної діяльності, де воля виступає рушійною силою, що організує й координує розумову активність [28]. З огляду на це, робота з мангою, яка водночас викликає емоційний відгук (афективний аспект) і вимагає аналітичного осмислення (пізнавальний аспект), стимулює вольову саморегуляцію уваги. Таким чином, аперцепція стає ключем до формування метакогнітивних умінь – здатності свідомо спрямовувати власні розумові операції, що відповідає сучасним вимогам розвитку критичного і творчого мислення [28].

Аперцепція виступає одним з ключових механізмів сприйняття манги, коли образи й композиції інтерпретуються через попередній досвід читача. Візуальні символи, текстові натяки та культурні коди активують асоціативні ланцюги, створюючи спільний смисловий простір між автором і аудиторією [28]. Читач не лише сприймає міміку, розміщення панелей і сюжет, а й інтерпретує їх через власний емоційний та пізнавальний досвід. Кожен фрагмент стає елементом

колективного конструювання змісту, де образ травниці й рослинного світу набуває багатовимірного значення: від наукового артефакту до «дзеркала» внутрішніх станів героїні.

Композиційний прийом пустоти «ма» у панелях підсилює апперцептивну залученість, адже порожні простори працюють як своєрідні «вікна» для проєкції індивідуальних відчуттів [29, с. 153]. При цьому мінімальна кількість графічних елементів не обмежує інтерпретацію, а навпаки – стимулює читача наповнити простір власними переживаннями. У результаті пустота стає не просто відсутністю деталей, а активним компонентом наративу, здатним викликати у кожного свою унікальну емоційну резонансу й заглибити в особисте сприйняття твору.

Культурні коди, інтегровані в ілюстративну тканину твору, подібно до невербальної мови вимагають активної апперцепції [17, с. 70; 80, с. 79-88]. Застосування традиційних символів та образів у поєднанні з мінімалістичною подачею дозволяє читачеві проєктувати на них особисті асоціації й культурні рефлексії. Завдяки такому поєднанню кожен кадр перетворюється на багатозарову «точку входу» в текст, де читач сам формує емоційну й смислову наповненість історії.

Нелінійна структура оповіді в манзі виступає потужним інструментом, який розмиває традиційне уявлення про часові рамки. Переплетення спогадів із теперішнім створює візуальну динаміку: м'які, «акварельні» переходи між епізодами минулого контрастують із чіткими, висококонтрастними лініями сучасних сцен [86, с. 69]. Такий прийом водночас і розганяє, й уповільнює часовий плин – читач то занурюється в приглушену атмосферу ностальгії, то відчуває гостроту теперішньої реальності. Візуальний контраст цих двох станів символізує відмінність пам'яті, що не завжди може бути чіткою, як не намагалися ми згадати події минулого, від суворості факту миті, підкреслюючи момент «втрати невинності» та неможливість повернення в минуле.

Символіка кольору в манзі, незважаючи на переважно чорно-білу палітру, формує глибокий апперцептивний досвід. Вибір автором кількох кольорових вставок посилює ключові сюжетні моменти, ніби виводячи з «монохромому» найважливіші акценти про що буде том та які нові характеристики розкриються у персонажах. Завдяки таким умовним позначенням кольору читач апперципує не лише візуальну красу, а й культурні коди, що лежать в основі символічного ряду твору.

Природа у творі функціонує як універсальна метафора внутрішнього ландшафту, що розкриває психологічні стани й ресурс відновлення без згадування конкретних образів. Лаконічні символічні мотиви – ліс, небо, земля – служать своєрідним дзеркалом емоційного прогресу героїні та її пошуку балансу. Відсутність детальних описів закликає читача наповнити порожні простори власними переживаннями, перетворюючи довкілля на активного співтворця сенсу. У результаті природа стає не тільки фоном, а й наративним каталізатором, що стимулює глибинну рефлексію над шляхом внутрішньої трансформації.

Водночас символіка води надає творові багат шаровості: вона функціонує як знак очищення й відновлення, продовження життя, але водночас сигналізує й про небезпеку, замкненість, лихо. Завдяки цьому образ води здобуває здатність синтезувати різні прочитання – від відчуття надії на розкриття правди до усвідомлення обмежень і небезпек, що супроводжують спроби подолати внутрішні та зовнішні бар'єри.

Етичні дилеми в «Монолозі травниці» формують широке когнітивно-моральне поле, де внутрішній конфлікт героїні — динамічний діалог між професійним обов'язком, особистими переживаннями й інстинктом самозбереження. Складна апперцептивна структура, насичена підтекстами, поєднує жертвність із прагненням вижити, залишаючи читачеві простір для етичного сум'яття й саморефлексії [55, с. 39-40].

«Ма» перетворюється на активну наративну стратегію, яка працює не як відступ від сюжету, а як самостійний смисловий шар. Коли на сторінці

припиняється прямий діалог або звук, тоді саме читач заповнює цей простір власними відчуттями й асоціаціями: звуками, прискореним серцебиттям, ледь чутним диханням, болем та іншими можливими сенсомоторними реакціями організму [55; 86, с. 191-202].

Зазначені наративні прийоми сприяють посиленню авторського задуму: героїня не просто проходить крізь події, вона формує їхній сенс у собі й запрошує читача до спільної реконструкції переживань. У результаті структура оповіді постає як поле відкритого діалогу, де значення народжується не в описі, а на межі між тим, що сказано, й тим, що залишається невисловленим.

Соціальні взаємини у «Монолозі травниці» виступають не просто фоном подій, а основою апперцептивного поля, в якому героїня пізнає себе й власні цінності. Узагальнено кажучи, контраст між різними соціальними колами демонструє універсальну напругу між формальними нормами та внутрішнім моральним прагненням. Розрив дає змогу читачеві розгорнути власні ідеї про справедливість, приналежність і людяність поза межами конкретних обставин. Завдяки цьому наративному прийому соціальні зв'язки трансформуються на інструмент саморефлексії, у якому кожен учасник спільноти постає водночас як окрема особистість і частина ширшої ціннісної системи [55, с. 39-40; 80, с. 29].

Висновки до Розділу 2

У другому розділі дослідження «Монолог травниці» виявлено, що жанрова специфіка манги «Монолог травниці» полягає в її гібридній природі, яка поєднує елементи психологічної драми, соціальної сатири, детективу і фентезі, що взаємодіють в історичному контексті.

Художня структура твору ґрунтується на принципі багаторівневого синтезу вербальних і візуальних засобів, де кожен елемент наративу виконує подвійну функцію: естетичного впливу та глибинно-аналітичного осмислення. Ключовим механізмом цього синтезу виступає використання мовчазних кадрів, які, на

перший погляд, здаються паузою в розповіді, але насправді трансформуються в «мовчазний монолог».

Інтервали між панелями не лише створюють ритмічну динаміку, але й активізують участь читача, змушуючи його проектувати власні інтерпретації на «порожні» простори. Такий прийом, аналогічний концепції «ма» в японській естетиці, перетворює пасивне сприйняття на активний діалог із текстом, розкриваючи нюанси психологічного стану героїні через призму індивідуального досвіду.

Аналіз рослинної символіки підкреслив її роль як метафоричного коду, що відображає внутрішні цикли розвитку персонажки. Кореневі мотиви, що переплітаються на тлі ключових діалогів, візуалізують процес занурення на психологічному рівні героїні в соціальні норми, де кожне розгалуження символізує внутрішній опір або прийняття зовнішніх умов.

Образи підсилюються контрастами масштабу: перехід від макропланів, які акцентують ізольованість (наприклад, великі портрети героїні на тлі пустого простору), до мікродеталей (дрібні складки одягу, тіні на підлозі) створює ефект емоційного збільшення, наближаючи читача до моментів саморефлексії.

Візуальна ритміка твору також побудована на динаміці композиційних осей. Перетин діагоналей із горизонтальними лініями кадрів створює ефект нестійкості, що візуально віддзеркалює конфлікт між індивідуальним і колективним. Наприклад, у сценах конфронтації героїні з соціумом похилі лінії підсилюють відчуття тиску, тоді як горизонтальні рамки панелей нагадують про обмеженість соціальних конструкцій.

Типологія персонажів в творі поєднує раціональність і маніпулятивність, що виражається через паралелізм у візуальному оформленні (наприклад, дзеркальні композиції, де героїня та її опонент зображені з однаковими жестами, але протилежними виразами обличчя). Це демонструє, як зовнішні очікування інтеріоризуються, перетворюючись на внутрішній конфлікт між автономією та адаптацією. Такі прийоми вербально-візуального синтезу, як показано у розділі,

не лише розширюють інтерпретаційний потенціал твору, але й формують методологічну базу для його педагогічного застосування. Зокрема, аналіз контрастів, символічних кодів і композиційної динаміки може стати інструментом для розвитку критичного мислення студентів, навчаючи їх виявляти приховані зв'язки між формою та змістом у міждисциплінарному контексті.

Важливим аспектом дослідження стала аналітика кольорової палітри та її символічного навантаження, яка тісно переплітається з рослинними мотивами, формуючи єдиний семіотичний простір твору. Кольори в «Монолозі травниці» функціонують як візуальні маркери емоційних станів героїні та фаз її внутрішньої трансформації.

Аналіз квітів доповнив розуміння метафоричного коду твору. Окрім сакури, яка символізує тимчасовість, ключову роль відіграють *хризантеми* — їхнє поступове розквітання в фонових панелях супроводжує етапи становлення героїні, відображаючи японську концепцію «вабі-сабі» (краса в недосконалість).

Кольорові рішення також взаємодіють із композиційною динамікою. Градієнти від насичених до блідих тонів у вертикальних панелях імітують рух часу, а різкі контрасти у діагональних кадрах візуалізують внутрішній розкол героїні та зміну тону оповіді. Кожен відтінок і квітковий образ не лише доповнюють наратив, а й стають інструментами декодування підтекстів, що відкриває нові рівні інтерпретації для педагогічного застосування – від розвитку візуальної грамотності до аналізу культурних контекстів через призму кольорової символіки.

Таким чином, результати розділу створюють підґрунтя для подальшого дослідження навчальних стратегій, спрямованих на інтеграцію графічних романів у освітній простір.

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ ВИКОРИСТАННЯ МАНҒИ «МОНОЛОГ ТРАВНИЦІ» В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

3.1. Манґа як засіб розвитку когнітивної і літературної компетентностей школярів

Сучасна школа характеризується зростом високоякісних, інформаційно-насичених та різноманітних медіа. Вони стали причиною необхідності пошуку нових методичних підходів для розвитку когнітивних та літературних навичок учнів. У цьому контексті манґа, як один з видів візуальної літератури, набуває все більшого значення як засіб інтеграції текстових та графічних компонентів у навчальний процес. Вона виступає не лише як спосіб розваги, а й як інструмент розвитку стимулювання мислення, образного сприйняття та критичного аналізу, що є важливим та надзвичайно актуальним у сучасному світі. Манґа активно залучає учнів до діалогу з літературним твором, що не лише сприяє глибшому засвоєнню матеріалу, а й розвиває особистісні компетенції, необхідні для самостійного аналізу культурних феноменів.

Перед опису методики роботи з манґою «Монолог травниці» зауважимо, що її варто впроваджувати в 10–11 класах з таких причин. По-перше, текст містить складну тематику, символіку й метафори, що вимагають абстрактного та гіпотетико-дедуктивного мислення. По-друге, учні цього віку вже вміють планувати дослідження тексту, шукати міжтекстові зв'язки й аналізувати творчі засоби. По-третє, досвід застосування манґи в освіті доводить її ефективність у формуванні медіаграмотності, критичного сприйняття вербальних і візуальних кодів та аргументованих висновків [76]. По-четверте, поп-культурні форми, як-от манґа й аніме, підвищують мотивацію підлітків до читання й навчання. Нарешті, робота з японським твором сприяє міжкультурному діалогу й відповідає вимогам Нової української школи щодо розвитку критичного мислення, креативності та міждисциплінарних компетентностей.

Розглядаючи когнітивний потенціал манги, необхідно зазначити, що вона поєднує в собі кілька видів комунікативних засобів: словесну мову, візуальні образи, символи та композиційні рішення. Такий інтегрований підхід створює багаторівневу схему сприйняття, яка активізує різні когнітивні механізми. Зокрема, при аналізі учні не лише занурюються у текст, але й звертають увагу на графічне оформлення сторінок, інтерпретують символічне значення зображень і досліджують їх взаємодію із словесною інформацією. Все це сприяє формуванню цілісного мислення, здатного інтегрувати різні типи даних та розвивати інтуїтивне мислення разом з розумінням складних культурних кодів.

Генезу когнітивних процесів у школярів у контексті роботи з мангою можна пояснити через призму сучасних теорій пізнавальної психології. Згідно з концепцією Жана Піаже (Jean Piaget, 1896-1980), завдяки активному контакту з навколишнім середовищем нові знання інтегруються з уже наявними когнітивними схемами [36]. Манга завдяки своїй візуальній та текстовій складовим створює оптимальні умови для цього процесу, оскільки сприяє учнівському розвитку здатності до абстрактного мислення, узагальнення та рефлексії. Робота з такими текстами стимулює формування вищих психічних функцій через діалог, обговорення та спільний аналіз змісту, що набуває особливого значення в умовах сучасної мультимедійної культури.

Манга як синтез візуального та вербального компонентів виступає у ролі ефективного стимулятора мнемонічних і аналітичних процесів завдяки механізмам подвійного кодування. Як стверджує Аллан Урхо Пайвіо (Allan Urho Paivio, 1925-2016) у своїй роботі «Mental Representations: A Dual Coding Approach», подача інформації одночасно у текстовій та візуальній формах активізує різні нейронні мережі: одні відповідають за логічне мислення, а інші за образне запам'ятовування [90]. У випадку «Монологу травниці» цей ефект посилюється поясненнями, які супроводжують монологи головної героїні Маомао. Наприклад, у першому томі третього розділу головна героїня розповідає, як приготувати покроково афродизіак [19, с. 103-110]. У другому томі

твору, де Маомао бере участь у банкеті, читач отримує можливість спостерігати одночасно текстові пояснення та графічні ілюстрації ієрархії імператорської сім'ї [20, с. 97-101]. Також можна простежити корисні життєві поради, які дійсно працюють, до банкету, коли була ще холодна весна, травниця зробила цукерки з імбиру та мандаринів та пояснює, чому використала саме ці інгредієнти, або те, що вона пришила кишеню до спідньої білизни для того, щоб класти нагріті камені, що слугує аналогом сучасної грілки, або як зробити токсичну їжу їстівною: *«Наприклад, річковий вугор за своєю природою є отруйним ... алей ого можна зробити їстівним, якщо злити з нього кров й ретельно проварити, або просмажити.»* [20, с. 57-60; 23, с. 112]. Такий свідомий підхід створює умови для формування стійких асоціативних зв'язків у свідомості читача й водночас сприяє розвитку когнітивних навичок [48, с. 2-14]. Говорячи про її дидуктивні рішення, не можна не згадати 9 розділ, де вона застосувала прийом, яким користуються слідчі, щоб віднайти людину, яка отруїла суп, по відбиткам пальців, а саме борошно та пензлик [21, с. 13-20].

Поліжанровий характер твору «Монолог травниці» надає йому додаткової методичної цінності у формуванні літературної компетенції. Поєднання елементів детективу, драми та фентезі створює сприятливу базу для проведення інтертекстуального аналізу, завдяки якому учні можуть виявляти зв'язки між класичними літературними творами і сучасними цифровими наративами. Цей підхід допомагає розвивати здатність учнів розрізняти універсальні та специфічні елементи сюжету, що є надзвичайно важливим для формування загальноосвітніх компетенцій.

Велика методологічна цінність полягає у поєднанні принципів, викладених у творі Дугласа Річарда Гофстедтера (Douglas Richard Hofstadter) «Гедель, Ешер, Бах. Вічне золоте плетиво» (Gödel, Escher, Bach: An Eternal Golden Braid, 1979) [4]. У своїй роботі автор розкриває теми рекурсії, самоорганізації та взаємозв'язку компонентів у різноманітних системах, що знаходить своє відображення й у структурі манги. Подібно до того, як Д. Р. Гофстедтер

демонструє складну взаємодію математичних, музичних та візуальних форм, манга як літературний жанр об'єднує елементи різних художніх напрямків, створюючи багаторівневий наратив [4, с. 10-25]. Структурна подібність такого плану відкриває можливість використання манги як моделі для розвитку когнітивних компетенцій, адже вона стимулює вміння аналізувати комплексні системи, розпізнавати повторювані патерни та усвідомлювати процеси самоорганізації.

Особливу увагу заслуговує інтеграція концепцій Дугласа Гофстедтера. Він підкреслює значення «дивних петель» (strange loops), коли рівні відображення ідентичності переплітаються і створюють нові смисли [4, с.]. У випадку манги «Монолог травниці» такий ефект знаходить своє відображення у сплетенні зображень та текстових монологів, що створює ефект метатекстуальної рекурсії [4, с. 216-248]. Процес аналізу отруйного складу, детальні роздуми про можливе походження Джінші або у 33 розділі, коли вона пояснює, яким чином вона дізналася, що балка над вітварем мала впасти, що відсилає нас до 26 розділу може розглядатися як внутрішній мисленнєвий процес, завдяки чому розвиваються як метакогнітивні здібності, так і творчий потенціал читача [23, с. 71-76; 25, с. 7-15]. Гофстедтер наголошує, що перетин кодів між різними медіа сприяє активізації нейронних зв'язків та формуванню універсальних трансдисциплінарних навичок [4, с. 73-84], що знаходить своє відображення у єдиній художній концепції твору, де візуальні та вербальні елементи інтегруються в одне цілісне повідомлення.

Рекурсивність структури сюжету, яка проявляється через детективні розслідування Маомао, стимулює поступове занурення учнів у все більш глибокі рівні абстракції. Вони починають із базових спостережень і переходять до формування гіпотез. Формальна система може самопосилювати свою неоднозначність, розширюючи рамки мислення. Подібним чином, візуально-текстуальна поліфонія твору, яка реалізована за допомогою техніки «подвійного кодування», не тільки знижує рівень когнітивного навантаження, а й створює оптимальні умови для засвоєння складних концепцій [4; 93, с. 53-60].

Використання графічних образів для переходу від абстрактних понять до більш конкретних дає можливість учням легше інтерпретувати інформацію та розвивати нестандартне мислення, що надзвичайно важливо в умовах постійних трансформацій освітнього простору [18, с. 14].

Педагогічна цінність описаних механізмів підтверджується інтерактивними прийомами і видами навчальної діяльності, спрямованими на стимулювання творчого осмислення прочитаного [9, с. 16]. Завдання зі створення власних манг на основі аналізу твору відтворює процес «перекладу» абстрактних ідей у візуальну форму. Така діяльність сприяє розвитку метакогнітивних навичок, оскільки учні аналізують власні інтерпретації та експериментують з прийомами візуальної семіотики. У результаті інтеграції таких методичних стратегій формується трансдисциплінарний простір, що сприяє не лише удосконаленню академічних компетенцій, але й загальному культурному збагаченню учнів [88, с. 50-53].

Глибокий аналіз манги як інструменту розвитку літературної компетентності базується на її здатності активізувати як інтертекстуальний зв'язок, так і метатекстуальний підхід [37]. Робота з мангою відкриває перед учнями можливість для порівняльного аналізу різних культурних контекстів та дозволяє оцінити специфіку художніх засобів, що використовуються як у традиційній у нашому розумінні літературі, так і в сучасному візуальному мистецтві. Завдяки синтезу елементів наративу, діалогічної форми й візуальних символів манга стає унікальною платформою для розвитку критичного мислення та інтерпретаційних умінь. Сучасні літературознавчі дослідження свідчать, що робота з подібними текстами сприяє формуванню та розвитку здатності аналізувати символічні системи, розвивати гнучкі когнітивні стратегії та формувати естетичний смак, що є ключовим для загального розвитку культурної свідомості школярів [9; 16; 34, с. 303-305; 88, с. 50-53].

Практичне застосування манги як засобу педагогічного впливу підтверджується численними експериментальними дослідженнями, де візуальні

образи стимулюють розвиток уяви та творчих здібностей. Завдяки роботі з мангою учні активно залучаються до аналізу сюжетних ліній, символів і метафор, що сприяє не лише розвитку логічного мислення, але й формуванню образного мислення. Такий інтегрований метод сприяє розкриттю традиційних когнітивних функцій разом з емоційним інтелектом, який є важливим для сучасної системи освіти. Манга як засіб навчання, створює умови для багаторівневого осмислення тексту: від поверхневого сприйняття до глибокого аналізу символічних ідей.

Методична перспектива використання манги в освітньому середовищі полягає також у її інтеграції в інтерактивні види навчання та позакласну роботу. Сучасна педагогіка наголошує на використанні інтерактивних технологій, які стимулюють активне залучення учнів до пізнавального процесу через обговорення, дискусії та креативне осмислення матеріалу. Завдяки візуальній привабливості та багатогранній структурі, манга є ідеальним інструментом для реалізації таких видів робіт. У цьому контексті важливе застосування принципів, які відобразив у своїй праці Гофстедтер [4], що допомагають виявити зв'язок між різними компонентами інформації, а також сприяють процесам саморефлексії та критичного аналізу, що дозволяє учням розвивати здатність до автономного мислення та створення власних інтерпретації прочитаного і є ключовим елементом формування літературної компетентності.

Педагогічні стратегії інтеграції манги «Монолог травниці» в навчальний процес ґрунтуються на застосуванні проєктного навчання, міждисциплінарних модулів та рефлексивних практик. Проєктне навчання передбачає створення учнями аналітичних портфоліо, у яких вони демонструють взаємозв'язки між графічними елементами твору і його сюжетною лінією. Наприклад, аналіз карти емоційних станів персонажів може бути проведений через призму теорії емоційного інтелекту, запропонованої Деніелом Гоулманом (Daniel Goleman) [55]. Дослідження свідчать, що подібні проєкти значно підвищують мотивацію учнів, оскільки вони працюють з сучасними медіаформатами і розвивають власні інтерпретаційні навички.

Міждисциплінарні модулі дозволяють інтегрувати мангу в уроки біології, історії та літератури. Зображення отруйних квітів, рослин, рідкісних каменів та грибів, приготування ліків від отрути та багато іншого у творі, може стати візуальним підручником для уроків на біохімічну тематику, де паралельно розглядаються реальні біохімічні процеси. Одночасно історичні елементи, пов'язані з описом імператорського двору, відкривають можливості для дослідження соціальних систем давньої Японії, а літературний аналіз жанрових трансформацій стимулює розвиток критичного мислення [45]. Така міждисциплінарна інтеграція сприяє формуванню цілісного бачення предмету, що є надзвичайно важливим для сучасної глобалізованої освіти.

Рефлексивні практики, зокрема ведення читацьких щоденників, дозволяють учням зафіксувати власні спостереження щодо впливу графічних символів на інтерпретацію сюжету та ідентифікації літературних прийомів у текстових фрагментах. Такий підхід сприяє формуванню метатекстуальної свідомості – здатності сприймати твір як продукт авторських рішень і водночас аналізувати власні процеси інтерпретації. Завдяки цьому учні розвивають навички саморефлексії та критичного мислення, що є ключовими складовими їх когнітивних компетенцій.

Емпіричні докази ефективності використання манги у навчальному процесі свідчать про позитивний вплив на розвиток учнівських компетенцій. Дослідження, які проводили науковці з різних куточків світу: Японія, Нігерія, Індонезія, Сполучені Штати Америки, Китай, Тайвань, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, більшість країн Європейського Союзу та інші – зазначили, що нововведення даних творів позитивно вплинули на навчання та запом'ятовування інформації серед дітей різного віку [18, с. 12-14; 34, с. 303-305; 88, с. 47-50]. З цього можна зробити висновок, що інтеграція незвичних для дорослого читача наративів у традиційний освітній процес може покращити якість навчання та сприяти розвитку критичних та аналітичних здібностей учнів.

Слід відзначити, що інтеграція манги в навчальний процес має певні обмеження, пов'язані з ризиком поверхневого сприйняття інформації. Існує ймовірність, що окремі учні будуть зосереджуватись виключно на візуальній складовій твору, нехтуючи текстовими нюансами, що може призвести до недооцінки глибинних літературних прийомів. Для подолання цього ризику доцільно комбінувати читання манги з аналізом класичних літературних творів, а також застосовувати спеціалізовані вправи, спрямовані на розвиток навичок критичного аналізу. Ще однією проблемою є культурний бар'єр, а саме специфіка японських реалій, зокрема система ієрархічних відносин в імператорському палаці, яка вимагає додаткового історичного контексту й пояснень. У цьому контексті доцільним є використання глосарію, який дозволяє учням створювати власні словники термінів, що сприяє подоланню культурних розбіжностей.

Також важливо врахувати технічні вимоги при роботі з цифровими версіями манги. Для успішної інтеграції електронних ресурсів у навчальний процес необхідно проводити навчання з медіаграмотності, що включає в себе критичну оцінку достовірності джерел та аналіз інформаційного контенту.

Педагогічний потенціал манги «Монолог травниці» виявляється високим, адже вона поєднує когнітивні, літературні та соціокультурні аспекти. Інтеграція теорій подвійного кодування, згідно з А. У. Пайвіо, створює сприятливі умови для кращого засвоєння інформації за рахунок візуальної підтримки текстових даних. Розвиток дедуктивного мислення, який стимулюється інтерактивними механізмами твору, узгоджується із сучасними підходами до формування критичного мислення та оптимізації когнітивного навантаження на що наголошує у своїй праці Д. Р. Гофстедтер [4]. При цьому багатожанрова структура стимулює міжкультурну комунікацію і дає поштовх до інтертекстуального аналізу, сприяючи таким чином розвитку літературної компетенції та здатності інтегрувати різноманітні культурні коди.

Сучасні дослідження в галузі когнітивної психології підтверджують, що візуальні засоби навчання є надзвичайно ефективними [16; 93, с. 28-36]. Науковці

звертають увагу на те, що поєднання зорових образів із текстовим матеріалом не лише полегшує запам'ятовування, а й сприяє розвитку навичок аналізу та сприйняття. Манга як комплексний візуально-текстовий продукт стимулює обидві півкулі мозку. Завдяки такому підходу, використання манги в освітньому процесі може стати ефективним інструментом для глибшого засвоєння знань, адже вона поєднує в собі як візуальні, так і вербальні елементи, залучаючи ширший спектр когнітивних процесів.

Інтертекстуальність, яка є однією з характерних рис манги, відкриває перед учнями значно ширші можливості, ніж просто читання. Завдяки ній школярі вчаться встановлювати зв'язки між різними культурними контекстами, символами та традиціями. Вона не лише збагачує світогляд, а й створює підґрунтя для порівняльного аналізу літературних творів, художніх стилів і навіть історичних подій. Саме через це манга може слугувати ефективним засобом формування літературної компетентності: вона сприяє синтезу знань і допомагає учням самостійно створювати нові смисли на основі попереднього досвіду [44, с. 10; 68, с. 6-10]. Такий підхід повністю відповідає сучасним педагогічним орієнтирам, які акцентують увагу на інтерактивності та активному залученні учнів у навчальний процес.

Не менш важливим є питання естетичного виховання, яке також знаходить своє відображення у використанні манги. Естетична компонента в манзі, що відображається у художньому оформленні, композиції та колористиці, сприяє формуванню у здобувачів освіти відчуття прекрасного, розвиває здатність помічати й цінувати мистецькі деталі. Крім того, осмислення та аналіз естетичних засобів вираження стимулюють критичне мислення й навчають учнів оцінювати художні твори як з емоційного, так і з раціонального погляду. У цьому сенсі манга постає не лише як засіб для інтелектуального розвитку, але й як потужний інструмент емоційного збагачення, що цілком відповідає пріоритетам сучасної освіти, орієнтованої на гармонійний розвиток особистості.

Варто також наголосити на міждисциплінарному потенціалі манги у навчальному процесі. Завдяки своїй складній та багатогранній структурі, вона сприяє об'єднанню знань із різних галузей, як-от: літературознавство, історія мистецтва, психологія, культурологія тощо. Така міждисциплінарність дозволяє не просто вивчати окремі теми, а формувати цілісне уявлення про культурні процеси сучасного світу. У цьому контексті манга виступає не лише як засіб передачі знань, а й як інструмент розвитку загальнокультурної компетентності – однієї з ключових у глобалізованій системі освіти.

Аналіз освітнього потенціалу манги «Монолог травниці» Нацу Хюуги, Nekokurage, Іцукі Нанао, Тоуко Шіно потребує комплексного підходу, що охоплює жанрове багатоголосся твору, його графічну мову та інтерактивні елементи, які можуть бути ефективно інтегровані в навчальний процес. Такий аналіз спирається на сучасні теорії цифрових наративів, графічної комунікації та креативного мислення, що дає змогу виокремити ключові чинники впливу манги на розвиток когнітивної і літературної компетентностей здобувачів освіти. Особливу увагу варто приділити тому, як візуально-оповідна структура цього твору сприяє засвоєнню складних понять, а також як багатошаровість наративу дозволяє реалізувати інтерактивні методи навчання, орієнтовані на особистісну залученість учнів.

3.2. Впровадження графічних наративів та інтерактивних прийомів у ході позакласного заходу за «Монологом травниці»

Залучення графічних наративів та інтерактивних прийомів у позакласну роботу, присвячену вивченню твору «Монолог травниці», відповідає сучасним тенденціям у сфері освіти й сприяє більш ефективному засвоєнню навчального матеріалу. Такий підхід не лише урізноманітнює освітній процес, а й стимулює розвиток критичного мислення, творчих здібностей учнів та їхню здатність до глибшого осмислення культурних і літературних явищ.

Полікодовість твору виступає не лише як технічний прийом, а як мова, що трансформує традиційну розповідь у мультидисциплінарний досвід [68, с. 6; 80, с. 75-78]. За результатами опитування, проведеного нами серед учнів старших класів Прилуцького ліцею №6 Чернігівської області, жанровий синтез, який включає елементи детективу, психологічної драми з врахуванням історичних подій та побутового гумору, робить твір доступним для широкої аудиторії: 42% респондентів – це шанувальники наукової логіки, тоді як 17% цінують соціальну рефлексію.

Візуально-текстуальна взаємодія стає ключовим чинником емоційного сприйняття. Близько 69% учасників дослідження відзначають, що міміка персонажів передає емоції частіше, ніж діалоги. Так, саркастичні погляди Маомао чи загадкові посмішки Джінші розкривають характери без слів. Деталізовані костюми (56%) та гра світла й тіней (44%) роблять історичний сетинг автентичним, а напружені сцени, змальовані через різкі ракурси та контрасти кольорів (61%), перетворюють текст на «кіно в голові» [86, с. 202-203]. За словами 66% респондентів, така взаємодія різних кодів значно посилює емоційний вплив твору, перетворюючи читання на справді мультисенсорний досвід.

Персонажі у творі стають носіями полікоду: Маомао як символ аналітичного розуму поєднує в собі текстові монологи про лікарські засоби з візуальним мовленням (поза, гримаси), що підкреслюють її впевненість та незалежність (54% респондентів так її сприймають). З іншого боку, Джінші використовує елементи двозначності – його свідомо «жіночність» у поєднанні з текстовими маніпуляціями призводить до того, що 18% називають його нарцисом, а 29% – загадковим.

Аудиторія як невід’ємна частина цієї комунікативної системи також активно впливає на рецепцію твору. Ті, хто знайомий із японською жанровою термінологією (але 50% учасників опитування не знайомі з нею), частіше помічають інтертекстуальні відсилання, порівнюючи «Монолог травниці» з

іншими манґами, манхвами та маньхуа. Лише 28% опитаних віддають перевагу іншим видам текстів та мистецтва, у той час як 48% відкриті до схожих творів за умови якісного сюжету, а 24% активно шукатимуть аналогічні манґи. Детально дослідження представлено у додатку 5.

Під час проходження виробничо-педагогічної практики у Комунальному закладі «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради, студентам було запропоновано прочитати розділи з «Хорімія» Дайске Хагівара [31], «Аїша» Zhang Jing [70], «Єдиний фінал лиходіїв – смерть» Gwon Gyeoeul [60], «Добраніч, Пунпуне» Ініо Асано [1] та «Монолог травниці» Нацу Хюуга, Nekokurage, Іцукі Нанао, Тоуко Шіно [19]. Дослідження емоційно-експресивного фону читачів проводилося у три етапи: оглядовий, спрямований на породження очікувань; ознайомчий, під час якого здійснювалося осмислення тексту; та заключний, де формується теорія горизонтів очікувань для підтвердження чи спростування початкових вражень. За результатами опитування 47 студентів віком від 15 до 18 років, 30 з них мали виражений емоційний фон, обумовлений виправданими очікуваннями після аналізу графічних зображень та детального читання тексту; 9 студентів більше звертали увагу на зображувальну частину, сприймаючи її як витончену форму живопису; і 8 студентів виявили низький рівень експресивності через невідповідність очікувань і сюжетних (див. Додаток 3).

Студентські оцінки літературних творів коливаються залежно від емоційного наповнення, глибини сюжету та тематики. «Монолог травниці» отримала одну з найвищих оцінок завдяки поетичній та емоційній глибині, багатству описів природи та філософським роздумам головної героїні, що стимулюють емпатію та захоплення життям. Інші твори також отримали свої оцінки (див. Додаток 3).

Сучасна педагогіка активно впроваджує мультимедійні технології, які допомагають створити живий, динамічний простір для обговорення художніх текстів і творчого співрозміслення [55, с. 34-38]. Основною ідеєю цього підходу

є поєднання текстової та візуальної інформації, що забезпечує комплексне сприйняття та розуміння змісту. Важливу теоретичну основу становить концепція подвійного кодування, відповідно до якої використання як вербальних, так і візуальних каналів подачі інформації активізує різні механізми мислення, що дозволяє учням краще запам'ятовувати матеріал та більш усвідомлено його аналізувати [93, с. 141-160]. У позакласному заході це втілюється через роботу не лише з письмовим текстом твору, а й з його графічними елементами, що додає нові смислові рівні до сприйняття «Монологу травниці».

Під час підготовки та проведення заходу варто створити інтерактивні завдання для глибшого занурення в твір. На етапі попередньої роботи учні аналізують композицію, кольорову палітру, символіку й стилістичні прийоми манги. Під час заходу вони працюють у групах, обговорюють сюжет, тлумачать сцени та пропонують власні інтерпретації, розвиваючи аналітичне мислення й аргументацію. Такий підхід відповідає сучасній педагогіці, яка стимулює розвиток емоційного інтелекту: емпатії, самосвідомості, мотивації, саморегуляції та соціальних навичок. [33; 55, с. 36-37].

Важливим елементом заходу стало використання цифрових технологій – інтерактивних дошок, мультимедійних презентацій, онлайн-дискусій. Такі інструменти створюють сприятливе середовище для активної взаємодії учнів із матеріалом і між собою. Крім того, вони підвищують мотивацію до навчання, спонукають до самостійного пошуку нових знань та сприяють глибшому осмисленню побаченого й прочитаного.

Одним з ключових завдань вивчення манги стає розвиток творчих здібностей через майстер-класи та позакласні інтегровані заходи з образотворчого мистецтва. Учні створюють власні графічні інтерпретації (комікси, ілюстрації, інфографіку тощо) за мотивами твору. Це не лише поглиблює розуміння художнього змісту, а й активізує творче мислення, уяву та навички візуальної інтерпретації, допомагаючи по-новому осмислити текст і виразити власне бачення. Креативні елементи навчання сприяють самостійному

аналізу та переосмисленню інформації, що особливо важливо в умовах інформаційного перенасичення сучасного суспільства.

Окрему роль відіграє робота в малих групах, що розвиває комунікативні та міжособистісні вміння. Обговорення сюжетних поворотів, мотивів персонажів і авторських задумів у колективі створює простір для діалогу, де кожен може висловитися й навчитися слухати. Це формує соціокогнітивні зв'язки, критичне мислення та навички спільного вирішення літературних завдань.

Диференціація завдань з урахуванням індивідуальних особливостей учнів дозволяє працювати в зручному темпі відповідно до потреб і можливостей. Такий підхід підвищує залученість, самостійність і внутрішню мотивацію до навчання.

У сучасній педагогіці, яка дедалі більше зазнає впливу медіакультури, постає потреба в переосмисленні традиційних підходів до вивчення художніх текстів і пристосуванні їх до нових умов перетину інформаційних технологій та культурної взаємодії Генрі Дженкінса (Henry Jenkins) [68, с. 21-22]. У цьому контексті особливу цінність має манга Нацу Хюуга, Nekokurage, Іцукі Нанао, Тоуко Шін «Монолог травниці», що поєднує у собі елементи візуального й вербального, утворюючи складне семіотичне поле, у межах якого реалізуються основні принципи мультимодальної дидактики Гюнтера Кресса (Gunther Kress, 1940-2019) [80, с. 59-62]. Завдяки поєднанню зображення й тексту створюється простір для активної інтерпретації, а сам процес аналізу таких наративів перетворюється на ефективний дидактичний інструмент, що формує сучасні когнітивні навички.

Концептуальна модель інтерактивного опрацювання твору «Монолог травниці» передбачає реалізацію трьох рівнів взаємодії зі змістом: сенсорно-емоційного, когнітивно-аналітичного та соціально-творчого. Кожен з них охоплює важливі аспекти навчального процесу й сприяє глибшому зануренню учнів у художній світ манги.

На сенсорно-емоційному рівні ключову роль відіграє візуальне сприйняття – кольорові акценти, композиція кадрів, ритм зображення та інше. Наприклад,

зміна палітри кольорів у сценах із головною героїнею: від стриманих чорних та білих до теплих їхніх відтінків, – несе емоційне навантаження і в залежності від сюжету може символізувати внутрішнє пробудження персонажа, наростання небезпеки або критичної ситуації, зміна атмосфери. Деталізована робота стимулює розвиток емоційного інтелекту та метакогнітивних умінь, спираючись на інструменти візуальної семіотики, описані в працях Ролана Барта (Roland Barthes) [42, с. 171-185].

Когнітивно-аналітичний рівень зосереджується на глибинному аналізі композиції й авторських прийомів. Особливо варто звернутися до техніки «мовчання в діалозі», коли панелі без тексту продовжують сюжет завдяки візуальним деталям. У цьому розділі сцена бенкету з перевіркою страв на отруту в саду передана мінімумом слів, що стимулює учнів інтерпретувати приховані смисли й декодувати ситуацію. Одне з завдань – створити альтернативні діалоги до цих «німих» сцен, що розвиває мовну креативність і демонструє вплив імпліцитних висловлювань на сприйняття, у дусі принципів кооперації Пола Герберта Грайса (Herbert Paul Grice, 1913-1988) [58, с. 3-21].

На соціально-творчому рівні інтерактивного опрацювання тексту реалізується колективне створення нових змістів, що ґрунтується на спільному досвіді учасників освітнього процесу. Одним із ефективних видів навчальної діяльності цього рівня може стати ділова гра «Сценарист vs Режисер»: учні працюють у двох групах, одна з яких створює літературний сценарій на основі обраного розділу манги, а інша візуалізує його у вигляді сторіборду. Такий підхід формує навички трансмедійного мислення [69] і заохочує до переосмислення художнього тексту через взаємодію вербальних і візуальних структур.

Залучення цифрових інструментів значно розширює можливості візуального аналізу та творчої трансформації матеріалу. Використання гібридного сторіборду за допомогою програм (Manga Studio / Clip Studio Paint, Ibis Paint X, інші) дозволяє учням експериментувати з композицією, змінювати

порядок подій, перспективу кадру чи візуальні акценти. Подібні завдання не лише розвивають візуальну грамотність, а й поглиблюють інтерпретацію тексту.

Існує також наявна низка викликів, що обмежують широкомасштабне впровадження описаних підходів у освітню практику, як-от: потреба у спеціальній підготовці педагогів у сфері візуальної грамотності, наявність технологічних бар'єрів у регіонах з обмеженим доступом до цифрових ресурсів, а також культурні стереотипи щодо сприйняття манги як легковажного або несерйозного мистецтва. Такого виду фактори вимагають подальших кроків до методологічної адаптації та інституційної підтримки.

Перспективи подальших досліджень охоплюють розробку уніфікованої шкали оцінювання візуально-нарративних компетенцій, адаптацію інтерактивних методик для учнів з особливими освітніми потребами, а також проведення порівняльного аналізу ефективності різних форматів графічних нарративів – зокрема, манги у зіставленні з класичними графічними романами західної традиції.

Філософський вимір педагогіки манги відкриває нову епістемологічну парадигму, в якій знання постає як результат інтеграції естетичного досвіду, емоційної чутливості та когнітивної рефлексії. У цьому контексті особливого значення набуває практика «повільного читання», що реалізується через детальний аналіз графічних пауз, візуального ритму та композиційної інерції. Такий підхід слугує контрстратегією до поверхневого цифрового споживання інформації, формуючи культуру вдумливого, етичного та аналітичного читача.

Це відповідає принципам «глибокої медіаграмотності» (deep media literacy), що формується в умовах культури участі [69, с. 16-37], де учні перестають бути пасивними споживачами змісту і перетворюються на активних інтерпретаторів і творців смислів у полі мультимодального дискурсу.

Аналізуючи інтеграцію аніме у освітній процес, слід зазначити, що порівняльне дослідження оригінальної манги з її аніме-адаптацією відкриває нові можливості для розвитку критичного мислення. Порівняльний аналіз дозволяє

виявити зміни в наративній структурі, візуальні трансформації та роль саундтреку, що впливають на інтерпретацію художніх образів. Практичне завдання, яке полягає у створенні альтернативного саундтреку до обраних розділів манги, сприяє розвитку навичок аудіовізуального аналізу та аргументації вибору, що відповідає сучасним підходам у трансмедійних сторітелінгах та дидактиці.

У міждисциплінарних проєктах інтеграція аніме в навчальні предмети відкриває можливості для філософських дискусій про етичні дилеми твору й його адаптації, порівняння гендерних, соціокультурних та моральних стереотипів у манзі та аніме, що поглиблює розуміння рецепції й стимулює міжкультурну комунікацію. Перегляд серіалу допомагає вивчити кінематографічні прийоми – хронометраж, монтаж, ракурси. Для втілення цієї концепції у позакласному занятті рекомендовано розробити мультиетапний сценарій, який включає кілька інтегрованих активностей. На першому етапі організовується вступний блок, під час якого учням пропонується ознайомитися з мангою в українському перекладі та її анімаційною адаптацією. Учитель може продемонструвати ключові сцени, звертаючи увагу на візуальні та звукові трансформації, а також на способи передачі настрою та сюжетних поворотів. У другому етапі проводиться компаративний аналіз: здобувачам знань необхідно буде розбитися на шість груп та віднайти різницю або схожість між «Монологом травниці» та анімованою версією, а саме: контекстуальний аспект, типологію адаптації, тематико-проблематичний аспект, наративний аспект, інтертекстуальний аспект, художньо-стильовий аспект (див. Додаток 4).

Отже, вивчення манги в ході позакласного заходу буде ефективним, якщо поєднати роботу з текстовими та графічними елементами твору через інтерактивні завдання, що стимулюють критичне мислення та емоційне занурення учнів, а також організувати групові обговорення й творчі майстер-класи, які розвивають аналітичні й креативні навички. Такий

мультикодований підхід забезпечує глибше розуміння досліджуваного твору й формує в учнів комплексні когнітивні та соціально-творчі компетенції.

Висновки до Розділу 3

Інтеграція манги, зокрема твору «Монолог травниці» Нацу Хюуги, в освітній процес виявляється потужним інструментом трансформації сучасної педагогіки. Поєднання візуальних та текстових компонентів створює багатовимірний освітній простір, де активізуються різні рівні пізнавальної діяльності: від емоційно-сенсорного сприйняття до критичного аналізу та творчої інтерпретації. У результаті не лише буде покращуватися засвоєння літературних і культурних концепцій, а й формує ключові компетенції XXI століття – міждисциплінарне мислення, медіаграмотність, здатність до синтезу різнопланової інформації.

Використання манги як навчального засобу базується на принципах мультимодальної дидактики, де взаємодія тексту, образів і символів стимулює розвиток обох півкуль мозку, посилюючи когнітивну гнучкість учнів. Теоретичні моделі, такі як концепція самоприкладних петель Гофстедтера, підкреслюють роль манги як динамічної системи, яка інтегрує знання через взаємодію форми та змісту. Практичні педагогічні стратегії: проектне навчання, інтерактивні модулі, технології доповненої реальності, – перетворюють учнів на активних творців знань, розвиваючи їхню креативність, комунікативні навички та адаптивність. Дані підходи підвищують мотивацію до навчання, рівень критичного мислення та здатність до аналізу складних культурних явищ. Манга стає мостом між класичною освітою та вимогами цифрової ери, де візуальна комунікація та швидка обробка інформації є невід’ємними елементами успіху.

Аналіз жанрової палітри «Монологу травниці» демонструє, що поєднання детективу, драми та фентезі створює унікальний освітній потенціал. Кожен жанр акцентує певні аспекти: детективна складова формує логічне мислення,

психологічна драма з історичними елементами розширює культурний кругозір, а фентезійні елементи стимулюють творчу уяву. Багатогранність дозволяє використовувати мангу як інструмент для розвитку трансдисциплінарних навичок, де учні вчаться інтерпретувати тексти через призму жанрових конвенцій, авторських інновацій та культурного контексту. Жанрова специфіка стає невід'ємною частиною методики, що забезпечує гнучкість і глибину освітнього процесу.

Таким чином, інноваційне використання манги в освіті відкриває перспективи для формування нової генерації учнів – особистостей з розвиненим інтелектуальним потенціалом, емоційною інтелігентністю та здатністю до творчої самореалізації в умовах глобальних соціокультурних змін. У результаті матимемо не просто доповнення до традиційних методів, а стратегічний компонент освітньої парадигми, орієнтованої на підготовку майбутніх лідерів, здатних критично мислити й ефективно діяти у полікультурному світі.

ВИСНОВКИ

Кроскультурні цінності впливають на інтегровані процеси в зарубіжній літературі. У результаті проведеного дослідження було виявлено низку ключових аспектів, що свідчать про комплексний характер жанрової гібридизації та поетики манги «Монолог травниці» Нацу Хюуга, Nekokurage, Іцукі Нанао, Тоуко Шіно. Аналіз літературних джерел і власні емпіричні спостереження підтвердили, що твір виступає яскравим прикладом інтеграції елементів психологічної драми, соціальної сатири, детективу та фентезі, при цьому зберігаючи глибоку національну естетику.

Манга «Монолог травниці» є складним гібридним медіумом, у якому вербальні (діалоги, внутрішні монологи), візуальні (штриховка, кольорова символіка, композиція панелей) та культурологічні коди (концепти «ма», «хонне-татамае», японська природна символіка) поєднуються в єдину багаторівневу наративну систему. Кожен із цих компонентів виступає автономним носієм сенсу, а їхня синергія створює чітко виражені семіотичні й наратологічні шари, що забезпечують глибоку емоційно-пізнавальну взаємодію з реципієнтом.

Методологічний синтез наративного аналізу (Жаклін Берндт), візуальних студій (Ніл Кон, Скотт МакКлауд) та культурологічного підходу (Роман Розенбаум) у першому розділі дозволив виробити цілісну «візуальну граматику»: систему понять і категорій для опису взаємодії текстових і графічних елементів. Вона включає аналіз поєднань панелей у просторі, ритмічних пауз («ма») та кольорових акцентів в чорно-білому полі, що лягло в основу подальшого аналізу структури твору.

Аналітичний інструментарій, розроблений у першому розділі (семіотичний аналіз, наратологічне картування панелей, типологія прийомів монтажу та метафоричних кодів), був успішно застосований в другому розділі. Завдяки цьому вдалося виокремити низку унікальних прийомів художньої виразності:

автономні «мовчазні монологи», рослинні метафори внутрішніх станів персонажки, контрасти масштабу, динамічні композиційні осі тощо.

Мовчазні кадри в «Монологі травниці» набувають функції автономних «мовчазних монологів», що виходять за межі традиційного зв'язку з рядками діалогу. Через свідоме використання пауз між панелями автори створюють простір для креативного добудовування сюжету самим реципієнтом. Читач спонукається до активного заповнення змістових прогалин власними інтерпретаціями, що не лише поглиблює емоційну залученість, але й формує відчуття співтворчості. Такий прийом дозволяє перенести центр тяжіння на внутрішній світ героїні, адже мовчання стає більш промовистим за слова, збуджуючи уяву й емоційні резонанси в реципієнта.

Рослинна символіка в «Монологі травниці» виступає не лише художнім декором, а хронікою внутрішніх станів персонажок, особливо принцес-наложниць, чії емоційні та психологічні переходи фіксуються через флористичні образи. Додаткові флористичні акценти – лотос як образ трансцендентного відродження і хризантеми як знак стійкості перед обличчям страждань – розкривають етапи особистісної еволюції героїнь у площині людської свободи та морального вибору. Інтерпретації кольору у авторських кольорових додаткових сторінках додають вимір для точнішого трактування. Хоча манга виконана в чорно-білому форматі, автори свідомо створюють кольорові візуалізації цих мотивів, щоб уніфікувати тлумачення символів та забезпечити читачам однаковий емоційний фідбек незалежно від формату сприйняття.

Контрасти масштабу панелей реалізовані як динамічний монтажний прийом: крупні плани облич героїні створюють інтенсивні моменти, коли відсутня відстань між читачем і внутрішнім світом персонажки, тоді як відфокусовані мікрокомпозиції, яким бракує деталей, потребують від реципієнта уважного сканування зображення. Завдяки такому чергуванню від загального до детального формується ритм читання, що відображає гостроту переживань та кризових точок у наративі.

Ономатопеї та звукові ефекти інтегрують звуковий вимір у візуальний простір манги, створюючи поетичний фон, що резонує з темами життя й смерті. Елементи не просто реплікують аудіальні враження, а набувають семіотичного статусу: вони служать сигналами прихованих емоційних станів і підсвідомих асоціацій, які органічно поєднують читача з ритмом природи та внутрішніми коливаннями героїні.

Композиційні осі й лінії руху будуються на перетині діагоналей із горизонталями кадрів, що створює відчуття руху й нестабільності простору. Візуальний дисонанс підкреслює теми влади, ізоляції та соціального тиску – коли «каркас» сторінки ніби «розхитується», читач відчуває внутрішню тривогу героїні, суперечливі прагнення до відданості справі, яка губить її, і водночас до свободи.

Типологія персонажів у манзі формується через поєднання раціональних і маніпулятивних образів в одному кадрі, що демонструє проникнення зовнішніх соціальних очікувань у сферу внутрішньої ідентичності. Накладання образів уточнює системну ієрархію та дає зрозуміти різницю між особистим вибором і суспільними ролями, оскільки читач бачить, як соціальні конструкції «нашаровуються» на індивідуальні прагнення героїні, формуючи багатогранний психологічний портрет.

Уперше в українській методичній практиці розроблено модель інтеграції манги в шкільний курс зарубіжної літератури та медіаосвіти, що враховує як традиційні освітні цілі, так і потребу формування медіаграмотності в XXI столітті. Практична спрямованість третього розділу підтвердила освітній потенціал манги як інноваційного інструменту міждисциплінарного навчання. У роботі обґрунтовано доцільність використання манги в процесі шкільного вивчення літератури, розкрито її роль у формуванні когнітивної та літературної компетентностей учнів, проаналізовано результати опитування старшокласників стосовно рецепції «Монологу травниці».

Розроблено методичні рекомендації для позакласних занять: інтеграцію ключових уривків у програму читання, створення інтерактивних завдань для розвитку критичного мислення й емоційного інтелекту, а також чіткий алгоритм оцінювання учнівських інтерпретацій. Визначено прийоми роботи вчителя та види навчальної діяльності учнів, які сприяють розкриттю методичного потенціалу манги «Монолог травниці», серед них основними вважаємо такі:

- обговорення в малих групах сюжету, мотивів персонажів і авторського задуму;
- аналіз композиції, кольорової палітри, символіки та стильових прийомів;
- ділова гра «Сценарист vs Режисер» із написання літературного сценарію за розділом манги та його візуалізації;
- експериментування з композицією твору на гібридному сторіборді;
- створення власних графічних інтерпретацій за мотивами твору;
- підготовка аналітичного портфоліо, що увиразнює взаємозв'язки графіки й сюжету;
- порівняльний аналіз манги та її аніме-адаптації.

Наукова новизна роботи полягає в першому в українському академічному просторі комплексному аналізі «Монологу травниці», що поєднує семіотичний, наратологічний і культурологічний підходи. Зокрема, уперше розглянуто трансформацію традиційних символів (сакура, лісотерапія) у засоби соціальної рефлексії, розширивши методологію дослідження графічних наративів.

Загальна оцінка результатів свідчить про успішну реалізацію мети й завдань дослідження. Отримані висновки становлять теоретичну й практичну базу для подальших міждисциплінарних досліджень манги як літературно-візуального феномену та її використання в освітньому процесі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Асано І. Добраніч, Пунпуне : омнібус / пер. з яп. Д. Зайцев. Харків : Nasha idea, 2024. Т. 1. 448 с.
2. Барнс Дж. Ікігай. Дізнайтеся сенс власного існування / пер. з англ. Н. Лавської. Київ : Вид. група КМ-БУКС, 2024. 160 с.
3. Белік М. О., Борзова О. Д. Образи жінок в китайських маньхуа і японських манга: порівняльний аспект. *Академічні студії. серія «гуманітарні науки»*. 2023. № 3. С. 22–28. URL: <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2023.3.4> (дата звернення: 22.02.2025).
4. Гофстедтер Д. Р. Гедель, Ешер, Бах. Вічне золоте плетиво. Київ : BookChef, 2025. 1024 с.
5. Гранат камінь: властивості магічні й лікувальні, як носити, кому підходить за знаком Зодіаку. *Ювелірний інтернет-магазин 3 Карата™ | Каталог ювелірних виробів*. URL: <https://www.3scarata.com.ua/ua/garnet.html?srsltid=AfmBOoGT> (дата звернення: 05.04.2025).
6. Делорі О. Л. Шінрін-йоку. Цілюще мистецтво лісотерапії / Пер. з англ. В. Кучменко. Київ : Вид. група КМ-БУКС, 2024. 160 с.
7. Делорі О. Л. Вабі-сабі. Пошук краси в недосконалості / Пер. з англ. Н. Лавської. Київ: Вид. група КМ-БУКС, 2024. 160 с.
8. Домівка. Дурман білий – "Infostat" Корисна інформація. *Новини – "Infostat" Корисна інформація*. URL: <https://www.infostat.com.ua/domivka/durman-bilij.html> (дата звернення: 05.04.2025).
9. Захарчук Тетяна Миколаївна. Дослідження метакогнітивних процесів в учнів початкової школи. *Science Review*. 2019. № 8(25). С. 34–38. URL: https://doi.org/10.31435/rsglobal_sr/31102019/6753 (дата звернення: 01.03.2025).
10. Ічіка І., Дайске Т. Берсерк Ненажерливості. Mimir Media, 2024. Т. 1. 160 с.

11. Капелюх Д. П. Особливості жанрової класифікації японської манги. «Сучасний вимір філологічних наук» : Матеріали міжнар. науковопракт. конф., м. Львів, 30 трав. 2014 р. Львів, 2014. С. 27–29. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/19498/1/A.Kopytina_PCNCOrwell_Logos.pdf.
12. Колесник О. С. Поетика графічного роману: синтез мистецтв та транспозиції. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури* : збірник наукових праць. 2013. XXXI. С. 301–307. URL: <http://erpub.chnpri.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/2556/1/Поетика%20Графічного%20роману%20синтез%20мистецтв%20та%20транспозиції.pdf>.
13. Колісник О. В. Специфіка сучасних коміксів: традиції та інновації. *Графічний дизайн в інформаційному та візуальному просторі* : монографія / за заг. ред. М. В. Колосніченко. - Київ: КНУТД, 2022. С. 16–34.
14. Комарницька Т. К. Проблема класифікації жанрів японської масової культури у контексті лінгвістичного дослідження. *Research bulletin series philological sciences*. 2023. № 207. С. 126–134. URL: <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2023-207-18> (дата звернення: 02.02.2025).
15. Курбанов Г. О. Манга і аніме в творчості Хаяо Міядзакі. *Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К.Карпенка-Карого*. 2024. № 34. С. 166–173. URL: <https://doi.org/10.34026/1997-4264.34.2024.305211> (дата звернення: 14.01.2025).
16. Лозова А. Теорія когнітивного навантаження в корпоративному навчанні 2025. *Корпоративне Навчання Онлайн | Розробка Онлайн Курсів для Дистанційного Навчання*. URL: <https://pg-group.online/teoriya-kognitivnogo-navantazheniya/> (дата звернення: 18.04.2025).
17. Манга як синтез традиційного і сучасного японського мистецтва / Л. В. Близнюк та ін. *Актуальні питання культурології : альм. наук. т-ва «Афіна» каф. івент-ндустрій, культурології та музеєзнавства*. 2023. № 22. С. 68–75. URL: <http://repository.rshu.edu.ua/id/eprint/14341> (дата звернення: 26.01.2025).

18. Мильченко Л., Татарінова Л. Особливості сприйняття візуальної книги. Комікси. Манга. Графічний роман. *Вісник Книжкової палати*. 2020. №. 12. Р. 10–15. URL: [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2020.12\(293\).10-15](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2020.12(293).10-15) (date of access: 22.02.2025).
19. Монолог травниці. Том 1 : Манга / Н. Хюуга та ін. ; пер. з яп. О. Борзова. Харків : Lantsuta, 2024. Т. 1. 184 с.
20. Монолог травниці. Том 2 : Манга / Н. Хюуга та ін. ; пер. з яп. О. Борзова. Харків : Lantsuta, 2024. Т. 2. 184 с.
21. Монолог травниці. Том 3 : Манга / Н. Хюуга та ін. ; пер. з яп. О. Борзова. Харків : Lantsuta, 2024. Т. 3. 184 с.
22. Монолог травниці. Том 4 : Манга / Н. Хюуга та ін. ; пер. з яп. О. Борзова. Харків : Lantsuta, 2024. Т. 4. 184 с.
23. Монолог травниці. Том 5 : Манга / Н. Хюуга та ін. ; пер. з яп. О. Борзова. Харків : Lantsuta, 2024. Т. 5. 184 с.
24. Монолог травниці. Том 6 : Манга / Н. Хюуга та ін. ; пер. з яп. О. Борзова. Харків : Lantsuta, 2024. Т. 6. 184 с.
25. Монолог травниці. Том 7 : Манга / Н. Хюуга та ін. ; пер. з яп. О. Борзова. Харків : Lantsuta, 2025. Т. 7. 184 с.
26. Нефритові "обладунки" для померлих: вчені пояснили незвичайний похоронний обряд у Китаї. *ФОКУС*. URL: <https://focus.ua/uk/technologies/569228-nefritovi-obladunki-dlya-pomerlih-vcheni-poyasnili-nezvichayniy-pohoronniy-obryad-u-kitaji> (дата звернення: 05.04.2025).
27. Ойма Й. Форма голосу. Наша Ідея, 2024. Т. 1. 192 с.
28. Предко Д. Є. Вундт, Вільгельм. *ВУЕ*. URL: https://vue.gov.ua/Вундт_Вільгельм (дата звернення: 29.04.2025).
29. Рибалко С. Б. Концептосфера мовчання в художніх практиках Японії. *Art and design*. 2022. №3(19). С. 149–158.
30. Сікібу М. *Повість про Гендзі*. / пер. І. Дзюб. Харків : Фоліо, 2018. Т. 1 : Книга 1. 476 с.

31. Хагівара Д. Хорімія / пер. з яп. А. Вознюк. *Nasha idea*, 2024. Т. 1. 178 с.
32. Ханьфу - одяг стародавнього Китаю з духовним змістом. Фотоогляд. *Велика Епоха*. URL: <https://www.epochtimes.com.ua/china/culture/hanf-u-odjag-starodavnogo-kytaju-z-duhovnym-zmistom-fotoogljad-69187.html> (дата звернення: 05.04.2025).
33. Хитрик А. 7 вправ для розвитку емоційного інтелекту. *Happy Monday*. URL: <https://happy monday.ua/emocionalnyj-intellekt-7-uprazhnenij-dlya-razvitiya> (дата звернення: 29.04.2025).
34. Юрженко В. В. Досвід використання навчальних коміксів в технологічних освітніх системах найбільш розвинутих країн світу. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. 2015. № 124. С. 303–306. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2015_124_80.
35. Японці лицеміри? (6 фото). Невсіддома. URL: <https://nevsedom.com.ua/uk/672319-japonci-licemiri-6-foto.html> (дата звернення: 15.03.2025).
36. admin. Теорія розвитку Жана Піаже: стадії розвитку інтелекту. *ALEXUS - Чоловічий журнал: спорт, здоров'я*. URL: <https://alexus.com.ua/teoriya-zh-piazhe-pro-intelektualnij-rozvitok-ditini/#lwptoc> (дата звернення: 29.04.2025).
37. Akker R. v. d., Gibbons A., Vermeulen T. *Metamodernism: Historicity, Affect, and Depth after Postmodernism*. London, New York : Rowman & Littlefield Publishers, Incorporated, 2017. 260 p.
38. Allen A. These are some of the luckiest colours in Chinese culture. *Insight Vacations*. URL: <https://www.insightvacations.com/blog/chinese-culture/> (date of access: 26.03.2025).
39. Ardincaple E. What is the Meaning of a Blue Rose?. *Medium*. URL: <https://medium.com/@e.ardincaple/what-is-the-meaning-of-a-blue-rose-flower-folklore-history-7739bd4bfa77> (date of access: 26.03.2025).

40. arikendo. Every Manga Genre Explained in 11 Minutes, 2024. *YouTube*.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=uu4Rtx3rLck> (date of access: 08.02.2025).
41. AURUM. Гірський кришталі – символ щирості та благих намірів – ювелірний інтернет-магазин AURUM. *AURUM Jewelry*.
URL: <https://aurum.in.ua/ua/blog/sovety/gornyy-khrustal-simvol-iskrennosti-i-blagikh-namereniy/> (дата звернення: 05.04.2025).
42. Barthes R. *Image-Music-Text*. London : Fontana Press, 1977. 224 p.
URL: https://monoskop.org/images/0/0a/Barthes_Roland_Image-Music-Text.pdf.
43. Berndt J. *Manga: Medium, Kunst und Material Manga: Medium, Art and Material*. Barleben : Leipziger Universitätsverlag GmbH, 2015. 233 p.
URL: https://www.jberndt.net/wp-content/uploads/2020/02/2015_JB.book_.pdf (date of access: 08.01.2025).
44. Berndt J., Kümmerling-Meibauer B. *Manga's Cultural Crossroads*. New York, London : Routledge, 2013. 283 p.
URL: <https://doi.org/10.4324/9780203366196> (date of access: 07.01.2025).
45. Brienza C. *Manga in America: Transnational Book Publishing and the Domestication of Japanese Comics*. London, New York: Bloomsbury Publishing Plc, 2016. 232 p.
46. Chu W.-T., Cheng W.-C. Manga-Specific features and latent style model for manga style analysis. *IEEE Signal Processing Magazine*. 2016. P. 1332–1336.
URL: <https://doi.org/10.1109/ICASSP.2016.7471893> (date of access: 03.02.2025).
47. Cohn N. *Patterns of Comics: Visual Languages of Comics from Asia, Europe, and North America*. London, New York : Bloomsbury Publishing Plc, 2024. 297 p.
48. Cohn N. *Visual Language of Comics: Introduction to the Structure and Cognition of Sequential Images*. London, New York : Bloomsbury Publishing Plc, 2014. 240 p.

49. Defauw D. L. Anime and Manga: Genres and Themes (The World of Anime and Manga). Brightpoint Press, 2024. 64 p. URL: <https://www.referencepointpress.com/pdfs/samples/theworldofanimeandmanga.pdf>.

50. Dictionary.com. chibi Meaning | Pop Culture by Dictionary.com. *Dictionary.com*. URL: <https://www.dictionary.com/e/pop-culture/chibi/> (date of access: 27.04.2025).

51. eTOC | The Significance of Colors in Chinese Culture and Marketing. *eTOC GmbH*. URL: <https://ecommercetochina.com/the-significance-of-colors-in-chinese-culture-and-marketing/> (date of access: 26.03.2025).

52. Fei H. Peony conveys Chinese values to world. *Global Times*. URL: <https://www.globaltimes.cn/page/202404/1310149.shtml> (date of access: 26.03.2025).

53. Flowers.ie. The Secret Meaning Behind Purple Flowers. *Flowers.ie*. URL: <https://flowers.ie/blogs/our-flower-blog/the-secret-meaning-behind-purple-flowers> (date of access: 26.03.2025).

54. Four Noble Plants in Chinese Culture Part 4: Chrysanthemum. *Stories from the Museum Floor*. URL: <https://storiesfromthemuseumfloor.wordpress.com/2020/10/23/four-noble-plants-in-chinese-culture-part-4-chrysanthemum/> (date of access: 26.03.2025).

55. Goleman D. Emotional Intelligence Why it can matter more than IQ. London : Bloomsbury Publishing Plc, 2009. 249 p. URL: <https://donainfo.wordpress.com/wp-content/uploads/2017/09/emotional-intelligence-daniel-goleman.pdf>.

56. Gorbel A. Understanding Genres of Manga: A Beginner's Guide to the World of Japanese Comics. *Peech: Text to Speech Reader*. URL: <http://www.getpeech.com/blog/genres-of-manga-guide> (date of access: 11.02.2025).

57. Gravett P. Manga: Sixty Years of Japanese Comics. New York : Harper Paperbacks, 2004. 176 p.

58. Grice H. P. *Studies in the way of words*. Cambridge, Mass : Harvard University Press, 1991. 204 p.
URL: [https://d11.cuni.cz/pluginfile.php/738179/mod_resource/content/0/Paul%20Grice%20-%20Studies%20in%20the%20Way%20of%20Words%20\(1991\).pdf](https://d11.cuni.cz/pluginfile.php/738179/mod_resource/content/0/Paul%20Grice%20-%20Studies%20in%20the%20Way%20of%20Words%20(1991).pdf).
59. Groensteen T. *The System of Comic*. University Press of Mississippi, 2007. 204 p.
60. Gyeoeul G. Єдиний фінал лиходіїв – смерть. / пер. з кор. Є. Д. Кальчева ; Худож. Suol. Київ : Nothern Lights (TM Mimir Media), 2024. Т. 1. 260 с.
61. Hemmann K. *Manga Cultures and the Female Gaze*. Cham : Springer International Publishing, 2020. 177 p. URL: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-18095-9> (date of access: 16.04.2025).
62. Higashimura A. *Princess Jellyfish* / ed. by L. S. A. translator, V. C. letterer. Kodansha Comics, 2017. 347 p.
63. Hodapp J., Beebee T. O. *Graphic Novels and Comics As World Literature*. London, New York: Bloomsbury Publishing Plc, 2022. 272 p.
64. Hosoda M. *Wolf children Ame & Yuki*. New York, NY : Yen Press, 2014. 550 p.
65. Ikeda R. *Rose of Versailles*. UDON Entertainment Corporation, 2020. Vol. 1. 512 p.
66. Isayama H. *Attack on Titan: Volume 1. The United States of America* : Kodansha Comics, 2013. 203 p.
67. Ishida S. *Tokyo Ghoul: Volume 1* / ed. by J. Enos. San Francisco, CA : Viz Media, LLC, 2011. 224 p.
68. Jenkins H. *Convergence Culture: Where Old and New Media Collide*. New York : New York University Press, 2006. 336 p.
69. Jenkins H. *Media Literacy - Who Needs It?* / ed. by T. Willoughby, E. Wood. *Oxford Children's Learning in a Digital World*. Oxford, UK : Blackwell Publishing Ltd, 2007. P. 15–39.

URL: https://www.blackwellpublishing.co.uk/content/BPL_Images/Content_store/Sample_chapter (date of access: 16.04.2025).

70. Jing Z. Аїша / AISHA. Honey Manga | Читати мангу українською | Манга українською. URL: <https://honey-manga.com.ua/book/72d7b23f-08c5-42e0-9534-74b503727b30> (дата звернення: 12.02.2025).

71. Johnson-Woods T. Manga: An anthology of global and cultural perspectives. New York : Continuum, 2010. 369 p.

72. Junji I. Uzumaki: Spiral into horror. 3rd ed. VIZ Media LLC, 2013. 648 p.

73. Kentaro M. Berserk. Dark Horse Manga, 2003. Vol. 1 : Berserk. 244 p.

74. Kincaid C. Manga Faces: Understanding and Reading Manga Visual Language. *Japan Powered*. URL: <https://www.japanpowered.com/anime-articles/anime-and-manga-facial-expressions>.

75. Kincaid C. Manga Sound Effect Guide. *Japan Powered*. URL: <https://www.japanpowered.com/anime-articles/manga-sound-effect-guide>.

76. Kincaid C. Why Reading Manga is Good for Your Brain and for Autism. *Japan Powered*. URL: <https://www.japanpowered.com/anime-articles/manga-autism-reading-benefits>.

77. Komarnytska T. K. Features of the language of manga as one of the types of the language of mass culture of japan. *Transcarpathian Philological Studies*. 2024. Vol. 1, no. 33. P. 115–121. URL: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.33.1.20> (date of access: 05.03.2025).

78. Kora. The Apothecary Diaries Review – Death's Door Prods. *Death's Door Prods*. URL: <https://www.deathdoorprods.com/archives/115960> (date of access: 02.03.2025).

79. Koval A. Mono no aware - що це таке і чим це може бути цікаво?. Куток. URL: https://kutok.io/nikooyoru/mono_no_aware_shcho_ce_take_i_chym_ce_mozhe_buty_cikavo_-82g (дата звернення: 05.04.2025).

80. Kress G. *Multimodality: A Social Semiotic Approach to Contemporary Communication*. London, New York : Routledge: Taylor & Francis Group, 2010. 233 p.

81. K ドットワークス | マンガ・アニメ・デザイン・お得・疑問・悩み・ネタバレ・情報. 漫画『薬屋のひとりごと』どこで読む？薬学とミステリーが織りなす後宮ファンタジーが面白い！. *K ドットワークス / マンガ・アニメ・デザイン・お得・疑問・悩み・ネタバレ・情報*. URL: <https://k-dotworks.com/kusuriya/>.

82. LingoAce 新メディア团队. A Chapter in Orange: Exploring the Warm Hues in Chinese Traditional Culture. *LingoAce*. URL: <https://www.lingoace.com/blog/exploring-the-significance-and-charm-of-orange/> (date of access: 26.03.2025).

83. Lipman M. *Getting Our Thoughts Together: Instructional Manual to Accompany Elfie*. 2nd ed. Institute for the Advancement of Philosophy for Children, 2003. 331 p. URL: <https://digitalcommons.montclair.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1007&context=> (date of access: 26.03.2025).

84. Lipman M. *Philosophy in the classroom* / ed. by Sharp, Ann Margaret, 1942- joint author., Oscanyan, Frederick S., joint author. 2nd ed. Philadelphia : Temple University Press, 1980. 248 p.

85. Masamune S. *The Ghost in the Shell*. New York, USA : Kodansha Comics, 2009. 368 p.

86. McCloud S. *Making Comics: Storytelling Secrets of Comics, Manga and Graphic Novels*. New York, London : Harper Paperbacks, 2006. 264 p.

87. Morning Glory: The Story Behind Its Name. *International Flower Delivery: Send Flowers With FloraQueen*. URL: <https://www.floraqueen.com/blog/morning-glory-the-story-behind-its-name?> (date of access: 26.03.2025).

88. Murakami S., Bryce M. Manga as an Educational Medium. *International Journal of the Humanities*. Vol. 7, no. 10. P. 47–56.

URL: <https://doi.org/10.18848/1447-9508/CGP/v07i10/42761> (date of access: 04.04.2025).

89. Napier S. J. *Anime from Akira to princess Mononoke: experiencing contemporary japanese animation*. New York : Palgrave Macmillan, 2005. 384 p.

90. Nazanin. The wonder of colors in Chinese culture! | Inside Colors. *Inside Colors | Step Inside Colors World*. URL: <https://colors.dopely.top/inside-colors/the-wonder-of-colors-in-chinese-culture/> (date of access: 26.03.2025).

91. Ohba T. *Death Note: Volume 1*. VIZ Media LLC, 2005. Vol. 1. 200 p.

92. Otomo K. *Akira*. Kodansha International, 2009. Vol. 1. 368 p.

93. Paivio A. *Mental Representations: A Dual Coding Approach* (Oxford Psychology Series). Oxford University Press, USA, 1990. 336 p.

94. Petersen R. *Comics, Manga, and Graphic Novels*. Santa Barbara, California : Praeger: ABC-CLIO, LLC, 2010. 304 p.
URL: <https://doi.org/10.5040/9798400628856> (date of access: 20.03.2025).

95. Qu G. Finding My Family in The Apothecary Diaries. *anitrendz.net*. URL: <https://anitrendz.net/news/2024/03/01/finding-my-family-in-the-apothecary-diaries/> (date of access: 19.01.2025).

96. Qu G. REVIEW: the apothecary diaries is unique and something we want more of in anime. *Anitrendz* URL: <https://anitrendz.net/news/2024/04/06/the-apothecary-diaries-review/>.

97. Rankel K. Symbolism And Benefits Of The China Rose. *Greg App*. URL: <https://greg.app/china-rose-benefits/> (date of access: 26.03.2025).

98. Rhododendron Flower - Meaning, Symbolism and Colors. *Flower Meanings*. URL: <https://flowermeanings.org/rhododendron/> (date of access: 26.03.2025).

99. Rosenbaum R. *Manga and the representation of Japanese history* / ed. by Roman Rosenbaum. New York, London: Routledge: Taylor & Francis Group, 2013. 55 p.

100. Rousmaniere N. 8 manga genres you need to know. TheBritishMuseum. URL: <https://www.britishmuseum.org/blog/8-manga-genres-you-need-know#>.
101. Rush M. Wisteria Flower Symbolism: The Resilient Elegance of Nature. *Trusted Gift Reviews*. URL: <https://www.trustedgiftreviews.com/wisteria-flower-symbolism/> (date of access: 26.03.2025).
102. Saito C. Revolutionary Girl Utena: After the Revolution. Viz Media, 2020. 200 p.
103. Schodt F. L. Manga! Manga!: The world of Japanese comics. Tokyo : Kodansha International, 2013. 260 p.
104. Simon W. Colors In Chinese Culture And Their Meanings: A Complete Guide. *Translation Blog*. URL: <https://translationblog.net/colors-in-chinese-culture-and-their-meanings/> (date of access: 26.03.2025).
105. Symbolism of Colors, Associations of The Five Elements in Chinese Beliefs and Feng Shui. *Nations Online Project*. URL: https://www.nationsonline.org/oneworld/Chinese_Customs/colours.htm (date of access: 26.03.2025).
106. Takaya N. Fruits basket. Yen Press, 2016. Vol. 1. 400 p.
107. Takeuchi N. Sailor Moon, Vol. 1. Kodansha International, 2011. Vol. 1. 248 p.
108. Tatsuta K. Ichi-F: A worker's graphic memoir of the Fukushima Nuclear Power Plant / trans. from jap. by P. Stephen. Kodansha International, 2017. 536 p.
109. Tezuka O., Himekawa A. Astro Boy / trans. from jap. by F. L. Schodt. Singapore : Chuang Yi Publishing Pte Ltd, 2006. 96 p. URL: https://ia600809.us.archive.org/31/items/manga_AstroBoy-v01/AstroBoy-v01.pdf.
110. The hidden meaning of flowers in Japanese culture. *La Factorigami*. URL: <https://www.lafactorigami.com/en/blogs/journal/la-signification-cachee-des-symboles-japonais-les-fleurs> (date of access: 26.03.2025).

111. The History & Symbolism Of Camellias In Japan. *The Tsubaki*. URL: <https://the-tsubaki.com/the-history-and-symbolism-of-camellia-in-japan/> (date of access: 26.03.2025).
112. The Importance of the Lotus Flower in Chinese Culture. *Lotus Flower Meaning*. URL: <https://www.lotusflowermeaning.net/Chinese-lotus-flower.php> (date of access: 26.03.2025).
113. The Language and Meaning of Tiger Lily: History, Symbolism, and Occasions. *PictureThis*. URL: https://www.picturethisai.com/language-flower/Lilium_lancifolium.html (date of access: 26.03.2025).
114. The Tiger Lily Flower Meaning & Symbolism. *Bloomeroo*. URL: <https://www.bloomeroo.com.au/blogs/guide/tiger-lily-flower-meaning> (date of access: 26.03.2025).
115. Tollefson P. K. Chinese Significance of plants – Feng Shui to Go. *Feng Shui to Go – Pam Kai Tollefson – feng shui consultant in Milwaukee, Madison, and Chicago since 1992*. URL: https://www.fengshuitogo.com/?page_id=1457 (date of access: 26.03.2025).
116. Toriyama A. Dragon Ball. Shueisha Inc., 2003. Vol. 1. 192 p.
117. Understanding the Deep Symbolism of Chinese Hibiscus 'Red Dragon'. *PictureThis*. URL: https://www.picturethisai.com/language-flower/Hibiscus_rosa-sinensis__Red_Dragon_.html (date of access: 26.03.2025).
118. Vaishnavi Nayel Talawadekar. Big Eyes: The Visual Language of Manga in Contemporary Art. *Sothebys* URL: <https://www.sothebys.com/en/articles/big-eyes-the-visual-language-of-manga-in-contemporary-art>.
119. Verot O. The symbolism of colors in china - marketing china. *Marketing China*. URL: <https://marketingtochina.com/symbolism-colors-china/> (date of access: 26.03.2025).
120. Wang C. A deep dive into tang dynasty fashion & makeup. *Niwa Hanfu*. URL: <https://nuwahanfu.com/blogs/news/a-deep-dive-into-tang-dynasty-fashion->

makeup?srsIid=AfmBOorNIvZc3Ml0TvY9fvYWKujeMsJAdwvX89cWO5RVF3N1dhvD5wNV (date of access: 27.03.2025).

121. WatchMojo.com. Top 10 Kamehamehas in Dragon Ball, 2022. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=5Fm8231sMww> (date of access: 11.02.2025).

122. Wei L. S. Was the Tang dynasty the golden era of women's rights in China?. *www.thinkchina.sg*. URL: <https://www.thinkchina.sg/society/was-tang-dynasty-golden-era-womens-rights-china> (date of access: 27.03.2025).

123. What are Plumeria - Frangipani Meanings & Symbolism. *Plumeria, Frangipani For Sale at Florida Colors Nursery*. URL: <https://www.floridacolorsplumeria.com/what-are-plumeria-frangipani-meanings-symbolism/> (date of access: 26.03.2025).

124. Yamamoto H. *Homunculus (Omnibus) Vol. 1-2*. Seven Seas Entertainment, LLC, 2023. 672 p.

125. 図書室の先生. 『『薬屋のひとりごと』』 . *図書室から学校図書館への長い道のり*. URL: <https://ameblo.jp/biblo-2020/entry-12596170424.html>. (date of access: 25.03.2025)

126. 川谷医院, 本流 杉. 第 12 走者 杉本流「薬屋のひとりごとと葬送のフリーレンの精神分析」 | 川谷医院. *note (ノート)*. URL: https://note.com/kawatani_clinic/n/nc86e437155e9. (date of access: 26.03.2025)

127. 日向 夏. 薬屋の時代背景について | 日向夏の活動報告. *小説家になろう - みんなのための小説投稿サイト*. URL: <https://mypage.syosetu.com/mypageblog/view/userid/183213/blogkey/2103547/> (date of access: 16.01.2025).

ДОДАТКИ

Додаток 1

Значення квітів в китайській та японській культурах

📖 Півонію в Китаї називають «королевою квітів» й уособлюють у ній багатство, велич і високі почуття. Квітковий символ нерідко асоціюється з імператорською владою й рясним процвітанням. Рожеві півонії говорять про ніжне кохання та романтику, червоні ж – про достаток і славу, а білі – про чистоту молодості та невимушену елегантність [52; 110].

📖 Хризантема належить до «чотирьох благородних» рослин на рівні з орхідеєю, бамбуком і сливовим цвітом. У Японії – офіційний символ, а шістнадцятипелюсткова хризантема – символ імператорського дому. У Китаї вона символізує довголіття, стійкість і шляхетність душі. Жовті квіти випромінюють радість і благополуччя осіннього врожаю, тоді як білі хризантеми навівають думки про чистоту і внутрішній спокій [54; 110].

📖 Хоча квітуча сакура найчастіше пов'язується з Японією, китайці також цінують її за символізм миттєвості життя й жіночності. Короткочасне цвітіння нагадує про плинність часу та необхідність ловити кожен неповторний момент [110; 115].

📖 У східній поезії ромашку оспівують як втілення невинності, простоти й щирої вірності. Ці білі кольорові зорі часто стають дарунком молодому серцю, яке шукає чистих і світлих почуттів [115].

📖 Попри красу своєї пишної крони, рододендрон у фермерських садах нерідко попереджає про небезпеку: його яскраві суцвіття – ознака отруйності, що закликає бути обережним. Водночас цю квітку пов'язують із палкою пристрастю та глибокими почуттями [98].

📖 Шаруваті пелюстки камелії символізують ідеальну красу й вдячність. У Китаї її часто називають квіткою довговічності та вірності, порівнюючи з її плавними, акуратними формами суто людські риси шляхетності та аристократизму [111].

📖 Лотос – одна з найвідоміших священних квітів буддизму. Він виростає в бруді, але залишається незаплямованим, тож став символом чистоти серця, духовного пробудження й відродження [112].

📖 Плюмерія об'єднує ідеї безсмертя й відновлення життя. У південних провінціях Китаю з її листя та квітів готують цілющі чаї, вважаючи цю рослину оберегом, що дарує весняну свіжість та божественну любов [123].

📖 У всьому світі троянда залишається визнаним символом пристрасті й глибокого кохання. У Китаї червоні сорти підкреслюють романтичні почуття, а блакитна, хоч у природі й незвична, мовчазно говорить про таємничі мрії та прагнення до недосяжного [39; 97].

📖 Незважаючи на назву «квітка смерті», лікоріс асоціюється насамперед із пам'яттю про близьких, що відійшли. Його використовують у ритуалах трауру, щоб вшанувати зв'язок між життям і смертю [110].

📖 Яскравий гібіскус у китайській поезії символізує швидкоплинність краси та славу. Ніжні пелюстки нагадують про цінність кожної миті, коли сама жіноча краса розквітає та минає [117].

📖 Дурман – строката квітка, що своїми отруйними властивостями водночас попереджає про небезпеку й обіцяє духовні перетворення. У народних віруваннях дурман пов'язують із ілюзіями, мріями та внутрішніми змінами [8].

📖 Яскраво-помаранчеві «котячі» смуги тигрової лілії говорять про сміливість, гордість і багатство. У Китаї її часто дарують матерям як символ захисту та безумовної любові [113; 114].

📖 Дрібні, але стійкі фіалки – знак щирої вірності та скромності. Щорічний ріст квітів нагадує про постійну відданість та чесноти, які не підвладні часу [53].

📖 Гліцинія символізує удачу, радість, прихильність, відданість, довговічність. Вона своїми лозами нагадує про довготу моментів [101].

📖 Квіти іпомеї, що розкриваються з першим світлом дня, символізують кохання, яке долає всі перешкоди, та надійний зв'язок між двома серцями. Вони говорять про надію, відданість і силу витримки [87; 110].

Значення квітів в китайській та японській культурах

- 📖 Білий асоціюється зі смертю, кінцем та очищенням [51];
- 📖 Чорний – із сокровенням, таємницею та внутрішньою глибиною [38; 51];
- 📖 Зелений – із оновленням, молодістю, знанням, прогресом та стабільністю [119];
- 📖 Червоний – із багатством, пристрастю та наполегливістю [38; 105];
- 📖 Оранжевий – із теплом, жвавістю, врожаєм, енергією трансформації та творчістю [82; 104];
- 📖 Жовтий та зелений – пов'язаний із землею та пізнім літом, емпатією, вважався імператорським кольором, символізує владу, процвітання, теплоту серця, доброзичливість [38; 51];
- 📖 Блакитний – із зціленням, довірою, спокоєм, відродженням, енергією, гармонією [51];
- 📖 Синій – із безсмертям, стабільністю, просуванням, весняним відродженням, духовним зростанням [90];
- 📖 Фіолетовий – із вірністю, легкістю, прихильністю [90; 119];
- 📖 Золотий – із багатством, достаток, успіх, добробут [90; 104];
- 📖 Срібний – чистотою, багатством, довірою, мудрістю та певною романтичністю [90; 104].

Результати дослідження під час проходження виробничо-педагогічної практики у Комунальному закладі «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради

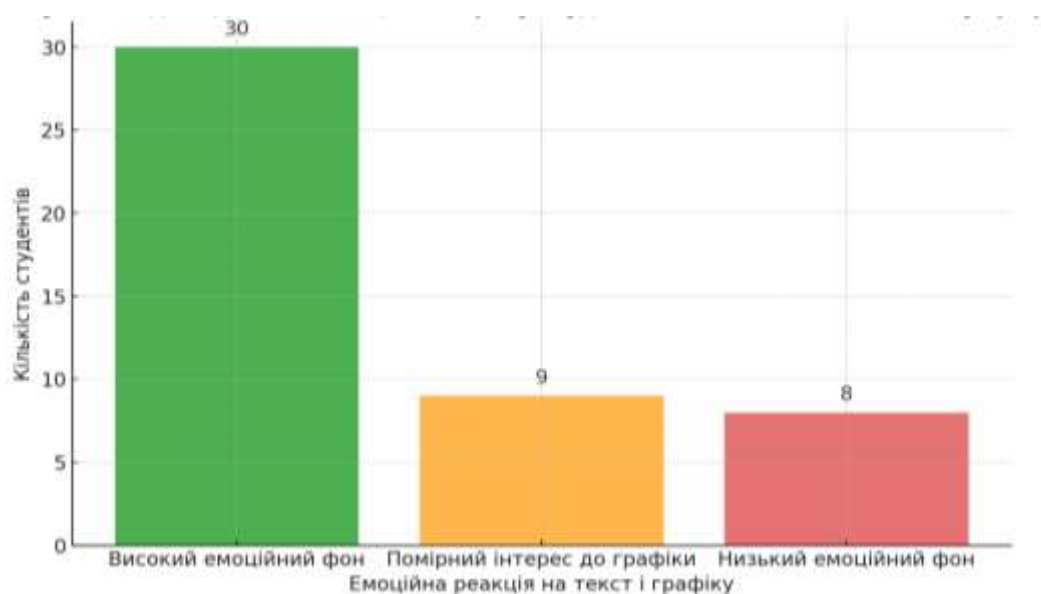


Рис 3.1. Результати дослідження емоційного фону студентів після читання та аналізу графіки

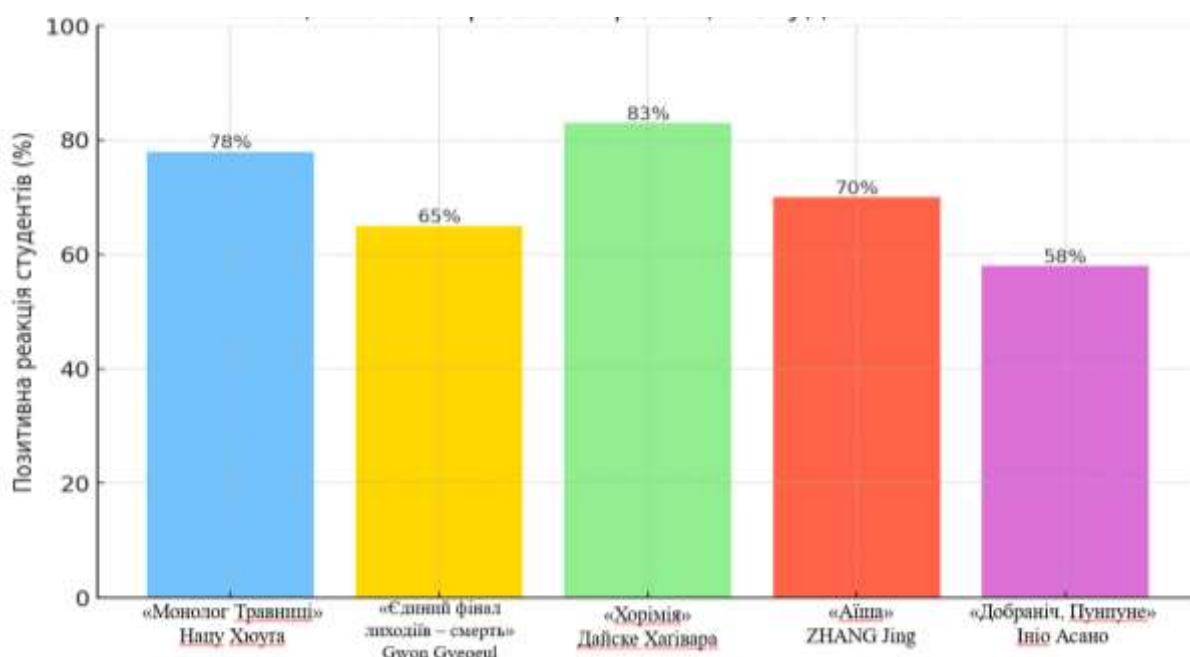


Рис. 3.2. Емоційно-експресивна реакція студентів на книги

1. «Хорімія» Дайске Хагівара була високо оцінена за оптимістичний підхід до підліткових переживань, дружби та романтичних стосунків, що дозволило багатьом читачам легко ототожнитися з героями [31].

2. «Аїша» Zhang Jing, оцінено високо за деталізовану графіку, яка максимально поміж інших наближена до реальності, високу літературну цінність і заглиблення в культурний контекст [70].

3. «Єдиний фінал лиходіїв – смерть» Gwon Gyeoeul здобув помірні оцінки завдяки нестандартному підходу до жанру фантастики та зображенню моральних дилем, хоча окремим читачам сюжет здався надто драматичним [60].

4. «Добраніч, Пунпуне» Інію Асано отримала нижчі оцінки через складність сприйняття і специфічний стиль, що ускладнює розуміння для деяких студентів, але відзначено за реалістичне відображення емоційного стану персонажів та актуальні суспільні питання, незважаючи на складну й меланхолійну тематику [1].

План-конспект засідання факультативу в 10 класі (профільний рівень) із зарубіжної літератури

Тема: Феномен «Монологу травниці» через природу манги та аніме.

Мета:

– **Навчальна:** розвинути вміння аналізувати літературний твір та його екранізацію; навчити визначати художні особливості трансмедійних адаптацій; розширити та узагальнити знання школярів про англомовні твори курсу зарубіжної літератури та їх авторів; вчити приймати рішення в нестандартних ситуаціях;

– **Розвивальна:** розвивати критичне мислення, аналітичні здібності та культуру мовлення учнів; вміння вести групову бесіду та чітко висловлювати свої думки; удосконалювати комунікативні здібності; розвивати пам'ять та увагу (завдяки згадуванню текстів та запам'ятовуванню ключової інформації з них); формувати трансмедійне мислення через створення власних інтерпретацій тексту.

– **Виховна:** виховувати відповідальність та уміння самоорганізовуватись, працювати в команді; сприяти розумінню та прийняттю інших способів мислення та життєвих поглядів; виховувати повагу до авторського задуму та критичного сприйняття медіа.

Ключові компетентності: спілкування державною мовою; спілкування іноземними мовами; математична компетентність; компетентності у природничих науках і технологіях; інформаційно-цифрова компетентність; уміння вчитися; ініціативність і підприємливість; соціальна та громадянська компетентності; обізнаність та самовираження у сфері культури; екологічна грамотність і здорове життя.

Предметні компетентності:

I. Знаннєвий компонент (знає ключові поняття «монолог» у літературі та прояви манга- та аніме-творчості; володіє загальною характеристикою художнього стилю манги та аніме, розуміє особливості візуально-вербальної поетики цих жанрів; знає приклади відомих авторів і художників манги/аніме; Володіє поняттями «адаптація», «інтермедіальність» і «компаративний аналіз» у межах порівняння літературного твору й його екранізації; Знає структуру та функції сенкана як жанру творчої рефлексії над художнім твором);

II. Діяльнісний компонент (аналізує ідейно-тематичний зміст та емоційно-психологічну динаміку обраних розділів манги «Монолог травниці» та аніме-епізоді; Виконує швидкий тематичний квіз для перевірки розуміння прочитаного й побаченого, застосовуючи інструменти інтерактивного опитування; проводить у групах компаративний аналіз манга-розділів і відповідної серії аніме за визначеними аспектами (контекстуальним, наративним, художньо-стильовим тощо); аргументовано відстоює власну точку зору під час жанрової дискусії, використовуючи критерії й характеристики жанрів; створює сенкан за заданою структурою, демонструючи вміння трансформувати аналітичні висновки в поетичну форму);

III. Ціннісний компонент (формує естетичне ставлення до міжжанрових адаптацій, усвідомлюючи цінність творчої інтерпретації твору в різних медіа; виявляє відповідальність за точність і повноту аналізу художніх засобів, цінуючи культурну спадщину та інновації в манга- та аніме-творчості; розвиває критичне мислення щодо впливу візуальних і звукових елементів на сприйняття тексту, обґрунтовуючи власні оцінки й судження; Демонструє толерантність до різних культурних форм вираження (японських традицій і сучасних інтерпретацій) та готовність до міжкультурного діалогу).

Тип факультативного заняття: комбінований.

Обладнання: презентація та відео з інструкціями, визначеннями, схематичними поясненнями, тренувальними вправами та рефлексією, роздатковий матеріал, ноутбук, телевізор або проектор.

ХІД РОБОТИ

I. Вступне слово вчителя(-ки):

Добрий день, шановні десятикласники!

Сьогодні ми дослідимо, як одна й та сама історія живе у різних форматах: манзі та аніме. Після прочитаних розділів з книги: чи зміниться ваше сприйняття персонажів, коли ви бачите їх рухомими; чи вплине музика на атмосферу сцени? Сьогодні ми намагатимемось відповісти на багато запитань, детально проаналізувавши розділи 7 та 8 другого тому та 6 серію 1 сезону аніме українською чи англійською мовами (може бути замінено на 6 том розділи 31 та 32, аніме серія 19, або 1 том розділ 2 та 3, аніме серія 2) [1, с. 85-164; 10; 13]. Почнемо нашу подорож! (Старшокласники самостійно обирають звуковий ряд аніме).

«Кожен формат – манга, аніме, ваш сценарій – це мова, якою розмовляє історія. Важливо вміти чути її в усіх варіаціях».

II. Перевірка уважності читання твору («Quickfire Quiz»).

Учитель(-ка): Перед тим, як ми почнемо перегляд серії, пропоную перевірити, як ви уважно читали два розділи. Для цього давайте пройдемо невеличкий квіз на 10 питань. Змагайтеся, не соромтеся помилятися, бо навіть Маомао колись робила помилки! Тоді запускаємо Kahoot – хай переможе найуважніший!

№	Питання [1, с. 85-164]	Варіанти відповідей [1, с. 85-164]
1	Хто є головною героїнею манги?	А) Принцеса Гьокуйю; В) Маомао; С) Імператриця-вдова;

		D) Джінші.
2	Хто має алергію на морепродукти?	A) Принцеса Лі Сю; B) Принцеса Гьокуйо; C) Джінші; D) Маомао.
3	Хто такий Джінші?	A) Кухар; B) Євнух; C) Принц; D) Лікар.
4	Скільки принцес-наложниць було присутні на бенкеті?	A) П'ять; B) Сім; C) Чотири; D) Десять.
5	Що символізує бенкет у саду?	A) Об'єднання родини; B) Політичні інтриги; C) Святкування врожаю; D) Випробування Маомао.
6	Що робили наложниці перед початком бенкету?	A) Пліткарили; B) Остерігались Маомао; C) Допомогали своїм принцесам; D) Всі відповіді правильні.
7	Ким принцеса Лі Сю приходить принцесі Адуо?	A) Свекрухою; B) Найближчою подругою; C) Сестрою; D) Мамою.
8	Скільки канзаші (прикраси) подарували Маомао у розділах 7 та 8?	A) Жодної; B) Одну; C) Дві;

		D) Три.
9	Чому принцеса Лі Сю отримала алергічну реакцію?	A) Їй підмішали отруту; B) Вона з'їла морепродукти; C) Вона не переносить квіти; D) Це була помилка Маомао.
10	Як Маомао виявила отруту?	A) Запах; B) Смак; C) Колір; D) Всі відповіді правильні.

Еталонні відповіді: 1. B, 2. A, 3. B, 4. C, 5. B, 6. D, 7. A, 8. C, 9. B, 10. D.

III. Компаративний аналіз твору та адаптації.

Учитель(-ка): Дуже добре, що ви всі уважно прочитали розділи. Тепер вам потрібно поділитися на шість команд. Кожна команда отримає персональне завдання. Вони будуть спрямовані на компаративний аналіз літературного твору та аніме. (Учні отримують завдання шляхом жеребкування, 2-3 хвилини переглядають завдання та ставлять уточнювальні запитання (за потреби). Також вони отримують переклад пісень (опенінгу та ендінгу).

Учні переглядають серію аніме-серіалу мовою на вибір (українською: <https://uakino.me/animeukr/anime-series/18740-monolog-travnic-1-sezon.html> [10]; англійською: <https://aniwatchtv.to/watch/the-apothecary-diaries-18578?ep=109420>) [13].

Інструкції для кожної групи

Аспект аналізу	Питання для аналізу [4; 5; 6]
Контекстуальний аспект	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть авторів твору та режисера адаптації. • Де відбуваються події в книзі та серії? • Перелічіть персонажів, які з'являються у манзі та аніме. Чи додали в фільмі нових персонажів або змінили їхній образ?
Типологія адаптації	<ul style="list-style-type: none"> • Чи повторює фільм книгу точно? • Які сцени додані, видалені або змінені? • Чи показано процес дегустації так само? Чи додали ефектів? • Чи змінили у кінці розповідей причину конфлікту зі служницею?
Тематико-проблемний аспект	<ul style="list-style-type: none"> • Які теми порушено в книзі? • Чи збережено в адаптації ті ж теми? • Чи важливою є роль Маомао? Аргументуйте свою відповідь. • Чи зробили фільм більш «драматичним» або «реалістичним»?
Наративний аспект	<ul style="list-style-type: none"> • Чи розповідає фільм історію в тому ж порядку, що й книга? • Чи є у фільмі «спогади» (флешбеки) або «передбачення» (флешфорварди)? Для чого вони використані?

	<ul style="list-style-type: none"> • Чи є внутрішні монологи Маомао? • Як передано думки героїні в манзі та в аніме? • Чи зрозуміліші мотиви вчинків Маомао у адаптації?
<p style="text-align: center;">Інтертекстуальний</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Чи є у фільмі відсилання до інших відомих книг, фільмів або мемів? • Чи є відсилання до японських традицій? • Чи додали сучасні елементи? (наприклад, стиль одягу персонажів) • Чи намагалися зробити фільм більш «сучасним» для молоді?
<p style="text-align: center;">Художньо-стильовий</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Які емоції викликають опенінг (вступна пісня) та ендінг (фінальна пісня)? • Чи пов'язані тексти пісень з головною темою серії? • Як візуальний ряд опенінгу/ендіngu (анімація, кольори) доповнює сюжет? • Чи передає аніме через музику те, що в манзі показано текстом або візуалом? • Чи використовує фільм незвичайні ракурси (плани: крупний, середній, дальній, загальний, зйомка зверху, знизу, збоку)?

	<ul style="list-style-type: none"> • Для чого автори та режисер використовує різні ракурси? • Які кольори переважають у сценах у манзі та в аніме? • Чи використовує режисер контрастні кольори для напруження? • Чи передають кольори в фільмі ті самі емоції, що змальовані в манзі?
--	--

Пісня-опенінг «Hana ni natte» групи «Ryokuushoku Shakai» [9]. Переклад україномовної версії зроблений співачкою Nika Lenina [11].

Транслітерація (https://genius.com/Genius-romanizations-ryokuushoku-shakai-be-a-flower-romanized-lyrics)	Перекладено українською Nika Lenina (https://www.youtube.com/watch?v=bWG646nLFpI)
<p>[Verse 1]</p> <p>Kage ni sotto kakureyou ga iin janai? (Iin janai?)</p> <p>Tsubomi no you na hana datte an janai (An janai)</p> <p>Himitsu ni shite mamoru no ga iin janai (Iin janai)</p> <p>Dare ni mo jama sarezu karei ni saiteru</p>	<p>[Куплет 1]</p> <p>Триматись в тіні - чи не найкраще рішення?</p> <p>Свою красу від всіх квітка криє саме так?</p> <p>Все зберегти в секреті - чи не найкращий шлях?</p> <p>Цвіте бутон у свій час, якщо від сновидь його не збудять.</p>
<p>[Pre-Chorus]</p> <p>Amai nigai ni hamannai</p> <p>Sono handan ga kudannai</p>	<p>[Передприспів]</p> <p>"Потягу до смаків я не маю"</p> <p>Це не варто хвилювання.</p>

<p>Ki ni yande shita wo mukanaide ite</p> <p>Ai ni narechainai muda ni kazarana</p> <p>Kirei ni sareta kabin mo koyashi mo nanimo iranai</p> <p>Sono sugata ga utsukushii</p> <p>[Chorus]</p> <p>Hana ni natte hora nihiru ni waratte</p> <p>Sono kao ni zokuzoku shite me ga hanasenai</p> <p>Ajimi shite kimi no doku wa watashi no kusuri tte</p> <p>Tsutsunde ageru kara waratte</p> <p>[Verse 2]</p> <p>Nee aitai, aitai</p> <p>Sono egao ni aitai, aitai</p> <p>Tte ieba waratte kureru ka na</p> <p>Kage kara sasaeru kurai wa iin janai? (Iin janai?)</p> <p>Yoku wo ieba kono te de sakasete misetai</p> <p>[Verse 3]</p>	<p>Викинь з думки те, що мучить, І не вішай ніс!</p> <p>Любов мені не взнати, її не знаю вартість.</p> <p>Ти прекрасна навіть без оздоби. Не потрібні добриво і горщик.</p> <p>Тільки внутрішній ти світ убережи!</p> <p>[Приспів]</p> <p>Ніби квітка стань! Усміх на вустах розцвів умить.</p> <p>Я тону в очах! Щораз по спині йде мороз від слів твоїх!</p> <p>Скуштувати дай, Те, що звук вважати трутою - мій антидот.</p> <p>Тож радій, бо попадеш в мій полон!</p> <p>[Куплет 2]</p> <p>Жду зустріч, зустріч.</p> <p>Дай почути ще раз твій сміх, твій сміх.</p> <p>Чи з усміхом сприйняв би ти мої слова?</p> <p>Чи потайний добродій не ліпше за хвалька?</p> <p>Одну лиш маю мрію - сама бутон розкрити хочу твій.</p> <p>[Куплет 3]</p>
--	--

Yamai no you ni kokoro wo kurau hana	Квітка, що крає моє серце, немов дивний недуг,
Karashitakunai no sa	Не дам тобі зв'язати тут.
Hikari ga todokazu tomo	Хай світло вмить згасне в душі твоїй ,
Mizu wo age tsuzukeru kara	Продовжу я дбати про тебе щодня.
[Bridge]	[Брідж]
Ii kagen ni kizuite kimi wa suteki tte	Чом раніш не вбачала, яка насправді гарна?
Unuborete motto odaiji ni	Пишайся тим, хто ти є і цінууй себе.
[Pre-Chorus]	[Передприспів]
Mujikaku na manma ai wo takuwaete	І оком не змигнула - настигла серце буря. Ти прекрасна навіть без оздоб:
Kirei ni sareta kabin mo koyashi mo nanimo iranai	Не потрібні добриво і горщик. Просто зацвіти у всій своїй красі!
Sono sugata de sakihokore	
[Chorus]	[Приспів]
Hana ni natte hora nihiru ni waratte	Ніби квітка стань! Усміх на вустах розцвів умить.
Sono kao ni zokuzoku shite me ga hanasenai	Я тону в очах! Щораз по спині йде мороз від слів твоїх!
Ajimi shite kimi no doku wa watashi no kusuri tte	Скуштувати дай, Те, що звик вважати трутою - мій антидот. Тож радій, бо попадеш...
Tsutsunde ageru kara	
Raku ni shite kimi no yami wa watashi no hikari tte	Дай розвію страх! Те, що звик вважати злом для мене є добром.
Aishite ageru kara waratte	Тож радій, бо захопив в свій полон.

Пісня-ендинг «Aikotoba» співачки AiNA THE END [3]. Переклад українськомовної версії зроблений за допомогою перекладача Google.

<p>Транслітерація (https://genius.com/Genius-romanizations-aina-the-end-the-spell-romanized-lyrics)</p>	<p>Переклад українською здійснено за допомогою перекладача Google</p>
<p>[Verse 1] Kazari mitai na yasashisa ja nakute Tsukai michi ga nai hodo no nukumori wo Aa, sonna migattena risou narabe Kyou mo kotoba ni dekizu ni nomikonde shimau nodeshita</p>	<p>[Куплет 1] Не просто декоративна доброта Тепло, від якого немає користі, ах Такі егоїстичні ідеали вибудовуються й сьогодні Я не міг це передати словами і просто проковтнув</p>
<p>[Pre-Chorus] Omoide wa mada kinmokusei Tasogareiro mo kaoru machi de Warattetanda yo na</p>	<p>[Передприспів] Спогади ще солодкі османтуси У місті, наповненому запахом сутінків Я сміявся</p>
<p>[Chorus] Mune ga setsunakute namida ga afurete Ano hi no soba ni akari wo mitsukete Amaetetanda na Kaze ga urusakute mimi wo fusaideteta Sonna watashikara sotsugyou shinakucha Ai no kotoba ni tsumazuite demo</p>	<p>[Приспів] Серце болить і сльози ллються Знайди світло біля себе в той день Мене балували Вітер був такий гучний, що я мусив затулити вуха Я повинен позбутися колишнього себе і рухатися вперед. Навіть якщо я спіткнуся об слова кохання</p>

<p>[Verse 2] Mukashi kara zurugasikokutte Beddo no sumikko de teddy bear ni natte Dareka ni dakishimete morau tame Itsumo kawasouna furi shite mado kara sora mite ta no</p>	<p>[Куплет 2] Я завжди був хитрим. Я став плюшевим ведмедиком у кутку мого ліжка Щоб мене хтось обійняв Я завжди прикидався жалібним і дивився на небо з вікна</p>
<p>[Verse 3] Buriki no hoshi to kakurenbo Tatta hitotsu ni deau koto wo Negatte itandakara</p>	<p>[Куплет 3] Я грав хованки з олов'яною зіркою Щоб зустріти один одного Бо що я сподівався</p>
<p>[Chorus 2] Jukushita kajitsu ga yoru wo tsukamu toki Konna watashi demo tadoritsukeru ka na? Dare mo ga urayamu ai no tokoro</p>	<p>[Приспів 2] Коли стиглий плід схоплює ніч Чи може такий, як я, туди потрапити? Місце кохання, якому всі заздять</p>
<p>[Bridge] Nandaka agatte soshite nandaka sagatta tokoro de Ganbatte mou sukoshi dayotte koe Doku ni demo kusuri ni demo natte Hikari ni demo kage ni demo natte watashi wo ugokasu no Ikanakya ikenai no te wo furu anata ga donna ni chiisaku natte mo</p>	<p>[Брідж] Кілька сходинок вгору і кілька сходинок вниз Голос, який каже: "Просто намагайся, ти майже на місці" Стати або отрутою, або ліками Стань світлом чи тінню і рухай мене я мушу йти Яким би маленьким ти не став, я помахаю</p>

[Chorus 3] Mune ni itoshisa wo te ni wa yasashisa wo Anata no tame ni akari wo sagasu no Waratte hoshii kara Kaze ga urusakute mimi wo fusaideta Sonna watashikara sotsugyou shinakucha Ai no kotoba ga kikoe, kikoemasu ka?	[Приспів] Любов у серці, доброта в руках Я шукаю для вас вогник Тому що я хочу, щоб ти сміявся Вітер був такий гучний, що я затулив вуха Я маю позбутися колишнього себе Ти чуєш слова кохання?
---	--

IV. Жанрова дискусія.

Учитель(-ка): Ви всі гарно попрацювали! Зараз намагатимемось визначити жанр твору та анімації. Чи це драма, психологічний трилер чи щось зовсім нове? Ваше завдання помітити, які пункти в кожному жанрі відповідають книзі та аніме серіалу. Кожна команда захищатиме свою версію. Хто переконає інших?

№	Жанри [4; 8]	Характеристика [4; 5, с. 195-196; 7; 12]
1	Шьонен (Shōnen)	<input type="checkbox"/> Цільова аудиторія: підлітки хлопці. <input type="checkbox"/> Основні теми: дружба, боротьба, самовдосконалення, пригоди. <input type="checkbox"/> Типові персонажі: молоді герої, що прагнуть стати сильнішими. <input type="checkbox"/> Сюжетні особливості: динамічні бої, тренування, турніри. <input type="checkbox"/> Візуальний стиль: яскраві кольори, експресивна міміка, акцент на дії. <input type="checkbox"/> Поетичні засоби: мотиви героїзму, внутрішнього зростання.

2	Шьодзьо (Shōjo)	<input type="checkbox"/> Цільова аудиторія: підлітки дівчата. <input type="checkbox"/> Основні теми: романтика, емоційні переживання, дружба. <input type="checkbox"/> Типові персонажі: чутливі героїні, ідеалізовані об'єкти кохання. <input type="checkbox"/> Сюжетні особливості: любовні трикутники, внутрішні конфлікти. <input type="checkbox"/> Візуальний стиль: елегантні лінії, квіткові фони, великі очі. <input type="checkbox"/> Поетичні засоби: символізм, метафори, емоційна експресія.
3	Сейнен (Seinen)	<input type="checkbox"/> Цільова аудиторія: молоді чоловіки (від 18 років). <input type="checkbox"/> Основні теми: філософія, психологія, соціальні проблеми. <input type="checkbox"/> Типові персонажі: складні, неоднозначні особистості. <input type="checkbox"/> Сюжетні особливості: нелінійні наративи, моральні дилеми. <input type="checkbox"/> Візуальний стиль: деталізоване мистецтво, реалістичні образи. <input type="checkbox"/> Поетичні засоби: алегорії, глибокі діалоги, символіка.
4	Дзьосей (Josei)	<input type="checkbox"/> Цільова аудиторія: молоді жінки (від 18 років). <input type="checkbox"/> Основні теми: реалістичні стосунки, кар'єра, повсякденне життя. <input type="checkbox"/> Типові персонажі: люди з життєвими проблемами.

		<input type="checkbox"/> Сюжетні особливості: емоційна глибина, реалістичні ситуації. <input type="checkbox"/> Візуальний стиль: стримані кольори, реалістичні пропорції. <input type="checkbox"/> Поетичні засоби: інтерналізація, психологічний реалізм.
5	Меха (Mecha)	<input type="checkbox"/> Цільова аудиторія: варіюється; найчастіше шьонен або сейнен. <input type="checkbox"/> Основні теми: технології, війна, людська природа. <input type="checkbox"/> Типові персонажі: пілоти роботів, вчені, військові. <input type="checkbox"/> Сюжетні особливості: бої на роботах, етичні дилеми. <input type="checkbox"/> Візуальний стиль: технічна деталізація, футуристичні дизайни. <input type="checkbox"/> Поетичні засоби: метонімія (робот як продовження людини), символіка технологій.
6	Ісекай (Isekai)	<input type="checkbox"/> Цільова аудиторія: переважно шьонен або сейнен. <input type="checkbox"/> Основні теми: переміщення в інший світ, самореалізація. <input type="checkbox"/> Типові персонажі: звичайні люди, що переродилися у фантастичному світі. <input type="checkbox"/> Сюжетні особливості: розвиток нових навичок, адаптація до нового світу. <input type="checkbox"/> Візуальний стиль: фентезійні елементи, магичні пейзажі.






		<input type="checkbox"/> Поетичні засоби: метафора другого шансу, алегорія втечі від реальності.
--	--	---

Кожна група презентує свої висновки перед класом.

V.Складання сенкана [2].

Учитель(-ка): Останнім завданням на сьогодні буде скласти власний сенкан. Нагадую, що це п'ятирядковий вірш, що відображає світобачення опрацьованого фрагменту книги та серії аніме.

Структура сенкана

-  Один іменник;
-  Два прикметники;
-  Три дієслова;
-  Речення з чотирьох слів;
-  Синонім до іменника.

VI. Рефлексія [2].

Учитель(-ка): Ви всі добре постаралися, тому заслуговуєте на відпочинок. Давайте трохи порефлексуємо!

**Залежно від кількості часу обираємо короткий або довгий варіант.*

☛ «Так або Ні» (короткий) [2]:

Права рука означає «Так», ліва рука «Ні». Учні роблять вибір в залежності від свого сприйняття інформації:

«Сьогодні я зрозумів(ла), що адаптація – це не копія, а інтерпретація».

- «Я відкрив(ла) для себе нові способи аналізу медіа».
- «Я помітив(ла), як змінюється сприйняття історії залежно від формату (манга, аніме, сценарій)».
- «Мені вдалося висловити власну думку щодо адаптації твору».
- «Я відчув(ла), що можу створити власну інтерпретацію відомої історії».
- «Я навчив(ла)ся помічати, як візуальні елементи впливають на розуміння сюжету».
- «Я зрозумів(ла), що кожен формат має свої особливості та переваги».
- «Я помітив(ла), як емоції в манга передаються через візуальні метафори та ритм кадрів».
- «Мені стало зрозуміло, що жанри манги та аніме мають свої унікальні риси, які відрізняють їх від західних коміксів».
- «Я усвідомив(ла), що в аніме важливу роль відіграє не лише сюжет, а й музика та візуальний стиль».
- «Після сьогоднішнього заняття я хочу дослідити, як різні жанри аніме впливають на сприйняття історії».
- «Я зрозумів(ла), що адаптація – не просто копіювання, а творче переосмислення оригіналу».

🔗 «Закінчи речення» (довгий) [2]:

Учні доповнюють фрази, що сприяє самоаналізу та усвідомленню отриманих знань.

- «Сьогодні я дізнався(лася)...»
- «Мене здивувало...»
- «Я зрозумів(ла), що...»
- «Тепер я можу...»
- «Мені було цікаво...»
- «Я спробую...»

VII. Формулювання та підведення підсумків. Творчі завдання. Рекомендації щодо їх виконання.

Учитель(-ка): Шановні учні! Я щиро вдячна вам за вашу сумлінну працю. Творчим завданням для закріплення матеріалу буде одне на вибір:

1. Напишіть есе (одна тема на вибір):

- *«Як елементи психологічної драми роблять «Монолог травниці» унікальним?»;*
- *«Колір як мова: як палітра манги та аніме захоплюють людей?»;*
- *«Чи можна вважати аніме-адаптацію "Монологу травниці" самостійним мистецтвом?»*

Вимоги:

✎ Обсяг: 1,5–2 сторінки.

✎ Використовуйте приклади з тексту/аніме.

✎ Висловіть власну думку, підкріплену аргументами.

2. Творчий проєкт (один на вибір):

◆ *Створіть сторіборд. (Перемалюйте сюжет або ключовий епізод з розділу манги, але у стилі іншого жанру. Поясніть, як зміна жанру вплинула на сюжет/атмосферу.);*

◆ *Колористичний колаж. (Зробіть цифровий або паперовий колаж, де кольори символізують емоції героїні. Додайте короткі пояснення до кожного відтінку (наприклад: сірий – самотність, червоний – багатство).*

Учитель(-ка): Ваша нагорода – це спогади за цей гарно проведений час з однокласниками. До нових зустрічей!

Список використаної літератури

1. Монолог травниці. Том 2 : Манга / Н. Хюуга та ін. ; пер. з яп. О. Борзова. Харків : Lantsuta, 2024. Т. 2. 184 с.

2. 8 прийомів для рефлексії освітнього процесу. Vseosvita. URL: <https://vseosvita.ua/c/news/post/5984> (дата звернення: 07.04.2025).

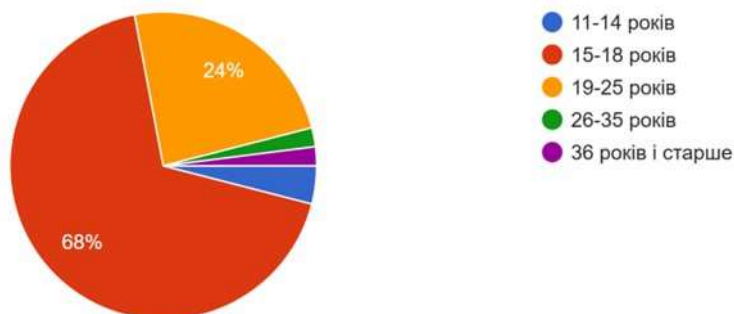
3. arielnugie23. アイナ・ジ・エンド (AiNA THE END) - アイコトバ (The Spell) (Romanized) Lyrics. Genius. URL: <https://genius.com/Genius-romanizations-aina-the-end-the-spell-romanized-lyrics> (дата звернення: 07.04.2025).
4. arikendo. Every Manga Genre Explained in 11 Minutes, 2024. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=uu4Rtx3rLck> (date of access: 07.04.2025).
5. Brienza C. Manga in America: Transnational Book Publishing and the Domestication of Japanese Comics. London, New York: Bloomsbury Publishing Plc, 2016. 232 p.
6. Gorbman C., Chion M., Murch W. Audio-Vision: Sound on Screen. New York : Columbia University Press, 1990. 236 p. URL: https://monoskop.org/images/6/6d/Chion_Michel_Audio-Vision.pdf.
7. Hodapp J., Beebee T. O. Graphic Novels and Comics As World Literature. London, New York: Bloomsbury Publishing Plc, 2022. 272 p.
8. Kemner L. Shonen Anime: Everything You Need To Know About The Most Popular Anime Subgenre 4. CBR. URL: <https://www.cbr.com/what-is-a-shonen-anime-dragon-ball-one-piece-bleach-naruto/> (date of access: 03.04.2025).
9. milenadiego770. 緑黄色社会 (Ryokuoushoku Shakai) - 花になって (Be a flower) (Romanized) Lyrics. Genius. URL: <https://genius.com/Genius-romanizations-ryokuoushoku-shakai-be-a-flower-romanized-lyrics> (дата звернення: 03.04.2025).
10. Naganuma N. Серіал Монолог травниці (2023) 1 сезон дивитися онлайн українською мовою у високій якості HD. UAКіно - дивитися фільми та серіали онлайн в HD якості. URL: <https://uakino.me/animeukr/anime-series/18740-monolog-travnic-1-sezon.html> (дата звернення: 04.04.2025).
11. Nika Lenina. [UKR] Kusuriya no Hitorigoto 『Hana ni Natte』 by Nika Lenina ft Velo S, 2024. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=bWG646nLFpI> (date of access: 04.04.2025).
12. Rousmaniere N. 8 manga genres you need to know. TheBritishMuseum. URL: <https://www.britishmuseum.org/blog/8-manga-genres-you-need-know#adventure-manga> (date of access: 04.04.2025).

13. Watch The Apothecary Diaries English Sub/Dub online Free on Aniwatch.to. Watch Anime Online, Free Anime Streaming Online on Aniwatch.to Anime Website. URL: <https://aniwatchtv.to/watch/the-apothecary-diaries-18578?ep=109420> (date of access: 04.04.2025).

Результати опитування під час проходження виробничо-педагогічних практик у закладах освіти

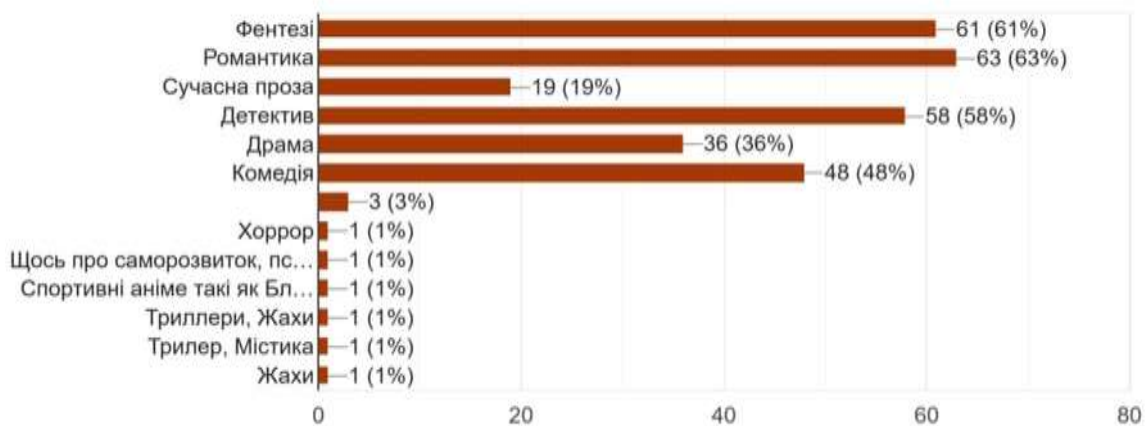
Ваш вік:

100 відповідей



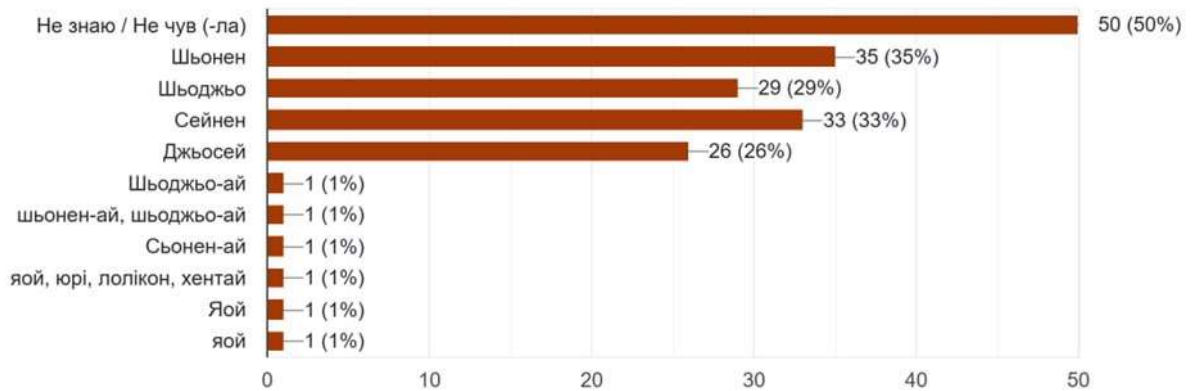
Які жанри творів Вам подобаються найбільше? (можна вибрати декілька варіантів)

100 відповідей



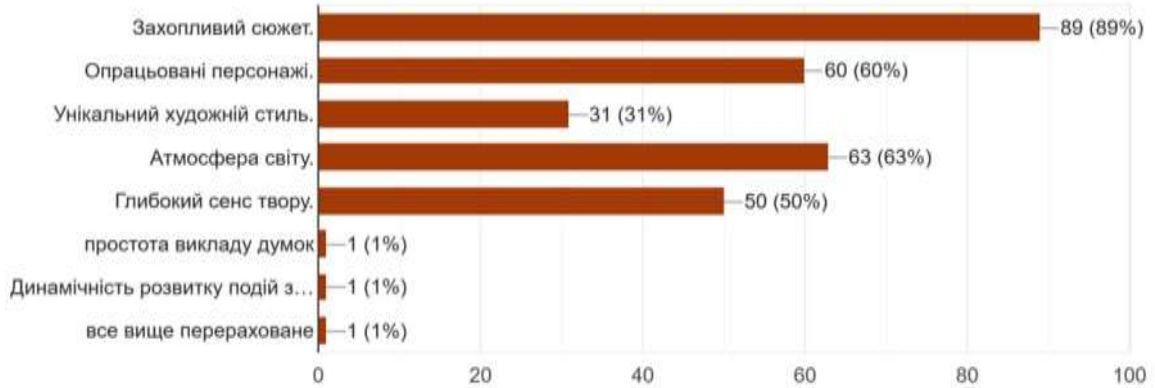
Які жанри манґи Ви чули або Вам подобаються найбільше? (можна вибрати декілька варіантів)

100 відповідей



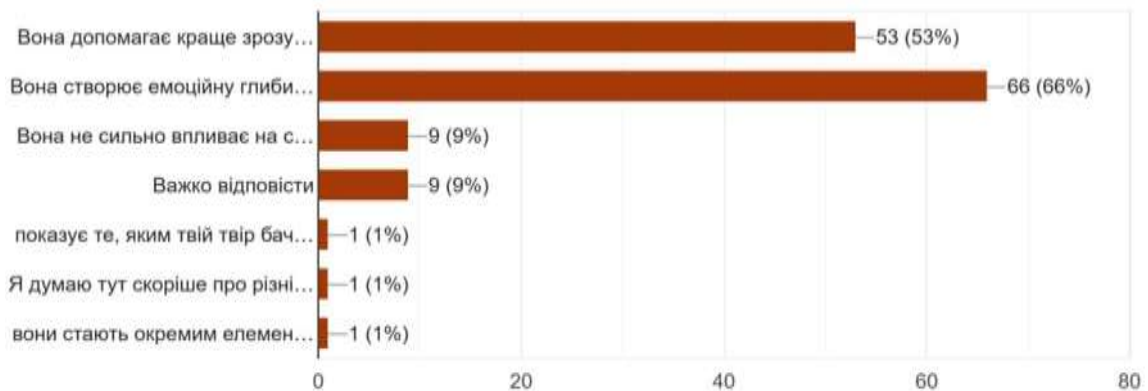
Що для Вас є найважливішим у творі? (можна вибрати декілька варіантів)

100 відповідей



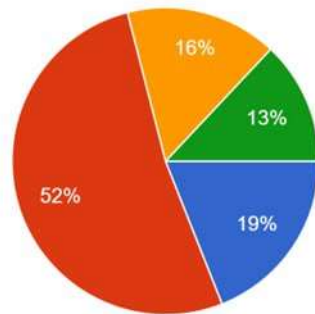
Як Ви вважаєте, як візуалізація впливає на ваше сприйняття сюжету?

100 відповідей



Чи важлива для Вас історична достовірність у манзі чи інших творах?

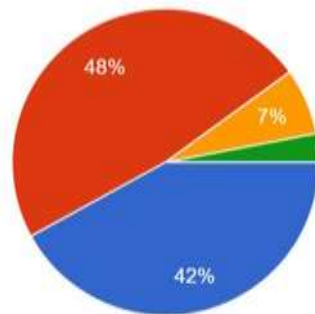
100 відповідей



- Так, люблю автентичні історичні сюжети
- Частково, якщо це не суперечить загальному наративу
- Ні, художня вигадка важливіша
- Важко відповісти

Чи подобаються вам літературні твори, де головний герой(-їня), який (яка) за професією лікар, детектив, фармацевт, тощо?

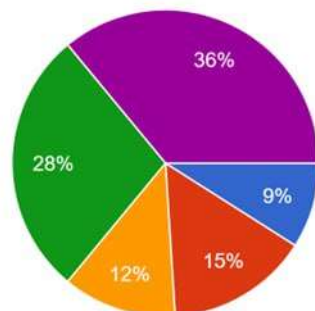
100 відповідей



- Так, це цікаво.
- Залежить від реалізації.
- Ні, мені більше подобаються інші жанри.
- Важко відповісти

Як часто Ви читаєте манґу?

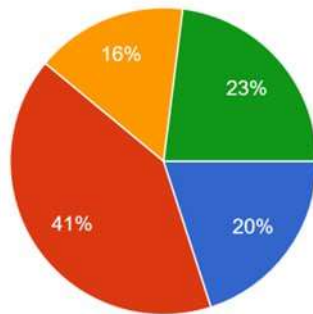
100 відповідей



- Щодня
- Кілька разів на тиждень
- Кілька разів на місяць
- Дуже рідко
- Не читаю манґу

Чи звертаєте Ви увагу на художній стиль манґи при виборі твору для читання?

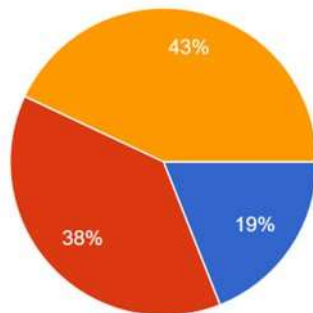
100 відповідей



- Так, це один із головних критеріїв
- Не завжди, але хороший стиль може зацікавити
- Ні, більше орієнтуюсь на сюжет
- Важко відповісти

Чи читали Ви манґу "Монолог травниці" (Kusuriya no Hitorigoto) авторки Нацу Хюґґа?

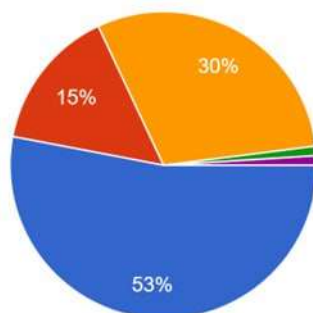
100 відповідей



- Так
- Ні, але чув(-ла) про неї.
- Ні, вперше про неї дізнаюсь.

Прочитайте анотацію до першого тому «Монологу травниці». Яке у вас перше враження?

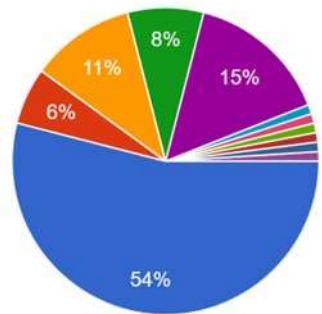
100 відповідей



- Звучить цікаво, захотілося прочитати.
- Виглядає як типова історія, нічого нового.
- Не моє, я б не став (-ла) читати.
- як з'явиться вільний час, прочитаю
- я вже знайома з твором тому відбввідь на це питання буде не достовірним

Яке ваше перше враження про головну героїню на основі цього фрагмента?

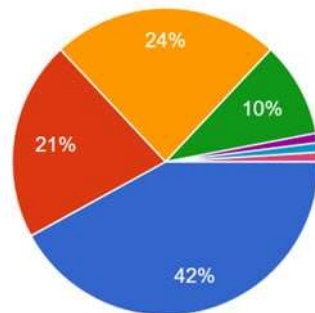
100 відповідей



- Вона виглядає впевненою та сильною
 - Вона здається пасивною та наляканою
 - Вона виглядає самовпевненою та п...
 - Вона здається легковажною
 - Усе вище перелічене
 - Вона виглядає аутичною
 - Виглядає так, ніби готова на все зар...
 - няшка
- ▲ 1/2 ▼

Який жанр здається вам найбільш вираженим у фрагменті?

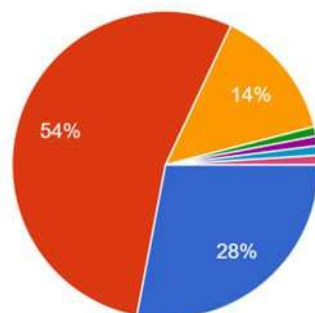
100 відповідей



- Медичний детектив
- Історична драма
- Любовна драма
- Повсякденне фентезі
- Медичний детектив з вкрапленням елемента романтики
- Як людина що подивилась аніме адаптацію то тут є і детектив і драма і навіть декілька любовних ліній в до...
- Любовна + історична

Як ви оцінюєте атмосферу манґи на основі попереднього фрагмента?

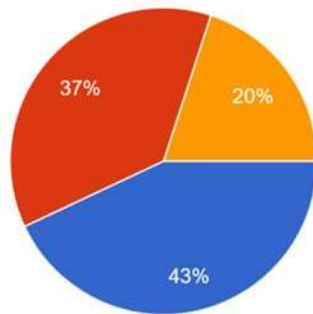
100 відповідей



- Вона легка та спокійна
- Вона напружена та загадкова
- Вона здається типовою для історичних творів
- Частково легка/спокійна, частково напружена/загадкова
- Ромком з елементами детективу та історичної драми
- На мою думку, з варіантів найбільш...
- легка та загадкова

Чи цікава Вам взаємодія між цими персонажами?

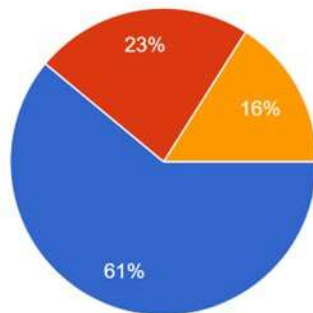
100 відповідей



- Так, їхні стосунки здаються цікавими.
- Можливо, якщо згодом з'явиться більше глибини.
- Нічого особливого.

Як Ви оцінюєте стиль подачі напруженої сцени у цій манзі?

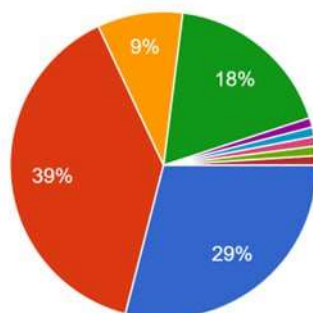
100 відповідей



- Добре передає атмосферу.
- Виглядає непогано, але без особливих емоцій.
- Не викликають напруги.

Як Ви сприймаєте Джінші (головний чоловічий персонаж) на основі цього фрагмента?

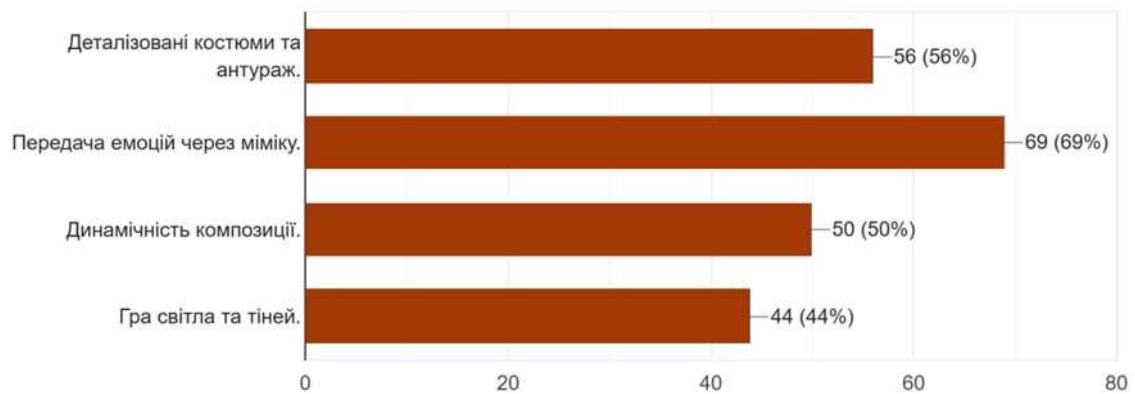
100 відповідей



- Він виглядає харизматичним та загадковим.
- Він здається типажем «улюбленця н...
- Він не справляє сильного враження
- Він справляє враження нарциса.
- Не читаю аніме
- Зовнішність помилкова
- Цікавий, але набридливий, коли що...
- Він схожий на жінку
- В нього точно є якась таємниця це в...

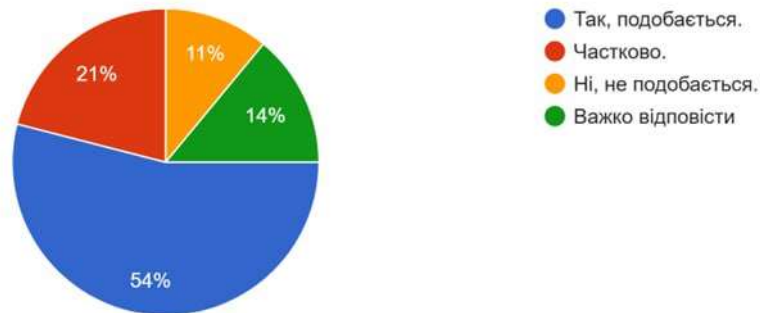
Які художні прийоми візуального стилю здаються вам найбільш виразними в усіх фрагментах? (можна вибрати декілька варіантів)

100 відповідей



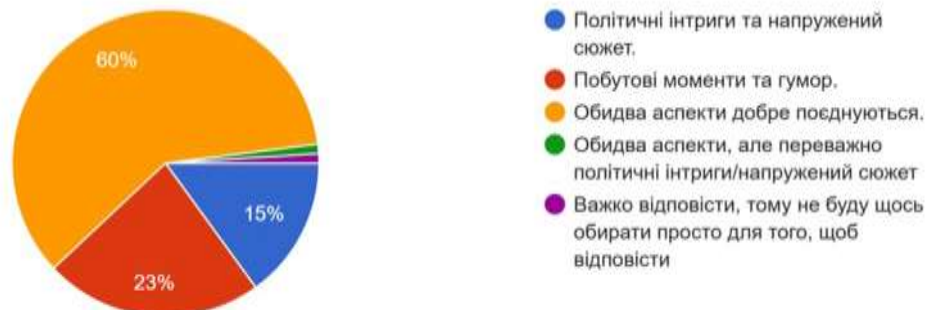
Чи подобається Вам головна героїня Маомао?

100 відповідей



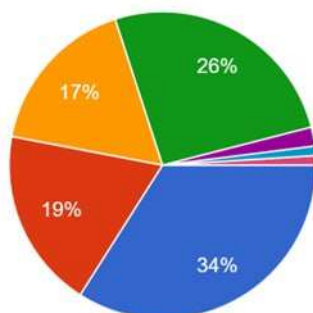
Який тон у сценах здається вам більш характерним для "Монологу травниці"? (згідно з переглянутими фрагментами, або власним прочитанням манґи)

100 відповідей



Як би Ви описали емоційний вплив даної манґи?

100 відповідей



- Захоплює напругою.
- Викликає співпереживання.
- Дозволяє замислитись над соціальними темами.
- Не викликала сильних емоцій.
- Варіант 3
- перші 3 пункти
- Поки що, важко обрати одну атмосферу, адже напружені моменти та повсякденність тут чітко розділені

Чи нагадує Вам «Монолог травниці» Нацу Хюугі інші манґи? Якщо так, вкажіть які саме.

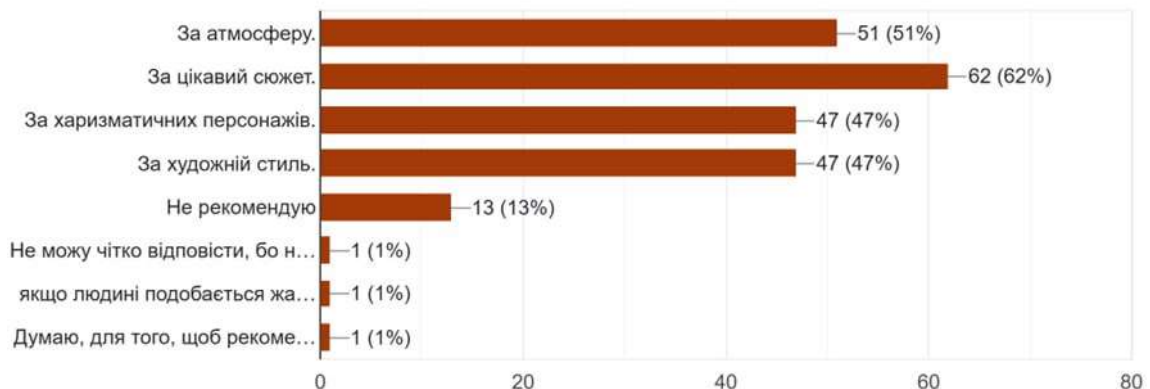
Ні
-
.
ні
Ні
Не нагадує
Не нагадує
Не пригадую
Made in Abyss
Не цікавлюсь таким
Не сильно цікавлюсь цим жанром, тому ні.
Важко відповісти
Ні, нічого не нагадує
важко відповісти
Ні, не нагадує
Детектив Конан
не розуміюся на цьому

Це один з типових сюжетів великої кількості історичних манг назагал - я точно не скажу назву, але враховуючи 8-річний досвід читання, сожу запевнити, що це один з них.
Не читаю манги
The Indomitable Master of Elixirs
Так, зовнішній в главі нагадує мені мангу 'Хорімія'
Частково нагадує "Мій щасливий шлюб" (саме поєднання політичних конфліктів із повсякденністю та шьоджьо)
Дуже приємно, бог. Аніме
якщо і нагадує, то на місці вспомнить не можу
Не можу сказати точно
Я не читаю таке
Ноу
Fascinante Doctor Fantasma
Не читала інші манги.
.
Не часто читаю манги, тому ні
Складно згадати
При перегляді аніме адаптації було відчуття чогось незвичайного. Я не побачив збіжності з іншими творами.
Королева зі скальпелем
я інші не читала, але хочеться знайти щось схоже на мангу "Монолог травниці"
The Divine Doctor, Daughter of the First Wife
Я не читаю мангу, переважаю дивитися звичайні комікси намальовані аматорами
Так нагадує
Вибачте, я інші роботи не читала 😞 😞 😞
....

думаю, що так, але важко назвати, які саме.
Аніме
нічого не читала, важко сказати
не нагадує
Схожих творів поки не бачив
рідко читаю щось подібне, проте сюжет і загальне подання втору схоже на корейські дорами
Щось нагадує, але не можу згадати, що саме 😞
не нагадує
Не читала

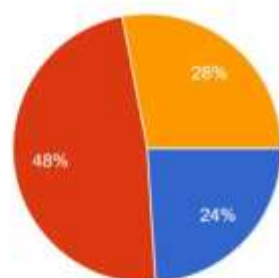
Якби ви рекомендували "Монолог травниці" Нацу Хюугі іншим, то за що саме? (можна вибрати декілька варіантів)

100 відповідей



Чи хотіли б Ви бачити більше манг у схожому жанрі та стилі?

100 відповідей



- Так, такі історії мене цікавлять.
- Можливо, але залежить від сюжету.
- Ні, я більше цікавлюсь іншими видами текстів та мистецтва.